

W trosce o przyszłe pokolenia

Dzieci w krajach bogatych w kontekście
Celów Zrównoważonego Rozwoju

Innocenti Report Card 14 został opracowany przez Chrisa Braziera.

UNICEF Office of Research – Innocenti serdecznie dziękuje za hojne wsparcie procesu przygotowywania *Innocenti Report Card 14* przez rząd Włoch.

Każda część niniejszego Raportu może być bez ograniczeń wykorzystywana pod warunkiem umieszczenia następującej adnotacji:

UNICEF Office of Research (2017), „W trosce o przyszłe pokolenia. Dzieci w krajach bogatych w kontekście Celów Zrównoważonego Rozwoju”, *Innocenti Report Card 14*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Seria *Innocenti Report Card* została opracowana w celu monitorowania i porównywania wyników osiągniętych przez kraje wysokorozwinięte w zakresie ochrony praw dzieci.

W roku 1988 Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF) utworzył własne centrum badawcze Office of Research-Innocenti, którego zadaniem jest wspieranie prac UNICEF w zakresie ochrony praw dzieci na całym świecie oraz identyfikowanie i badanie obecnych i przyszłych obszarów działań organizacji. Podstawowym zadaniem Office of Research jest działanie na rzecz lepszego zrozumienia kwestii związanych z prawami dziecka na forum międzynarodowym, wspieranie pełnej implementacji Konwencji o prawach dziecka oraz działań rzecznych prowadzonych przez UNICEF na całym świecie. Office of Research określa kompleksową strategię w zakresie badań oraz wiedzy niezbędnych organizacji do wspierania i prowadzenia działań i programów na całym świecie. Dzięki nawiązaniu współpracy partnerskiej z wiodącymi instytucjami akademickimi i rozwojowymi zarówno w krajach rozwijających się, jak i rozwiniętych, Office of Research stara się pozyskiwać dodatkowe środki i stwarzać możliwości wpływania na działania mające na celu reformę polityki dotyczącej dzieci.

Publikacje Office of Research stanowią jego wkład w toczącą się na świecie debatę dotyczącą dzieci i nie muszą odzwierciedlać polityki i poglądów UNICEF. Wyrażone w nich poglądy są prywatnymi poglądami ich autorów.

Centrum Badawcze – Innocenti otrzymało wsparcie finansowe od rządu Włoch, fundusze na poszczególne projekty są również przekazywane przez rządy innych krajów, instytucje międzynarodowe, prywatnych darczyńców jak również Komitety Narodowe UNICEF.

Zdjęcie na okładce © Shutterstock

© Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF), czerwiec 2017

Tytuł oryginału:

Building the Future

Children and the Sustainable Development Goals in Rich Countries

ISBN: 978-83-928110-3-9

Tłumaczenie na język polski

Renata Bem

UNICEF Office of Research – Innocenti

Piazza SS. Annunziata, 12

50122 Florencja, Włochy

Tel.: +39 055 2033 0

Fax: +39 055 2033 220

florence@unicef.org

www.unicef-irc.org

@UNICEFInnocenti

facebook.com/UnicefOfficeofResearchInnocenti

W trosce o przyszłe pokolenia

Dzieci w krajach bogatych w kontekście
Celów Zrównoważonego Rozwoju

Report Card 14

Wprowadzenie

Cele Zrównoważonego Rozwoju wyznaczyły ambitne zadania, które dotyczą zarówno krajów bogatych, jak i biednych. Postęp danego kraju w osiągnięciu tych celów najlepiej obrazuje stopień, w jakim kraj jest w stanie zadbać o potrzeby żyjących w nim dzieci.

Niniejszy *Report Card* przedstawia ocenę warunków i jakości życia dzieci w kontekście zrównoważonego rozwoju w 41 krajach Unii Europejskiej (UE) i Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD). Grupa ta obejmuje zarówno kraje o wysokich, jak i średnich dochodach, przy czym dla potrzeb niniejszego Raportu, upraszczając, wszystkie z nich są objęte wspólnym terminem „kraje o wysokich dochodach” lub „kraje bogate”. Koncepcja jakości i warunków życia dzieci ma swoje korzenie w Konwencji o prawach dziecka (CRC), jednakże Agenda Zrównoważonego Rozwoju przypisuje jej nowe wymiary. Postęp w każdym z tych wymiarów będzie miał kluczowe znaczenie dla dzieci i dlatego zaawansowane gospodarczo państwa powinny monitorować sytuację dzieci i młodzieży zarówno na poziomie krajowym, jak i światowym.

Cele Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) uzgodnione przez społeczność międzynarodową w 2015 roku stanowią ambitny wysiłek w kierunku ustalenia globalnej agendy rozwoju, który będzie zarówno sprawiedliwy, jak i zrównoważony w wymiarze społecznym, gospodarczym i środowiskowym. Istniejące wcześniej Milenijne Cele Rozwoju (MDGs) koncentrowały się na zmniejszaniu ubóstwa oraz osiąganiu coraz lepszych, odpowiadających temu zjawisku

wskaźników społecznych. 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju rozszerza ten zakres o całą serię wskaźników związanych z nierównościami, rozwojem gospodarczym, środowiskiem i zmianami klimatycznymi, a także pokojem i bezpieczeństwem. W przeciwieństwie do MDGs, które odnosiły się przede wszystkim do krajów o średnim i niskim dochodzie, ambitna agenda SDGs ma charakter uniwersalny, dlatego też dotyczy zarówno krajów bogatych, jak i biednych.

Nacisk kładziony w SDGs na sprawiedliwy rozwój i niepozostawianie nikogo w tyle wymaga więc zwrócenia uwagi na wiele wymiarów nierówności – w zakresie dochodów i zamożności, zdrowia i możliwości kształcenia, a także prawa głosu i uczestnictwa w życiu politycznym – i to zarówno w poszczególnych krajach, jak i pomiędzy nimi. Podjęcie kwestii rosnących nierówności i wynikających z tego problemów wymaga skoncentrowania się nie tylko na warunkach życia najuboższych, ale także na konsekwencjach akumulacji bogactwa przez najzamożniejszych. Wraz z wysiłkami podejmowanymi przez poszczególne kraje, na rzecz osiągnięcia SDGs, zmieniający się klimat polityczny będzie wymagał nowego podejścia w celu zapewnienia zrównoważonych warunków sprzyjających włączeniu społecznemu.

Długoterminowe, zrównoważone cele sprzyjające włączeniu społecznemu można osiągnąć przede wszystkim poprzez zwrócenie szczególnej uwagi na potrzeby dzieci. Zapewnienie dobrych warunków i jakości życia dzieciom oraz egzekwowanie ich praw (w tym praw migrantów i uchodźców) jest nie tylko zobowiązaniem podjętym przez kraje, które podpisały Konwencję o prawach dziecka, ale także istotnym warunkiem osiągnięcia długoterminowych celów rozwoju. Każdy kraj o wysokich dochodach inwestuje w swoje dzieci: zdrowe i wykształcone dzieci są w stanie lepiej wykorzystać swój potencjał dla dobra społeczeństwa. Dla kontrastu, problemy w okresie rozwojowym dziecka często mają wpływ na jego dorosłe życie, co w konsekwencji oznacza konkretne koszty społeczne ponoszone przez następne pokolenia. W rzeczywistości, osiągnięcie SDGs ma na celu zapewnienie przyszłym pokoleniom takich samych możliwości, jakimi cieszy się obecne pokolenie – zadowalające warunki życia dzisiejszych dzieci stają się fundamentem dobrostanu przyszłych pokoleń.

Zobowiązania rządów w zakresie SDGs należy już teraz przełożyć na realne programy i inwestycje publiczne, które zapewnią realizację tych szeroko zakrojonych celów i odpowiadających im 169 zadań.

Mimo iż osiągnięcie wielu z wyznaczonych celów wymaga zaangażowania na poziomie globalnym oraz działań wielostronnych (w szczególności dotyczy to celów związanych ze zmianami klimatycznymi i światową gospodarką), to jednocześnie obciążają one do działań na poziomie krajowym. Jeżeli kraje mają być rozliczane z postępu w realizacji celów, konieczne są odpowiednie wskaźniki do monitorowania wprowadzanych zmian. UNICEF od dawna jest liderem wśród podmiotów podejmujących działania globalne mające na celu monitorowanie wskaźników związanych z dziećmi w zakresie jakości życia oraz postępu społecznego, a obecnie odgrywa też wiodącą rolę w monitorowaniu wskaźników SDGs dotyczących dzieci (patrz Ramka 2: *Globalna rola UNICEF w monitorowaniu SDGs*, str. 6).

Wiele ze wskaźników SDGs rekomendowanych przez społeczność międzynarodową jest odpowiednich dla krajów o niższym dochodzie. *Report Card 14* proponuje zestaw wskaźników mających na celu ocenę wyników osiąganych przez poszczególne kraje w ramach deklaracji „niepozostawiania nikogo z tyłu”. W tym kontekście brane są również pod uwagę uwarunkowania lokalne, ambicje i istniejące poziomy postępu społecznego (patrz Ramka po prawej stronie: *W jaki sposób wybierane były wskaźniki dla celów Report Card 14?*).

W szczególności niniejszy Raport ma na celu faktyczne podjęcie zadań w ramach SDGs na rzecz dzieci w krajach o wysokich dochodach (z jednoczesnym uwzględnieniem ich w założeniach globalnej agendy) i ustanowienie punktu wyjścia dla analizy SDGs w tym kontekście. Raport koncentruje się na tych celach i zadaniach, które mają największe znaczenie dla jakości i warunków życia dzieci w krajach o wysokich dochodach. Tam, gdzie jest to konieczne, Raport dostosowuje uzgodniony wskaźnik SDGs tak, aby pozwalał on na jak najlepsze przedstawienie

problemów, z jakimi borykają się dzieci w tych krajach (patrz *Tabela 1, str. 4-5*).

Pomimo ograniczeń wynikających z braku porównywalnych danych w niektórych obszarach, Raport porównuje 41 krajów na tle 25 wskaźników. Podobnie jak w innych *Report Cards*, kraje są ułożone w rankingu odzwierciedlającym ich osiągnięcia w zakresie zapewniania odpowiednich warunków i jakości życia dzieci na podstawie wybranych wskaźników. Jednocześnie *Report Card* nie jest w stanie pokazać dogłębnej analizy przyczyn istniejących różnic

ani polityk stosowanych w celu osiągnięcia postępu w odniesieniu do poszczególnych wskaźników. Jednakże, ilustrując różnice w kluczowych wymiarach warunków i jakości życia dzieci związanych z SDGs – począwszy od wyeliminowania ubóstwa po promowanie pokoju i inkluzywne społeczeństw – sugeruje on obszary, na których należałoby skoncentrować starania polityczne lub inwestycje publiczne umożliwiające poprawę wyników, a także wskazuje braki i niedoskonałości danych, które wymagają znalezienia właściwych rozwiązań.

Ramka 1 W jaki sposób dokonano wyboru wskaźników w *Report Card 14*?

Wskaźniki monitorujące SDGs, mające znaczenie dla dzieci w krajach o wysokich dochodach, były wybierane z wykorzystaniem przedstawionych poniżej kryteriów.

Trafność: Czy wskaźnik bezpośrednio dotyczy warunków i jakości życia dzieci w krajach o wysokich dochodach?

Dostępność i jakość danych: Czy dostępne są wysokiej jakości dane zapewniające odpowiednią analizę danego obszaru? Czy spełniają one niezbędne standardy w zakresie reprezentatywności, porównywalności, rzetelności i częstotliwości zbierania?

Jasność i zrozumiałość: Czy wskaźnik sam w sobie jest jasno przedstawiony, koncepcyjnie zrozumiały i czy zgłaszane wielkości wyraźnie wskazują skalę postępu poszczególnych krajów w zakresie danego zadania?

Realność polityki: Czy postęp w zakresie danego wskaźnika jest możliwy do spełnienia w świetle ram czasowych wyznaczonych przez SDGs?

Zgodność z globalnymi wskaźnikami: Czy wskaźnik jest zgodny z proponowanym globalnym wskaźnikiem? Czy odzwierciedla on ducha i intencje odpowiadającego mu celu i zadania w ramach SDGs?

Szerokie konsultacje z ekspertami podczas spotkań Rady Doradczej *Report Card* – składającej się z przedstawicieli środowiska akademickiego, niezależnych ekspertów, członków Komitetów Narodowych UNICEF oraz ekspertów w zakresie komunikacji – pozwoliły na świadomy wybór wskaźników i nadanie im odpowiedniego znaczenia pojęciowego.

Źródło: Bruckauf, Z. and Cook, S. (2017). 'Child-Centred Approach to the Sustainable Development Goals (SDGs) in High-Income Countries: Conceptual issues and monitoring approaches', Innocenti Working Paper 2017-06, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Tabela 1: Powiązanie wskaźników **Report Card 14** z globalnymi celami, zadaniami i wskaźnikami

Cel	Zadanie (do 2030, chyba że wskazano inaczej)
<p>1 Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie (str. 10)</p> 	<p>1.2 Zmniejszyć przynajmniej o połowę odsetek mężczyzn, kobiet i dzieci w każdym wieku, żyjących w ubóstwie, we wszystkich jego wymiarach w zgodności z krajowymi politykami</p> <p>1.3 Wdrożyć właściwe dla poszczególnych krajów systemy i mechanizmy ochrony socjalnej dla wszystkich ludzi, włączając w to najniższe klasy społeczne, a do 2030 roku objąć nimi jak największą liczbę osób ubogich i zagrożonych ubóstwem</p>
<p>2 Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie (str. 14)</p> 	<p>2.1 Wyeliminować głód i zapewnić wszystkim ludziom, w szczególności ubogim z zagrożonych środowisk, w tym niemowlętom, dostęp do bezpiecznej, pełnowartościowej żywności w wystarczającej ilości przez cały rok</p> <p>2.2 Wyeliminować wszelkie formy niedożywienia</p>
<p>3 Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrostan (str. 18)</p> 	<p>3.2 Wyeliminować przypadki zgonów wśród noworodków i dzieci poniżej piątego roku życia, którym można zapobiec</p> <p>3.4 Promować zdrowie psychiczne i dobrostan</p> <p>3.5 Wzmocnić zapobieganie i leczenie uzależnień od środków odurzających oraz szkodliwego spożycia alkoholu</p> <p>3.7 Zapewnić powszechny dostęp do usług medycznych z zakresu zdrowia seksualnego i reprodukcyjnego</p>
<p>4 Zapewnić wszystkim dostęp do sprawiedliwej, dobrej jakości inkluzyjnej edukacji (str. 24)</p> 	<p>4.1 Zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom ukończenie nieodpłatnej, sprawiedliwej, dobrej jakości edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym prowadzącej do efektywnych wyników w nauce</p> <p>4.2 Zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom dostęp do wysokiej jakości rozwoju we wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej przygotowującej do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym</p>
<p>5 Zapewnić równość płci i wzmocnić pozycję dziewcząt (str. 29)</p> 	<p>5.1 Zakończyć dyskryminację we wszystkich formach wobec kobiet i dziewcząt na całym świecie</p> <p>5.2 Wyeliminować wszelkie formy przemocy wobec kobiet i dziewcząt w sferze publicznej i prywatnej</p>
<p>8 Promować pełne i produktywne zatrudnienie i godną pracę dla wszystkich (str. 33)</p> 	<p>8.5 Zapewnić pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich kobiet i mężczyzn</p> <p>8.6 Do 2020 roku znacznie zmniejszyć odsetek młodych ludzi pozostających bez pracy bądź nie uczestniczących w edukacji i szkoleniach</p>
<p>10 Zmniejszyć nierówności w krajach i pomiędzy nimi (str. 36)</p> 	<p>10.1 Stopniowo osiągać i utrzymywać wzrost dochodu uzyskiwanego przez najbiedniejsze 40% populacji</p> <p>10.2 Promować i wzmocnić inkluzję społeczną, gospodarczą i polityczną wszystkich ludzi, bez względu na status ekonomiczny bądź inny</p> <p>10.3 Zapewnić równe szanse oraz zmniejszać istniejące nierówności poprzez eliminowanie dyskryminujących praw, polityk i praktyk oraz promować odpowiednią legislację, polityki i działania w tej dziedzinie</p>
<p>11 Uczynić miasta bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu (str. 41)</p> 	<p>11.6 Obniżyć niekorzystny wskaźnik negatywnego oddziaływania miasta na środowisko per capita, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza</p>
<p>12 Zapewnić zrównoważoną produkcję i wzorce konsumpcyjne (str. 43)</p> 	<p>12.8 Zapewnić dostęp do istotnych informacji i podnieść świadomość wszystkich ludzi na całym świecie w zakresie zrównoważonego rozwoju i stylu życia w zgodzie z naturą</p>
<p>16 Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju (str. 45)</p> 	<p>16.1 Znacząco zmniejszyć poziom przemocy we wszystkich formach oraz związany z nią współczynnik zgonów na całym świecie</p> <p>16.2 Wyeliminować nadużycia, wykorzystywanie i handel ludźmi oraz wszelkie formy przemocy i tortur wobec dzieci</p>

Wskaźnik Report Card 14	Powiązanie z globalnymi wskaźnikami SDGs
Ubóstwo względne dzieci (60% mediany dochodów gospodarstwa domowego)	Oficjalny wskaźnik SDGs wykorzystujący 60% mediany dla porównań międzynarodowych
Odsetek dzieci żyjących w ubóstwie wielowymiarowym	W oparciu o metodologię UNICEF MODA, która wykorzystuje 7 wymiarów ubóstwa specyficznych dla dzieci dla celów porównań międzynarodowych
Zmniejszenie stopy ubóstwa dzieci wskutek transferów społecznych	Dostosowany oficjalny wskaźnik SDGs w celu lepszego ujęcia krajów
Dzieci poniżej 15. roku życia mieszkające z respondentem, który zgłasza brak bezpieczeństwa żywnościowego (%)	Oficjalny miernik SDGs dotyczący bezpieczeństwa żywnościowego stosowany do gospodarstw domowych z dziećmi poniżej 15. roku życia
Wskaźnik otyłości wśród nastolatków w wieku 11-15 lat	Otyłość jest formą niedożywienia i ma duże znaczenie dla krajów o wysokich dochodach. Różni się od oficjalnego wskaźnika SDGs
Współczynnik umieralności noworodków	Oficjalny wskaźnik SDGs
Samobójstwa wśród nastolatków w wieku 15-19 lat na 100 000 osób	Oficjalny wskaźnik SDGs zastosowany do odpowiedniej grupy wiekowej
11-15-latkowie deklarujący odczuwanie dwóch lub więcej symptomów złego samopoczucia więcej niż raz w tygodniu (%)	Wskaźnik wybrany z powodu znaczenia dla krajów o wysokich dochodach i powiązań z zachowaniami samobójczymi. Brak odpowiadającego wskaźnika globalnego
11-15-latkowie deklarujący, iż upili się w ostatnim miesiącu (%)	Upijanie się jest wyznacznikiem nadużywania alkoholu wśród dzieci i młodych ludzi. Różni się od oficjalnego wskaźnika SDGs
Liczba urodzeń na 1.000 kobiet w wieku 15-19 lat	Oficjalny wskaźnik SDGs zastosowany do odpowiedniej populacji nastolatków
15-letni uczniowie osiągający podstawową umiejętność w zakresie czytania, matematyki i nauk przyrodniczych (%)	Oficjalny wskaźnik SDGs obejmujący młodych ludzi pod koniec edukacji w szkole średniej, dostosowany w taki sposób, by zniwelować nadmierny wpływ danego przedmiotu
Wskaźnik uczestnictwa w zorganizowanym procesie nauki (rok przed obowiązkowym wiekiem rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej)	Oficjalny wskaźnik SDGs
Odsetek dorosłych respondentów popierających tezę, iż „wykształcenie wyższe (uniwersyteckie) jest ważniejsze dla chłopca niż dla dziewczynki”	Miernik wartości i nastawienia do zagadnienia równych możliwości bez względu na płeć w odniesieniu do dzieci. Brak odpowiadającego wskaźnika globalnego
Różnica po względem płci dotycząca codziennego uczestnictwa dziewcząt i chłopców w pracach w gospodarstwie domowym według wieku	Wyznacznik międzypokoleniowego transferu norm dotyczących ról płci. Brak odpowiadającego wskaźnika globalnego
Kobiety w wieku 18-29 lat deklarujące, iż doświadczyły przemocy seksualnej przed 15. rokiem życia (%)	Różni się od globalnego wskaźnika w grupie wiekowej i jest zależny od wpływu czasu na pamięć o danym zdarzeniu, co powoduje ograniczoną dostępność danych międzynarodowych.
Dzieci żyjące w gospodarstwach domowych osób bezrobotnych (%)	Nowy wskaźnik przedstawiający odsetek dzieci dotkniętych bezrobociem/brakiem zatrudnienia członków rodziny
Młodzi ludzie w wieku 15-19 lat, którzy nie uczą się, nie pracują i nie doszkalają się (%)	Oficjalny wskaźnik SDGs, ale bardziej uszczegółowiona grupa wiekowa dzieci (15-19, a nie 15-24)
Wskaźnik Palma: wskaźnik udziału dochodu 10% populacji najbogatszych gospodarstw domowych z dziećmi w stosunku do 40% populacji najuboższych gospodarstw domowych	Nie jest to oficjalny wskaźnik SDGs, ale jest standardowym wskaźnikiem w zakresie nierówności, dostosowanym do zobrazowania doświadczeń dzieci
Wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na wyniki uczniów z trzech przedmiotów	Nie jest to oficjalny wskaźnik SDGs, ale jest regularnie badany miernikiem równych możliwości w ramach PISA
Luka pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego z dzieckiem na poziomie 50tego percentyla (mediana) a dzieckiem na poziomie 10tego percentyla, określana jako % mediany	Nie jest to oficjalny wskaźnik SDGs, ale jest konsekwentnie używany w Raportach UNICEF w celu dokonania pomiaru, jak daleko pozwala się najbardziej potrzebującym dzieciom pozostać w tyle za „średnimi” standardami w społeczeństwie
Średnia roczna koncentracja PM2,5 na obszarach miejskich, ważona odsetkiem dzieci (0-19 lat) mieszkających na obszarach miejskich	Oficjalny wskaźnik SDGs, ale ważony w celu uwzględnienia odsetka dzieci mieszkających w miastach
15-letni uczniowie mający świadomość 5 lub więcej kwestii środowiskowych (%)	Nie jest to oficjalny wskaźnik SDGs, ale odzwierciedla nacisk SDGs na edukację dla zrównoważonego rozwoju (w tym edukację w zakresie zmian klimatycznych)
Zgony dzieci w wieku 0-19 lat na skutek zabójstwa na 100 000 osób	Oficjalny wskaźnik SDGs dostosowany dla dzieci w wieku 0-19 lat
Dzieci w wieku 11-15 lat, które doświadczyły zjawiska bullyingu przynajmniej dwukrotnie w ostatnim miesiącu (%)	Bullying jako forma przemocy fizycznej i psychicznej odpowiada oficjalnemu wskaźnikowi, ale koncentruje się na dzieciach
Kobiety w wieku 18-29 lat, deklarujące, iż doświadczyły przemocy fizycznej przed 15. rokiem życia (%)	Różni się od globalnego wskaźnika w grupie wiekowej i jest zależny od wpływu czasu na pamięć o danym zdarzeniu, co powoduje ograniczoną dostępność danych międzynarodowych

Ramka 2 Globalna rola UNICEF w monitorowaniu SDGs

Przez ostatnie 70 lat UNICEF nieprzerwanie wzywał do gromadzenia większej ilości i lepszej jakości danych na temat sytuacji dzieci na świecie. W ostatnich dekadach organizacja opracowała badania oraz stworzyła kompleksowe międzynarodowe bazy danych wskaźników dotyczących warunków i jakości życia dzieci, w tym program *Multiple Indicator Cluster Survey (MICS)*.

Obecne SDGs tworzą niespotykane dotąd zapotrzebowanie w stosunku do krajowych systemów statystycznych na generowanie informacji w celu monitorowania oficjalnych wskaźników. UNICEF, jako podmiot odpowiedzialny za dziesięć globalnych wskaźników SDGs i współodpowiedzialny za dalszych siedem, wspiera krajowych i międzynarodowych partnerów w procesie spełniania wymogów SDGs w zakresie gromadzenia danych. UNICEF jest jedynym podmiotem odpowiedzialnym za wskaźniki w obszarze zahamowania wzrostu, niedożywienia, umieralności noworodków, wykwalifikowanych położnych, kierunków rozwoju dzieci poniżej 5. roku życia, małżeństw wśród dzieci, obrzezania kobiet, kar fizycznych oraz przemocy seksualnej (do 18. roku życia).

Dla każdego wskaźnika SDGs podmioty odpowiedzialne za niego, takie jak UNICEF, prowadzą prace mające na celu stworzenie światowych standardów dotyczących danych oraz wsparcie rozwoju krajowych systemów statystycznych w celu usprawnienia procesu kompilowania i weryfikacji krajowych danych. Po ich skompilowaniu przez podmiot odpowiedzialny, wskaźniki SDGs są przekazywane do globalnej bazy danych SDGs (zarządzanej przez Dział Statystyczny ONZ) wraz z interpretacją danych i trendami wskazanymi w rocznych raportach na temat postępu w zakresie SDGs.

UNICEF jako podmiot odpowiedzialny za wskaźniki będzie także ściśle współpracował w zakresie SDGs z innymi międzynarodowymi agencjami (takimi jak UNESCO Institute of Statistics Global Alliance to Monitor Learning) w celu wspierania procesu opracowywania innych globalnych wskaźników SDGs, które dotyczą dzieci, oraz z rządami krajów w celu zbierania, analizowania i korzystania z innych danych dotyczących dzieci.

Niniejszy *Report Card* jest przykładem pracy UNICEF nad danymi, wykraczającej poza jego rolę opiekuna. Koncentruje się on na krajach o wysokich dochodach i przedstawia pomiary dokonywane dla tych krajów, które są dostosowywane do oficjalnych zadań w ramach każdego z celów.

Report Card 14

Podsumowująca tabela rankingowa

Podsumowująca tabela rankingowa znajdująca się na stronach 8-9 pokazuje, na ile niektóre bogate kraje osiągają lepsze wyniki w porównaniu do innych w zakresie realizacji dziewięciu celów dotyczących postępu społecznego na rzecz dzieci. Z pozoru sytuacja wygląda całkiem dobrze dla krajów pojawiających się zazwyczaj w górnej części rankingów dotyczących rozwoju dzieci – czyli dla krajów nordyckich, Niemiec i Szwajcarii, i nie najlepiej dla krajów o niższych dochodach, takich jak Rumunia, Bułgaria i Chile.

Jednakże, jeżeli przyjrzymy się bliżej, wówczas dostrzeżemy pewne istotne prawidłowości.

Po pierwsze, wskaźniki będące podstawą sporządzenia tabeli pozostawiają miejsce na poprawę w wielu obszarach: wszystkie kraje plasują się pośrodku lub w dolnej części tabeli dla przynajmniej dwóch celów. Bliższe przyjrzenie się kluczowym miernikom pokazuje, że większość

krajów bogatych cofa się w realizacji najważniejszych wskaźników dla poszczególnych celów dotyczących zmniejszenia nierówności (wskaźnik Palma, luki dochodowe), dobrego zdrowia i dobrostanu (wskaźnik otyłości wśród dzieci) i dobrej jakości edukacji (osiągnięcia w nauce).

Po drugie, pomimo, że kraje takie jak Bułgaria i Rumunia mają mniejszy dochód na osobę niż inne kraje w zindustrializowanym świecie, obecność krajów takich jak Nowa Zelandia i Stany Zjednoczone w dolnej części tabeli rankingowej jest dowodem na to, że wysoki dochód krajowy sam w sobie nie stanowi gwarancji utrzymania odpowiednich warunków i jakości życia dzieci.

Po trzecie, całościowe wyniki tabeli rankingowej są skutkiem konsekwentnego podejścia do tradycyjnych celów w zakresie zmniejszenia ubóstwa, deprywacji i nierówności, poprawy edukacji, zdrowia i zatrudnienia, tj. obszarów, w których

krajowa polityka społeczna dotycząca dzieci i rodzin jest przeważnie najmocniejsza; jednakże cele te nie są silnie powiązane z nowozdefiniowanymi celami w zakresie postępu społecznego dotyczącego zrównoważonego środowiska, odpowiedzialnej konsumpcji i produkcji oraz pokoju.

W związku z powyższymi wynikami zobrazowanymi w tabeli podkreślają nowe wyzwania wyznaczone przez SDGs. W przeciwieństwie do wcześniejszych tradycyjnych celów, nowe podlegają wpływowi wielu ponadnarodowych czynników, takich jak globalizacja rynków i zawirowania ekonomiczne, zanieczyszczenie środowiska, postęp w przepływie informacji, brak stabilności i migracje. Dlatego też wymagają one uwagi i współpracy ze strony wszystkich krajów, niezależnie, czy są one krajami bogatymi czy biednymi.

Tabela rankingowa – Wyniki poszczególnych krajów w zakresie dziewięciu Celów Zrównoważonego Rozwoju (SDGs) mających znaczenie dla dzieci

Kraj	Koniec z ubóstwem	Zero głodu	Dobre zdrowie i dobrostan	Dobrej jakości edukacja	Wzrost gospodarczy i godna praca
Norwegia	1	4	5	9	5
Niemcy	8	8	4	7	6
Dania	4	2	21	5	10
Szwecja	6	9	13	16	7
Finlandia	2	15	16	1	15
Islandia	3	17	2	27	18
Szwajcaria	5	3	12	11	2
Republika Korei		5	10	3	12
Słowenia	11	27	11	23	9
Holandia	7	6	6	17	8
Irlandia	9	31	22	13	37
Japonia	23	1	8	10	1
Zjednoczone Królestwo	16	34	15	20	31
Luksemburg	19	12	14	25	3
Austria	10	10	9	26	24
Hiszpania	28	26	3	12	36
Estonia	18	20	26	21	14
Portugalia	30	32	1	24	26
Francja	15	7	17	14	20
Czechy	17	16	25	22	13
Australia	12	28	23	39	23
Chorwacja	20	14	24	36	35
Polska	22	24	32	31	4
Włochy	31	23	18	19	30
Kanada	32	37	29	8	11
Belgia	14	11	19	6	28
Cypr	13	30		34	21
Łotwa	27	21	27	18	16
Malta	24	39	28	2	29
Słowacja	21	19	34	35	19
Grecja	29	35	20	33	32
Węgry	26	22	31	30	33
Litwa	25	25	33	29	27
Nowa Zelandia		18	38	15	34
Izrael	36	13	7	28	22
Turcja		40	37	41	
Stany Zjednoczone	33	36	36	32	17
Meksyk	34	41	30	4	40
Rumunia	37	33	35	40	25
Bułgaria	35	38	39	38	39
Chile		29	40	37	38

Powyżej średniej
  Średnia
  Poniżej średniej
  Niedostateczna ilość danych

	Mniej nierówności	Zrównoważone miasta i społeczności	Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja	Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje
	2	2	13	30
	9	24		15
	3	20	19	10
	11	6	21	5
	4	5	11	29
	1	8	27	1
	7	27	31	7
	16		22	23
	10		2	13
	12	34	33	14
	8	1	8	9
	32	33	36	8
	6	14	9	16
	15	31	28	19
	13	18	30	28
	28	16	16	4
	29	4	4	35
	27	7	1	27
	34	23	25	21
	31	26	24	6
	17	3	18	18
	18	11	14	11
	23	17	10	20
	20	30	15	2
	14	19	6	37
	19	36	32	32
	5	22		36
	25		12	38
	21	32		12
	24	10	29	26
	36	28	17	3
	30	21	23	17
	33		5	31
	26	9	35	33
	39	37	34	25
	22	29	3	22
	35	13	20	40
	41	15		
	38	12	37	24
	40	25	7	34
	37	35	26	39

Niniejsza tabela rankingowa podsumowuje całościowe ustalenia niniejszego *Report Card*. Kraje zostały przedstawione kolejno według średniej wyników osiągniętych w zakresie dziewięciu Celów Zrównoważonego Rozwoju. Cel 5 (Równość płci) został również objęty niniejszym *Report Card*, ale pojawiło się zbyt wiele luk w dostępnych danych, aby można było uwzględnić wyniki w tym zakresie w całościowej tabeli. Przed dokonaniem rankingu celów z uwzględnieniem wielu wskaźników, każdy z tych wskaźników został znormalizowany z wykorzystaniem modelu standaryzowania – z i uśredniony z wykorzystaniem równych wag.¹ Miejsce każdego z krajów w rankingu w zakresie danego celu jest pokazane od 1 dla kraju osiągnącego najlepszy wynik do 41 dla kraju o najniższym wyniku.

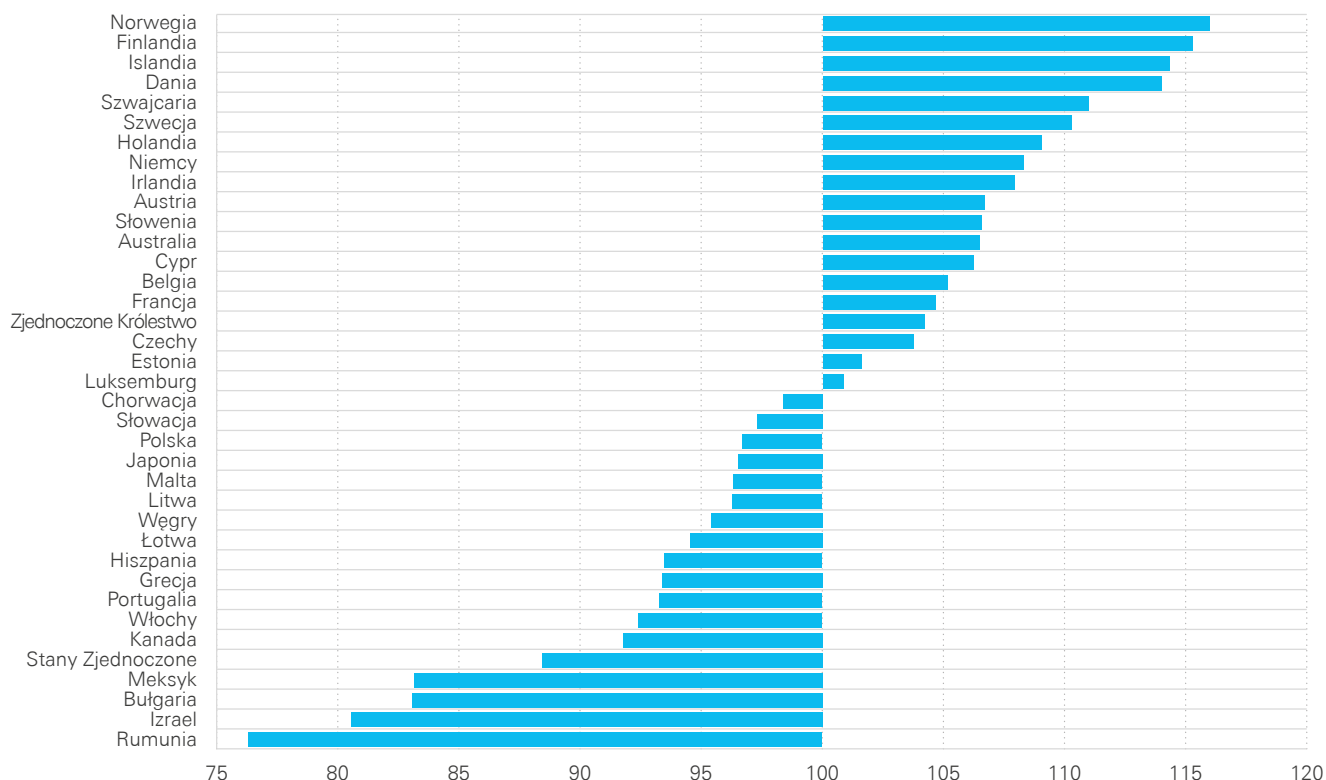
CEL 1

Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie

- » W krajach o wysokich dochodach średnio jedno na pięćdziesiąt dzieci żyje w ubóstwie, przy czym istnieją znaczące różnice w tej proporcji – od jednego na dziesięć dzieci w Danii, Islandii i Norwegii do jednego na trzydzieści dzieci w Izraelu i Rumunii.
- » Pomiar ubóstwa wielowymiarowego dzieci daje bardziej szczegółowy obraz osiągniętych przez poszczególne kraje wyników, ze Szwajcarią i Rumunią na skrajnych i całkowicie przeciwnych miejscach.
- » Transfery społeczne okazały się być wysoce skutecznym narzędziem w redukcji ubóstwa dzieci.

Wykres G1 – Koniec z ubóstwem

Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o trzy wskaźniki: ubóstwo dochodowe dzieci (0-17 lat), ubóstwo wielowymiarowe (1-15 lat) i skuteczność transferów społecznych (0-17 lat)

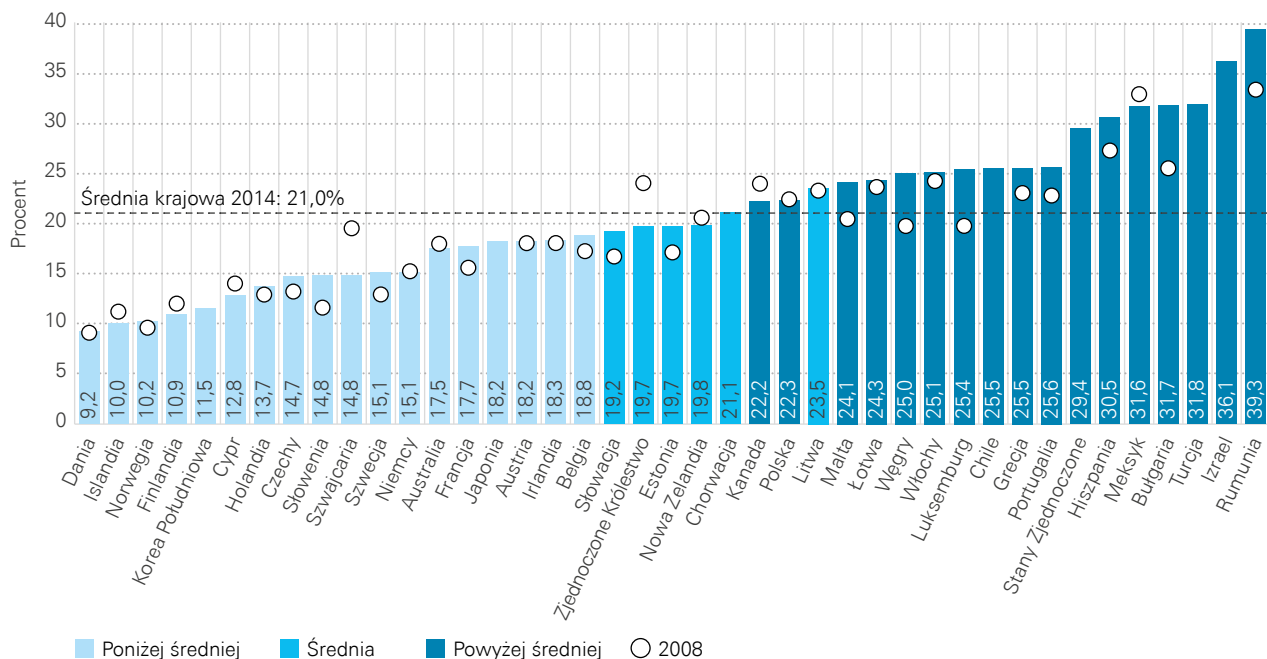

Uwaga: Chile, Republika Korei, Nowa Zelandia i Turcja zostały wyłączone z obliczeń dla Celu 1 z powodu niewystarczającej ilości danych (każdy z tych krajów posiada dane jedynie dla jednego z trzech powyższych wskaźników).

Wykres ten (tak jak pozostałe wykresy na początku każdego z rozdziałów w niniejszym *Report Card*) – jest złożony ze wskaźników dotyczących danego celu. Jednocześnie liczbę 100 należy odczytywać jako średni wynik dla kraju przy odchyleniu standardowym od średniej wynoszącym 10 punktów. Ponad 5-punktowe odstępstwo od liczby 100 lub o połowę odchylenia standardowego może być interpretowane jako wyższe lub niższe od średniej (dla próby około 30 przypadków, połowa odchylenia standardowego stanowi ekwiwalent 99-procentowego przedziału ufności). Kraje z różnicą 10 punktów lub więcej w porównaniu do średniej mogą być postrzegane jako „osiągające dobre wyniki” lub „osiągające słabe wyniki”, podczas gdy te z różnicą ponad 20 punktów lub więcej mogą być uważane za „liderów” lub „opieszalnych”.

Wykres 1.1 Średnio jedno na pięcioro dzieci w krajach bogatych żyje we względnym ubóstwie dochodowym

Odsetek dzieci w wieku 0-17 lat mieszkających w gospodarstwach domowych o dochodzie niższym niż 60 procent mediany, rok 2014 i 2008

Uwaga: Stopa ubóstwa względnego dzieci w danym kraju przedstawia odsetek dzieci żyjących w gospodarstwach domowych, których dochód do dyspozycji nie przekracza 60 procent mediany krajowej (po uwzględnieniu podatków i świadczeń oraz skorygowaniu o rozmiar i skład rodziny z wykorzystaniem zmodyfikowanej skali ekwiwalentności OECD).

Źródła: Kraje Unii Europejskiej oraz Islandia, Norwegia i Szwajcaria – European Union Statistics on Income and Living Conditions (EUR-SILC); Australia – Household, Income and Labour Dynamics (HILDA); Kanada – Canadian Income Survey (CIS); Chile – La Encuesta de Caracterización Socioeconómica Nacional (CASEN); Izrael – Household Expenditure Survey (z Luxembourg Income Study); Japonia – Ministry of Health, Labour and Welfare’s Comprehensive Survey of Living Conditions; Meksyk – El Modulo de Condiciones Socioeconomicas de la Encuesta Nacional de Ingresos y Gastos de Hogares (MCS-ENIGH); Nowa Zelandia – Household Economic Survey (dane szacunkowe z Perry, B (2016). Turcja – Income and Living Conditions Survey; Stany Zjednoczone – Current Population Survey 2013, Annual Social and Economic Supplement (z Luxembourg Income Study).

Cel 1 SDGs wzywa do wyeliminowania ubóstwa we wszystkich jego formach. Standardowy miernik ubóstwa oparty jest na dochodach, a wskaźnik 1.2.1 SDGs ma na celu określenie odsetka osób żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa – w tym odsetka dzieci. Życie w ubóstwie w okresie dzieciństwa może wiązać się z negatywnymi konsekwencjami odczuwanymi przez całe życie, w tym ma udowodniony wpływ na zdrowie, odżywianie, rozwój umysłowy i osiągnięcia edukacyjne.² Konsekwencje te mogą prowadzić do ogromnych różnic w przychodach osiągniętych w dorosłym życiu.³

Niniejszy *Report Card* korzysta z względnego pomiaru ubóstwa

dochodowego. Pozwala on na obliczenie krajowej mediany dochodów dla wszystkich osób – środkowy punkt wskazujący równą liczbę osób powyżej i poniżej wyznaczonej granicy – a następnie ustanowienie odpowiedniej wartości procentowej jako progu ubóstwa. *Wykres 1.1* przedstawia stopy ubóstwa dzieci w krajach o wysokich dochodach, obrazując odsetek dzieci w każdym kraju, które mieszkają w gospodarstwach domowych o dochodach niższych niż 60 procent mediany.

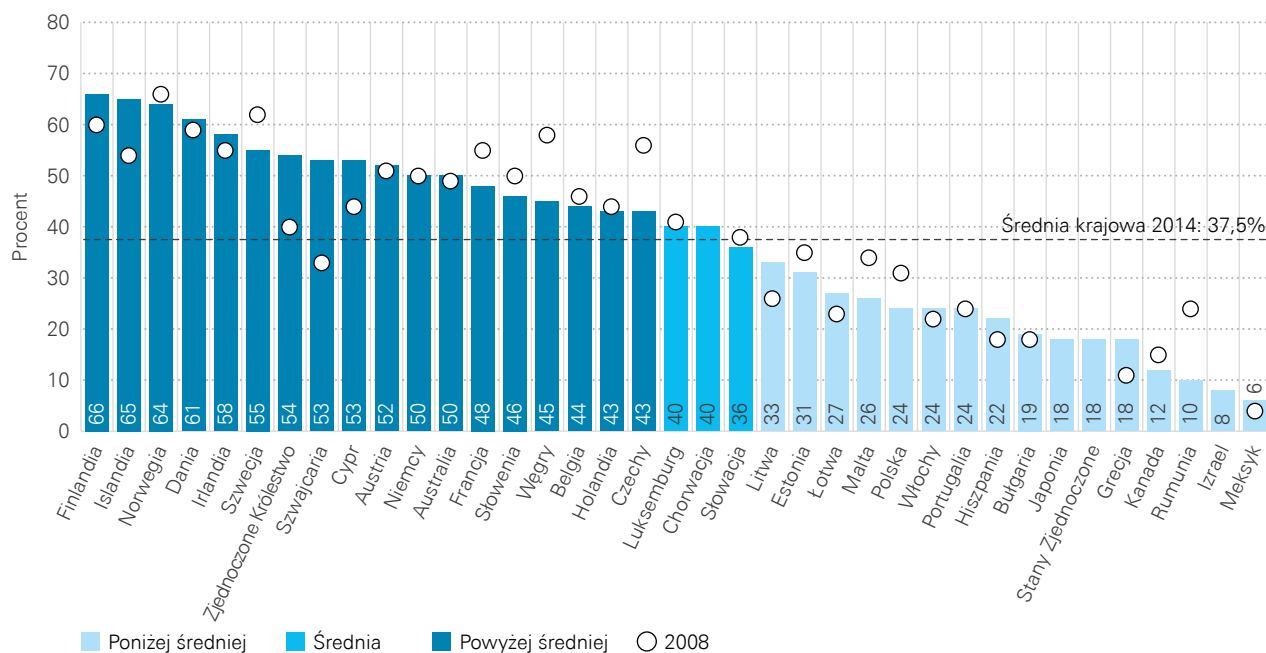
Średnio aż jedno na pięcioro dzieci w 41 krajach o wysokich dochodach żyje w ubóstwie. Jednakże odnotowane wyniki dla poszczególnych krajów są tak rozbieżne, iż nie można uznać, że dzieci te mają wspólne

doświadczenia wyłącznie z takiego powodu, iż urodziły się w bogatym świecie. Dania osiąga najlepszy wynik w zakresie ubóstwa względnego, ale nawet tam 9,2 procenta dzieci żyje poniżej granicy ubóstwa. Wszystkie siedem krajów, w których odsetek dzieci żyjących w ubóstwie wynosi około jedno na siedmioro dzieci, to kraje położone w Europie.

Izrael i Rumunia osiągają najgorsze wyniki w zakresie ubóstwa względnego – w tych krajach więcej niż jedno na troje dzieci jest uznawane za żyjące w ubóstwie. Jednakże Bułgaria, Meksyk, Hiszpania, Turcja i Stany Zjednoczone⁴ również odnotowują stopy ubóstwa na poziomie znacząco powyżej średniej dla bogatego świata.

Wykres 1.2 Finlandia, Islandia i Norwegia odnoszą największe sukcesy w redukcji ubóstwa dzieci
 Procentowa redukcja stopy ubóstwa dzieci dzięki transferom społecznym, rok 2014 i 2008

Uwaga: Redukcja ubóstwa dzieci jest mierzona jako proporcjonalna różnica pomiędzy stopami ubóstwa dzieci przed i po transferach społecznych. Stopy ubóstwa dzieci są mierzone w oparciu o próg dochodowy na poziomie 60 procent mediany dochodu gospodarstwa domowego całej populacji przed i po transferach społecznych.

Źródła: Jak dla Wykresu 1.1.

Działania w kierunku redukcji ubóstwa dzieci

Jeżeli stopy ubóstwa dzieci zależałyby w całości od pochodzących z rynku dochodów gospodarstw domowych, byłyby one znacznie wyższe we wszystkich krajach. Rządy krajów dokonują jednak interwencji poprzez świadczenia i podatki mające na celu zmniejszenie nierówności. Transfery społeczne mogą być skutecznym narzędziem w redukcji ubóstwa względnego dzieci, co zobrazowano na Wykresie 1.2.

Jak skuteczne mogą być transfery społeczne? Szacuje się, że w krajach o wysokich dochodach mają one całkiem dużą zdolność redukcji ubóstwa dzieci występującego przed transferami. Średnio transfery społeczne w krajach o wysokich dochodach przyczyniają się do zmniejszenia stóp ubóstwa dzieci o około 40 procent. W 11 z tych krajów transfery społeczne zmniejszają poziom ubóstwa dzieci o ponad

połowę; a w najbardziej skutecznych przypadkach, np. w Finlandii, Islandii i Norwegii, zmniejszają one stopy ubóstwa dzieci widoczne przed transferami o prawie dwie trzecie.

Nie należy jednak przyjmować tej imponującej zdolności do zmniejszenia ubóstwa dzieci za pewnik. Zależy ona od wielu czynników, począwszy od wielkości transferów i ich przeznaczenia, aż po wyjściowe poziomy ubóstwa dzieci przed transferami. W niektórych analizowanych krajach transfery społeczne mają znacznie skromniejszy wpływ na redukcję ubóstwa dzieci, np. przyczyniając się do zmniejszenia ubóstwa dzieci przed transferami o 10 lub w niektórych przypadkach, mniej punktów procentowych (np. w Rumunii, Izraelu czy Meksyku).

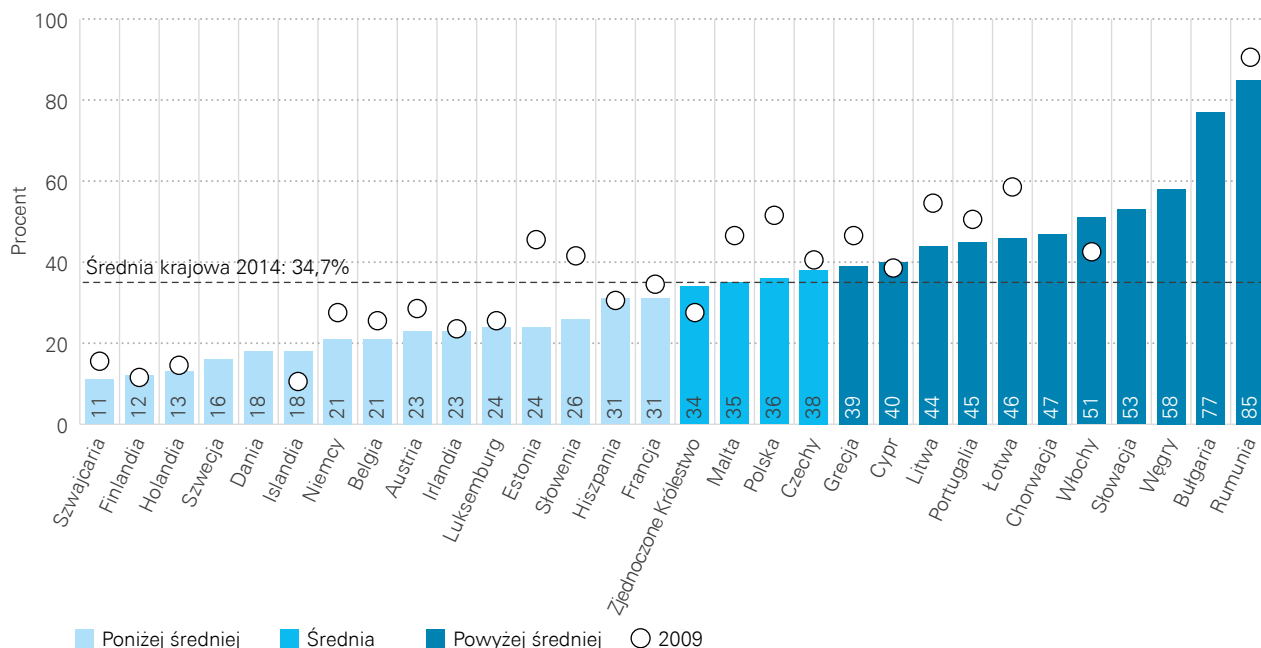
Należy mieć na uwadze, że z szacunków tych trzeba korzystać ostrożnie. Poszczególne kraje mają różne wyjściowe poziomy ubóstwa

dzieci, tak więc zmniejszenie wysokich poziomów ubóstwa dzieci za pomocą jednej polityki może okazać się bardzo trudne. W niniejszym Raporcie nie analizujemy roli podatków i innych programów socjalnych. Dowody wyraźnie sugerują jednak, że transfery społeczne mają realny potencjał w skutecznej redukcji ubóstwa dzieci.

Inne wymiary ubóstwa

Ubóstwo to znacznie więcej niż brak dochodów. SDGs w szczególności wzywają do zmniejszenia przynajmniej o połowę „odsetka mężczyzn, kobiet i dzieci żyjących w ubóstwie, we wszystkich jego wymiarach w zgodności z krajowymi politykami”. Kraje o wysokich dochodach zobowiązały się do monitorowania wielowymiarowego ubóstwa dzieci. Istnieją w tym zakresie różnorodne metodologie.

Wykres 1.3 Jedno na troje dzieci w Europie jest dotknięte deprywacją w dwóch lub więcej wymiarach
Wielowymiarowe ubóstwo dzieci (dwa lub więcej wymiarów), rok 2014

Uwaga: Deprywacja materialna jest mierzona jako odsetek dzieci, które mają ograniczony dostęp do dwóch lub więcej z następujących elementów: odżywianie, ubrania, zasoby edukacyjne, zajęcia rekreacyjne, zajęcia społeczne, dostęp do informacji lub mieszkanie. Dane dotyczą wyłącznie krajów europejskich. Norwegia została wyłączona z powodu braku danych. Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Australia, Kanada, Chile, Izrael, Japonia, Korea, Meksyk, Nowa Zelandia, Norwegia, Turcja i Stany Zjednoczone.

Źródło: Chzhen, Y., Bruckauf, Z., i Toczyłowska, E. (2017) "Sustainable Development Goal 1.2: Multidimensional child poverty in the European Union." *Innocenti Working Paper 2017-07*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

W roku 2009 w Meksyku wprowadzono oficjalny krajowy wskaźnik ubóstwa wielowymiarowego. Oprócz dochodu, ocenia on poziom deprywacji w zakresie edukacji, opieki zdrowotnej, ubezpieczeń społecznych, warunków mieszkaniowych, podstawowych świadczeń oraz żywności. W roku 2014, w Meksyku 54 procent dzieci poniżej 18. roku życia żyło w ubóstwie wielowymiarowym.⁵ Podobnie jak w wielu innych krajach, dzieci są bardziej zagrożone ubóstwem niż populacja jako całość.

W ramach odrębnej inicjatywy UNICEF opracował narzędzie pod nazwą *Multiple Overlapping Deprivation Analysis (MODA)*, które jest wykorzystywane w celu badania wielowymiarowej deprywacji wśród dzieci. Podstawą do jego stworzenia były prawa dziecka określone w Konwencji o prawach dziecka. Niniejszy *Report Card* korzysta z MODA dla celów porównań międzynarodowych, w oparciu o dane za rok 2014 dla 28

krajów Unii Europejskiej dołączając Islandię i Szwajcarię. Brane jest tutaj pod uwagę siedem wymiarów ubóstwa dzieci wynikających z zapisów Konwencji o prawach dziecka: odżywianie, ubranie, zasoby edukacyjne, zajęcia rekreacyjne, zajęcia społeczne, dostęp do informacji i jakość warunków mieszkaniowych. Dzieci, których potrzeby nie są zaspokojone przynajmniej w dwóch ze wskazanych siedmiu obszarów, można uznać za dotknięte „wielowymiarowym ubóstwem dziecięcym”.⁶

Podczas, gdy ponad 40 krajów o niższych dochodach przeprowadziło badania z wykorzystaniem narzędzia MODA, Islandia była pierwszym krajem o wysokich dochodach, który to badanie zrealizował. W 2015 roku UNICEF podjął współpracę z Urzędem Statystycznym Islandii mającą na celu analizę danych z lat 2009 i 2014⁷ przy użyciu MODA. Wyniki wykazały, iż deprywacja materialna dzieci wzrosła ponad dwukrotnie

pomiędzy rokiem 2009 a 2014, a liczba dzieci uważanych za dotknięte ciężką deprywacją potroiła się.⁸

Różnice w poziomie stóp wielowymiarowego ubóstwa dzieci są bardzo znaczące: od 11 procent w Szwajcarii do 85 procent w Rumunii. Zgodnie z tym wskaźnikiem, mniej niż jedno na pięć dzieci jest dotknięte ubóstwem w krajach nordyckich, Holandii i Szwajcarii. Dla kontrastu, przynajmniej jedno na dwoje dzieci jest dotknięte ubóstwem w dwóch lub więcej wymiarach w krajach Europy Środkowej takich jak Bułgaria, Węgry, Rumunia i Słowacja, a także Włochy. Dziesięć krajów odnotowało stopy wielowymiarowego ubóstwa dzieci na poziomie pomiędzy 33 a 50 procent. Kraje te to między innymi: Grecja, Polska i Zjednoczone Królestwo.

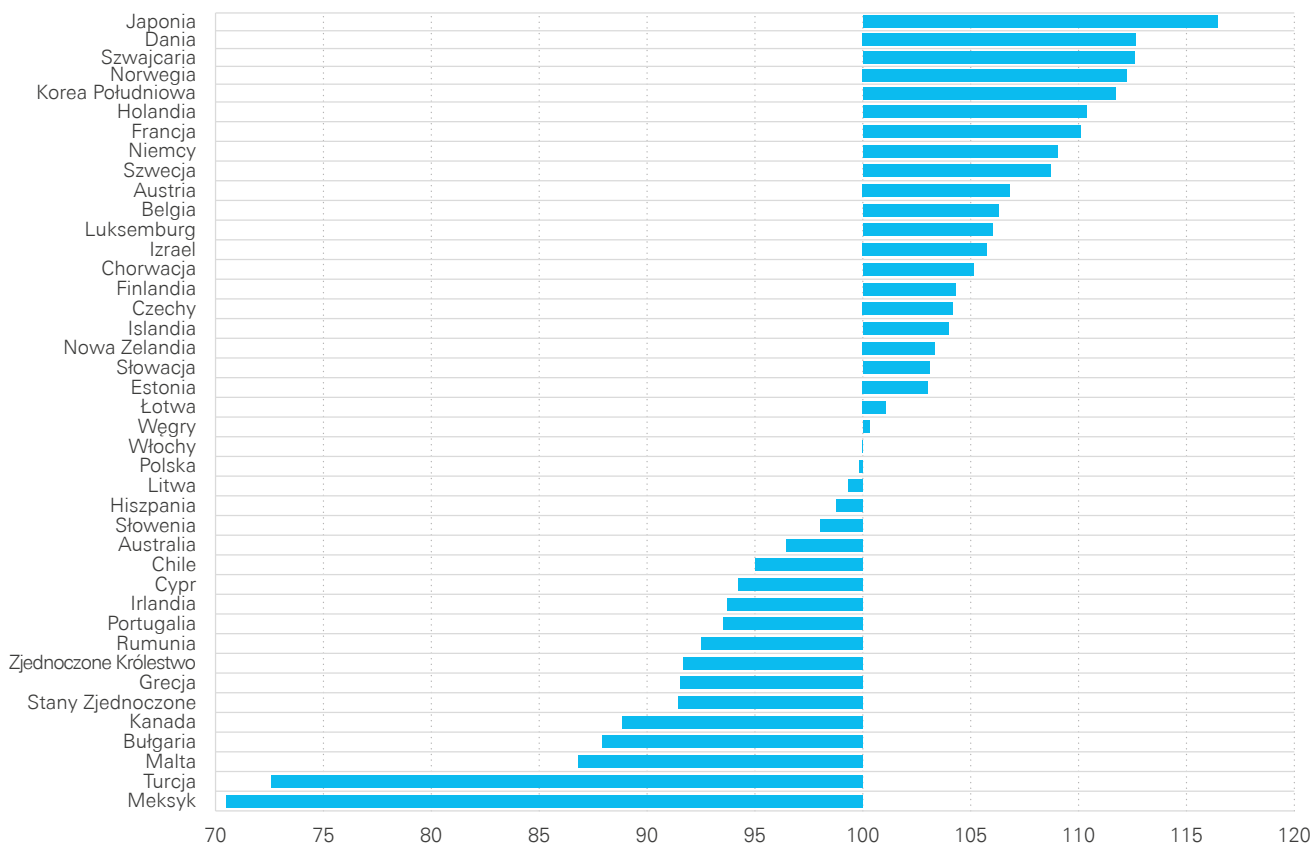
CEL 2

Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

- » Biorąc pod uwagę, że na świecie istnieją wystarczające zasoby żywnościowe, jakkolwiek brak bezpieczeństwa żywnościowego wśród dzieci jest nieakceptowalny; mimo to w krajach o wysokich dochodach jedno na ośmioro dzieci jest dotknięte brakiem bezpieczeństwa żywnościowego.
- » Poziomy braku bezpieczeństwa żywnościowego wśród dzieci znacząco różnią się w poszczególnych krajach, od 1 na 70 w Japonii do jednego na troje w Meksyku i Turcji.
- » Otyłość jest również formą niedożywienia, a odsetek osób dotkniętych tym problemem rośnie prawie we wszystkich krajach.
- » Dobre odżywianie już od momentu narodzin jest kluczowe dla zdrowia dziecka, a karmienie piersią jest jego nieodłącznym elementem. Pomimo tego większość matek w krajach o wysokich dochodach przestaje karmić piersią przed upływem zalecanego minimalnego okresu sześciu miesięcy.

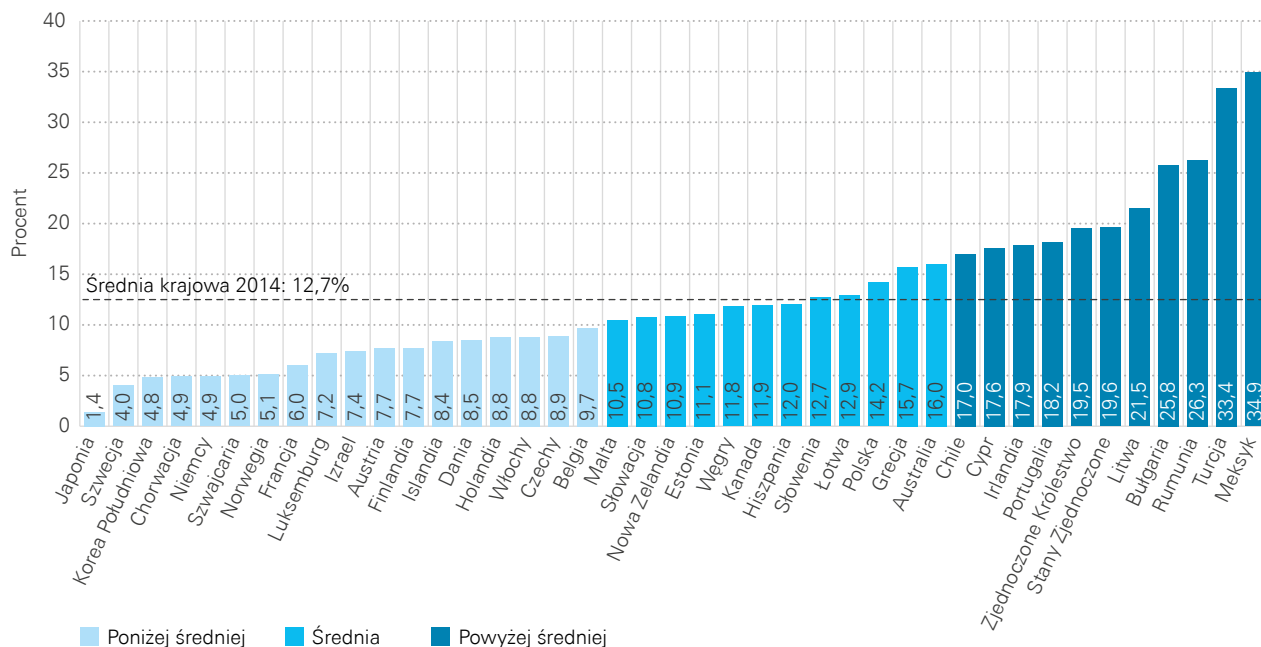
Wykres G2 – Zero głodu

Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o dwa wskaźniki: brak bezpieczeństwa żywnościowego (0-14 lat), odsetek dzieci z nadwagą i otyłością (11-15 lat)

Wykres 2.1 Poziom braku bezpieczeństwa żywnościowego jest wysoki w niektórych z najbogatszych krajów

Odsetek dzieci poniżej 15. roku życia mieszkających z respondentem dotkniętym brakiem bezpieczeństwa żywnościowego, 2014/15

Uwaga: Brak bezpieczeństwa żywnościowego mierzony jest za pomocą skali Food Insecurity Experience Scale (FIES), która została stworzona w ramach projektu Voices of the Hungry przy Organizacji Narodów Zjednoczonych do Spraw Wyżywienia i Rolnictwa i została włączona do oficjalnych wskaźników SDGs. Dane pochodzą z badań Gallup World Poll Surveys wykorzystujących skalę FIES, za lata 2014 i 2015. Średnie oparte o FIES dla poszczególnych krajów zostały przeliczone w celu odzwierciedlenia odsetka dzieci żyjących w gospodarstwach domowych dotkniętych brakiem bezpieczeństwa żywnościowego.

Źródło: Pereira A., Handa, S. i Holmqvist, G. (2017). Prevalence and Correlates of Food Insecurity among Children across the Globe, *Innocenti Working Paper* 2017-09, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Bezpieczeństwo żywnościowe jest oficjalną miarą Celu 2 SDGs w zakresie głodu i odżywiania. Brak bezpieczeństwa żywnościowego oznacza brak pewnego dostępu do wystarczającej, bezpiecznej i pełnowartościowej żywności, która może zapewnić normalny wzrost i rozwój, a także aktywny i zdrowy tryb życia. Stosując taką metodę pomiaru można stwierdzić, iż niektóre kraje radzą sobie znacznie lepiej od innych w zakresie sprostania potrzebom obywateli, co przedstawiono na Wykresie 2.1. Wskazuje on na powszechne występowanie umiarkowanego lub ciężkiego braku bezpieczeństwa żywnościowego wśród dzieci poniżej 15. roku życia.

Średnia dla tej grupy krajów wynosi 12,7 procenta, ale występują

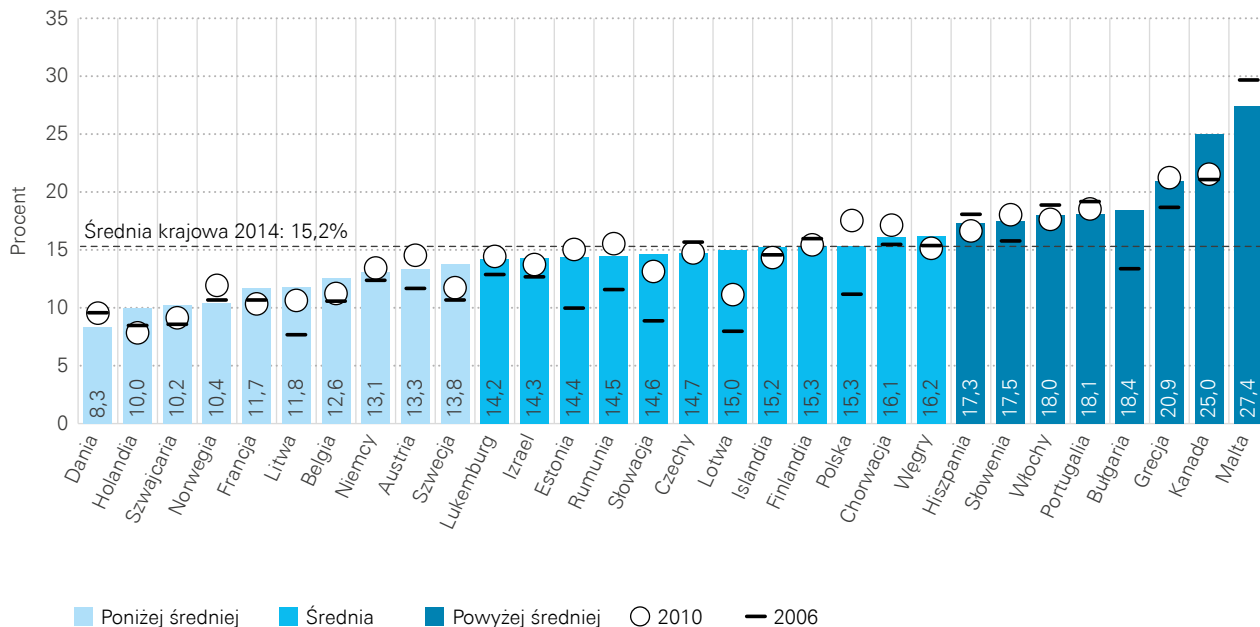
uderzające różnice. Żaden poziom braku bezpieczeństwa nie jest akceptowalny, nawet jeżeli dotyczy on tylko jednego na 20 dzieci, jak np. w Chorwacji, Niemczech, Japonii, Republice Korei, Szwecji i Szwajcarii. Nadal jedno na troje dzieci cierpi na brak bezpieczeństwa żywnościowego w Meksyku i Turcji, jedno na czworo w Bułgarii i Rumunii i około jedno na pięcioro na Litwie, w Zjednoczonym Królestwie i Stanach Zjednoczonych. Pomimo, że ogólna dostępność żywności nie jest problemem w żadnym z tych krajów, zbyt wiele rodzin z trudem zaspakaja potrzeby żywieniowe swoich dzieci.

Otyłość jako forma niedożywienia

Zadanie 2.2 SDGs zakłada wyeliminowanie wszelkich form

niedożywienia do roku 2030. Główny nacisk kładziony jest na zlikwidowanie zjawiska zahamowania wzrostu oraz wyniszczenia organizmu najmłodszych dzieci, ale zostały też uwzględnione potrzeby żywieniowe nastolatków pozwalające na wykrywanie zarówno nadwagi, jak i niedowagi. Otyłość wśród dzieci jest również formą niedożywienia i jest, niestety, bardzo powszechna w środowisku ludzi zamożnych. Dzieci jedzą coraz więcej niezdrowej żywności i piją słodkie napoje o wysokiej zawartości cukru, a jednocześnie nie mają wystarczającej ilości ruchu. Otyłość jest także powiązana z licznymi problemami zdrowotnymi w dzieciństwie, niską samooceną i zwiększonym ryzykiem wystąpienia chorób układu sercowo-naczyniowego oraz cukrzycy w dorosłym życiu.⁹

Wykres 2.2 W większości krajów o wysokich dochodach odnotowano wzrost wartości wskaźnika otyłości
 Odsetek dzieci w wieku 11-15 lat, które są otyłe lub mają nadwagę, 2014/15

Uwaga: Dane dla Irlandii i Zjednoczonego Królestwa zostały wyłączone z powodu wysokiego odsetka braku odpowiedzi (ponad 50 procent dzieci objętych próbą). Stany Zjednoczone nie brały udziału w badaniu HBSC w latach 2014/15. Szacunkowe wyliczenia dla Belgii opierają się na ważeniu populacji przy wykorzystaniu prób regionalnych (z wyłączeniem regionu Brukseli). Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Australia, Chile, Cypr, Irlandia, Japonia, Meksyk, Nowa Zelandia, Republika Korei, Turcja, Zjednoczone Królestwo i Stany Zjednoczone.

Źródło: HBSC, różne fale badania.

Badanie HBSC (*Health Behaviour in School-Aged Children*) obejmuje proces zbierania danych wśród dzieci w zakresie ich wzrostu i wagi, a następnie wykorzystuje je do obliczenia wskaźnika masy ciała. Na tej podstawie Wykres 2.2 przedstawia odsetek dzieci w wieku 11-15 lat, które są otyłe lub mają nadwagę, w 30 krajach, głównie w Europie.

Średnio jedno na siedmioro dzieci w tych krajach ma nadwagę lub jest otyłe. W przypadku tego wskaźnika różnice pomiędzy krajami są mniejsze niż w przypadku innych wskaźników, przy czym wszystkie państwa oprócz czterech krajów odnotowują odsetek dzieci z otyłością na poziomie pomiędzy 10 a 20 procent. „Najzdrowszym” krajem w tym kontekście jest Dania, gdzie odsetek ten jeszcze spadł w ostatnich latach, i tak z niskiego już poziomu. Na drugim końcu skali plasują się Malta i Kanada, gdzie jedno na

czworo dzieci uważa się za mające nadwagę. Obawy budzi fakt, iż w 22 na 30 badanych krajów odsetek dzieci w tym wieku dotkniętych nadwagą był wyższy w roku 2014 niż w 2006. Największy wzrost w tym okresie odnotowała Łotwa, Litwa i Słowacja.

Pomimo, że Meksyk nie został objęty badaniem HBSC, zgłasza on bardzo wysoki odsetek dzieci z nadwagą lub otyłością: 33 procent dzieci w wieku 5-11 lat i 36 procent dzieci w wieku 12-19 lat.¹⁰

Ramka 3 Karmienie piersią w krajach o wysokich dochodach

Pomimo, że istnieje bardzo wiele dowodów na to, że karmienie piersią przyczynia się do rozwoju dziecka w zakresie poznawczym oraz ogólnego zdrowia,ⁱ w ramach Celów Zrównoważonego Rozwoju nie określono szczegółowych zadań dotyczących karmienia piersią. Niezależnie od tego, karmienie piersią jest kluczowe dla dostarczenia pożywienia niezbędnego dla rozwoju noworodków i niemowląt i może przyczynić się do realizacji innych SDGs związanych z odżywianiem, zdrowiem i edukacją. Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) i UNICEF rekomendują karmienie wyłącznie piersią przez sześć miesięcy od momentu narodzin dziecka. W tym kontekście, warto dokonać porównania odsetka kobiet karmiących piersią w krajach o wysokich dochodach, między innymi dlatego, że jest to jeden z nielicznych pozytywnych wskaźników zdrowotnych, co do których kraje bogate mają tendencję do pozostawania w tyle za krajami ubogimi.ⁱⁱ

Tabela poniżej jest wynikiem przeprowadzonego światowego badania dotyczącego odsetka kobiet karmiących piersią, opublikowanego na początku 2016 roku.

Pomimo, że niektóre dane są relatywnie stare i nie dotyczą wyłącznie karmienia piersią, wyniki wskazują, że odsetek matek, które kiedykolwiek karmiły piersią jest wysoki we wszystkich krajach bogatych, i jedynie Francja i Irlandia odnotowują odsetek poniżej 75 procent. Do momentu osiągnięcia przez niemowlę wieku 6 miesięcy, mniej więcej co trzecia matka, która zaczęła karmienie piersią, zaprzestaje kontynuowania go, a w krajach takich jak Kanada, Grecja i Zjednoczone Królestwo spadek ten jest jeszcze większy. Odsetek matek karmiących piersią systematycznie spada do 12. miesiąca życia dziecka, gdzie widoczne stają się znaczące różnice pomiędzy krajami: w Japonii i Turcji większość matek kontynuuje karmienie piersią, podczas gdy w Danii, Irlandii i w Zjednoczonym Królestwie odsetek ten spada do 3 procent, a nawet poniżej tej wartości. Ostatnie dane dla Meksyku wskazują, że 46 procent dzieci jest nadal karmione piersią w wieku 12-15 miesięcy.ⁱⁱⁱ

Kraj	Rok referencyjny	Szacunkowe wyliczenia wg. czasu i powszechności		
		Kiedykolwiek karmione piersią	Karmione piersią w wieku 6 miesięcy	Karmione piersią w wieku 12 miesięcy
Australia	2010	92	56	30
Austria	2006	93	42	16
Kanada	2011/12	89	30	9
Chile	2011/12	95	41	21
Czechy	2005	96	42	16
Dania	2013	–	13	3
Finlandia	2010	92	58	34
Francja	2012/13	63	23	9
Niemcy	2009/12	82	50	23
Grecja	2007/08	88	22	6
Irlandia	2012	55	–	2
Włochy	2013	86	46	19
Japonia	2009	95	63	60
Meksyk	2012	–	–	44
Holandia	2006/08	–	32	11
Nowa Zelandia	2006	–	60	44
Norwegia	2013	95	71	35
Korea Południowa	2012	88	61	46
Hiszpania	2011	77	47	23
Szwecja	2010	98	52	16
Szwajcaria	2003	94	62	28
Turcja	2008	–	–	74
Zjednoczone Królestwo	2005/10	81	34	0.5
Stany Zjednoczone	2011	79	49	27

Uwaga: Prezentowany odsetek kobiet karmiących piersią nie jest odsetkiem kobiet karmiących wyłącznie piersią. Dane wyłuszczone mają charakter szacunkowy – patrz źródło w celu uzyskania informacji o metodologii.

Źródło: Victora, C.G. et al. (2016). 'Breastfeeding in the 21st Century: Epidemiology, mechanisms, and lifelong effect', The Lancet, vol. 387, no. 10017, pp. 475–490.

ⁱ OECD (2011). Doing Better for Families, OECD Publishing, Paris; Victora, C.G. et al. (2016). 'Breastfeeding in the 21st Century: Epidemiology, mechanisms, and lifelong effect', The Lancet, vol. 387, no. 10017, pp. 475–490.

ⁱⁱ Victora, C.G. et al. (2016). 'Breastfeeding in the 21st Century: Epidemiology, mechanisms, and lifelong effect', The Lancet, vol. 387, no. 10017, pp. 475–490.

ⁱⁱⁱ National Institute of Public Health-UNICEF (2017). MICS Mexico, 2015. https://www.unicef.org/mexico/spanish/ENIM_KFR.pdf

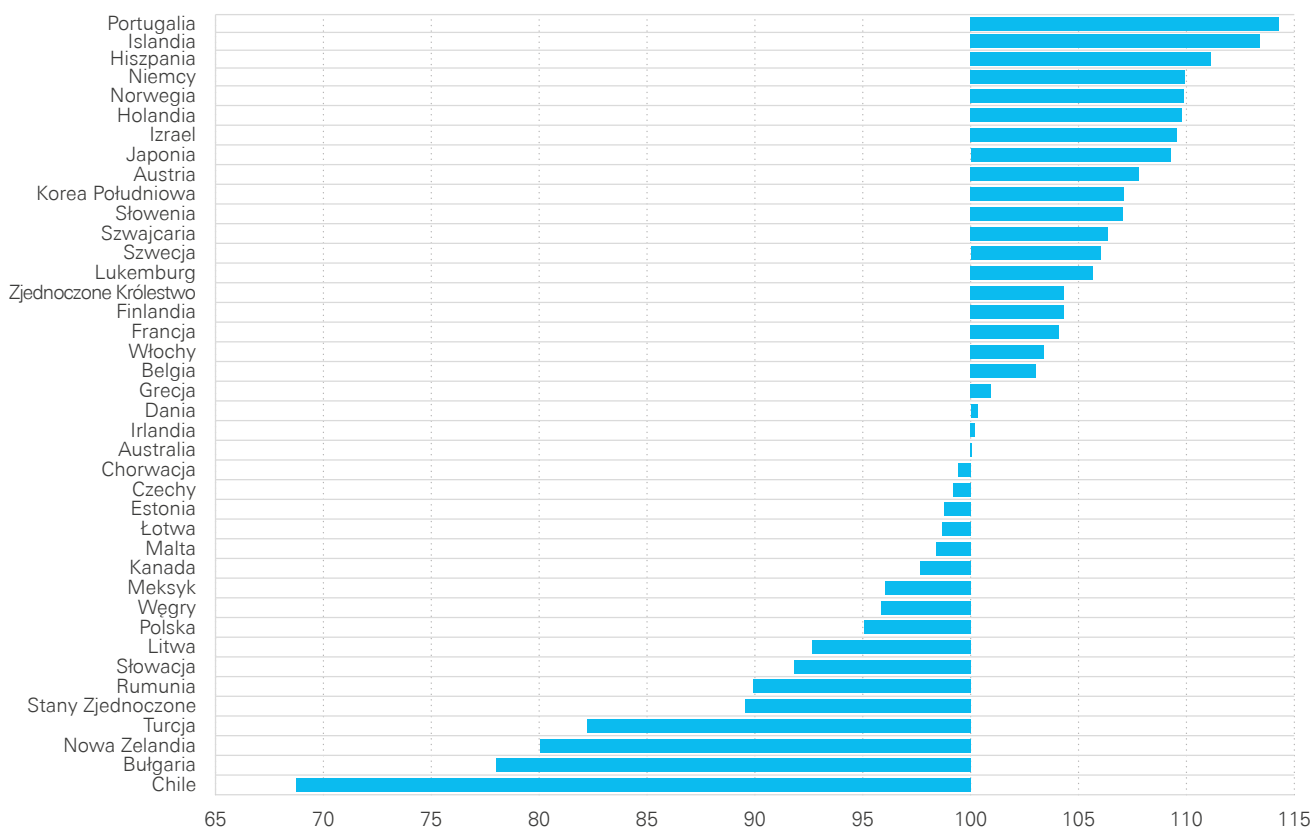
CEL 3

Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

- » Wskaźniki umieralności noworodków, samobójstw wśród nastolatków, upijania się oraz nieletnich ciąż w krajach o wysokich dochodach spadają, ale luki pomiędzy krajami osiągniętymi najlepsze wyniki a tymi osiągniętymi najgorsze pozostają duże.
- » Średnie wartości dla poszczególnych krajów pokazują różnice w wynikach odzwierciedlających nierówności społeczno – ekonomiczne, w zależności od płci oraz inne nierówności mające wpływ na zdrowie dziecka.
- » Większość krajów objętych badaniem odnotowało między rokiem 2010 a 2014 wzrost wskaźnika dotyczącego problemów ze zdrowiem psychicznym zgłaszanych samodzielnie przez nastolatków. Jeden na czworo nastolatków deklaruje, iż doświadczył dwóch lub więcej symptomów złego samopoczucia przynajmniej raz w tygodniu.

Wykres G3 – Zapewnienie zdrowia

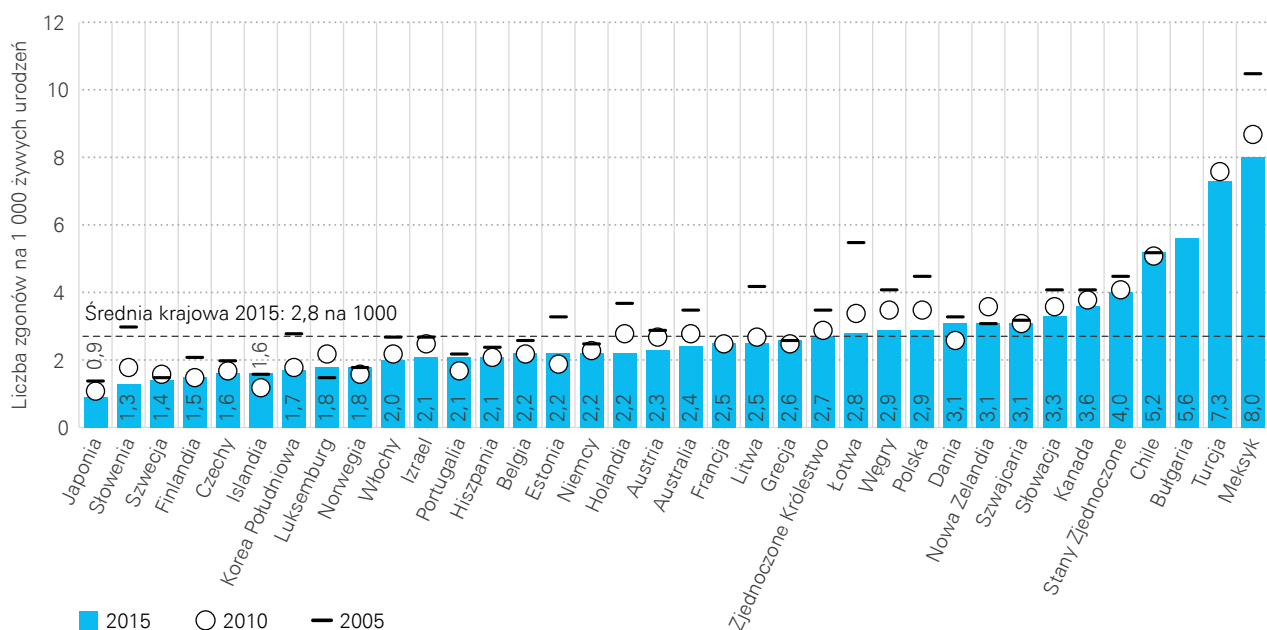
Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o pięć wskaźników: umieralność noworodków (< 4. tygodnia życia), wskaźnik samobójstw (0-19 lat), symptomy związane ze zdrowiem psychicznym (11-15 lat), upijanie się (11-15 lat) oraz współczynnik dzietności nastolatków (15-19 lat)

Uwaga: Cypr został wyłączony z obliczeń dla Celu 3 z powodu niewystarczającej ilości danych (posiada jedynie dane dla dwóch z pięciu powyższych wskaźników). Dwa punkty danych dla Meksyku zostały wyłączone z obliczeń wyników dla Celu 3: wskaźnik umieralności noworodków (2015) oraz liczba urodzeń na 1 000 kobiet w wieku 15-19 lat (2015). Uwzględnienie tych danych skutkowałoby spadkiem Meksyku w rankingu na miejsce 40.

Wykres 3.1 W ostatniej dekadzie większość krajów bogatych odnotowała znaczące spadki wskaźników umieralności noworodków

Zgony noworodków w pierwszych 28 dniach życia na 1 000 żywych urodzeń

Uwaga: W przypadku umieralności noworodków nie określono minimalnego progu dla okresu ciąży lub wagi urodzeniowej. Dane za rok 2015 dotyczą roku 2015 lub najbliższego roku, za który są dostępne dane. Przerwa w serii: Francja (2009). Brak danych dla Irlandii w roku 2015, Francji lub Turcji w roku 2005. Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Chorwacja, Cypr, Malta i Rumunia.

Źródło: baza danych OECD dotycząca zdrowia, 2016. Dane dla Bułgarii pochodzą z WHO World Health Statistics 2016.

Nacisk położony na dzieci jest kluczowy dla osiągnięcia Celu 3 SDGs nie tylko dlatego, że odnosi się on do zdrowia i dobrostanu „w każdym wieku”, ale również dlatego że problemy zdrowotne w dzieciństwie mogą mieć wpływ na całe późniejsze życie. Pierwszym zadaniem jest to, aby możliwie jak najwięcej dzieci dożyło swoich pierwszych urodzin.

Liczba zgonów noworodków spada

Wskaźnik umieralności noworodków, który odnosi się do zgonów dzieci w pierwszych czterech tygodniach ich życia, jest oficjalnym wskaźnikiem SDGs w ramach Zadania 3.2. Wszystkie kraje osiągające wysokie dochody zredukowały poziom wskaźnika umieralności noworodków poniżej wartości wyznaczonej w ramach globalnego Celu, tj. poniżej 12 zgonów na 1 000 żywych urodzeń, pomimo, że średnie dla poszczególnych krajów mogą ukrywać spore różnice pomiędzy grupami społecznymi. Zakładając, że umieralność noworodków będzie nadal spadała w krajach osiągających

najlepsze wyniki, *Wykres 3.1* sugeruje, że nadal jest miejsce na poprawę sytuacji w pozostałych krajach. Jednocześnie należy mieć na uwadze, iż różnice w poszczególnych krajach w zakresie rejestrowania przypadków przedwczesnego porodu i dzieci o niskiej masie urodzeniowej oznaczają, że rankingi dotyczące umieralności noworodków wymagają rozważnej interpretacji.¹¹

W roku 2015 w 36 krajach OECD średnio 2,8 dzieci na 1 000 umierało w pierwszych czterech tygodniach życia. Japonia wyznaczyła nowy historyczny punkt odniesienia dla porównań, osiągając wskaźnik umieralności noworodków na poziomie niższym niż jedno dziecko, tj. 0,9 na 1 000, pomimo najwyższego w OECD¹² odsetka dzieci z niską masą urodzeniową. Poprawa osiągnięta w ostatnich latach przez drugi kraj w rankingu, tj. Słowenię, miała spektakularny charakter: pomiędzy rokiem 2005 a 2015 kraj ten zredukował poziom wskaźnika umieralności noworodków o ponad połowę.

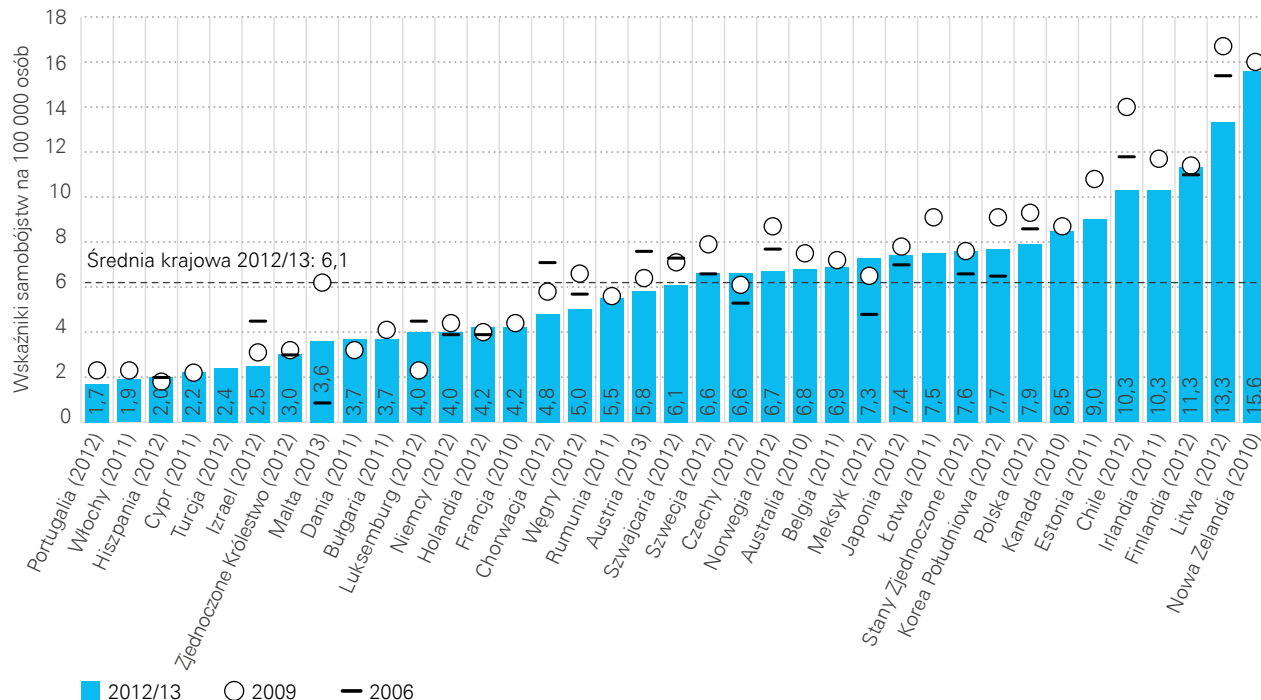
Na drugim końcu skali znajdują się cztery kraje OECD: dwa z obu Ameryk oraz Bułgaria i Turcja, które osiągnęły wynik powyżej średniej dla krajów bogatych i nadal mają wiele do zrobienia w celu osiągnięcia poziomu wskaźnika odnotowywanego przez najlepsze kraje. Jednakże, podczas gdy Chile wydaje się nie dokonywać żadnego postępu od roku 2005 w zakresie tego wskaźnika, Meksyk odnotował zauważalną poprawę redukując poziom wskaźnika o prawie jedną czwartą w tym samym okresie. Inne kraje, które dokonały znaczącego postępu od roku 2005, to Łotwa, która o połowę zredukowała wskaźnik umieralności, Estonia, Litwa, Holandia i Polska.

Samobójstwa: główna przyczyna zgonów wśród młodych ludzi

W roku 2012 w krajach o wysokich dochodach samobójstwa były główną przyczyną zgonów wśród młodych ludzi w wieku od 15 do 19 lat, bez względu na płeć, co stanowiło około 17,6 procenta wszystkich zgonów.

Wykres 3.2 Wskaźniki samobójstw wśród nastolatków znacznie się różnią pomiędzy poszczególnymi krajami o wysokich dochodach

Wskaźniki samobójstw wśród młodych ludzi w wieku 15-19 lat na 100 000 osób, w oparciu o najnowsze dostępne dane (2009-2013)

Uwaga: Średnia krajowa nie została zważona. Dane liczbowe stanowią średnią dla wybranych trzech lat oscylujących wokół okresu wskazanego w nawiasie. Wcześniejsze szacunki są średnimi za trzy wcześniejsze lata. Brak danych dla Grecji. Najnowsze dane dla Islandii (c2008, 5,4), Słowacji (c2008, 2,5) i Słowenii (c2009, 7,6). Brakujące kraje: Grecja, Islandia, Słowacja i Słowenia (c=około)

Źródło: baza danych WHO dotycząca umieralności, rok 2016.

Wykres 3.2 przedstawia wskaźnik samobójstw wśród nastolatków w wieku 15-19 lat w 37 krajach OECD i UE.

Wskaźnik ten jest najniższy w Portugalii, gdzie wynosi 1,7 na 100 000. Jest on również stosunkowo niski w krajach południa Europy. Najwyższy wskaźnik, tj. 15,6 na 100 000 osób – dziewięć razy wyższy niż w Portugalii – odnotowała Nowa Zelandia, przy czym w Kanadzie, Chile, Estonii, Finlandii, Irlandii i na Litwie wskaźnik samobójstw wśród nastolatków również znacząco przekracza średnią międzynarodową.

Ogólnie, chłopcy częściej popełniają samobójstwa niż dziewczęta – średnio około trzy razy częściej – a w krajach Europy Środkowej i Wschodniej jest to różnica pięciokrotna, np. w Czechach, na Łotwie, w Polsce i Słowacji. Jednocześnie

jest ona dokładną odwrotnością różnicy obejmującej symptomy złego samopoczucia zgłaszane samodzielnie przez chłopców i dziewczęta. W rzeczywistości to dziewczęta dwa razy częściej podejmują próby samobójcze niż chłopcy, ale wybierane przez nie metody znacznie rzadziej kończą się zgonem.¹³

Wskaźniki samobójstw wśród nastolatków spadły w ostatnich latach w większości krajów. Największą poprawę osiągnęły dwa kraje o najwyższym wskaźniku, tj. Chile i Litwa. W sześciu krajach wskaźnik samobójstw zwiększył się, przy czym w Luksemburgu i Słowenii zauważalna była tendencja wzrostowa wśród chłopców, znacząco przeważająca spadek odsetka samobójstw wśród dziewcząt. W kilku krajach, tj. na Cyprze, w Finlandii, na Malcie, w Holandii, Nowej Zelandii i Stanach Zjednoczonych, można było

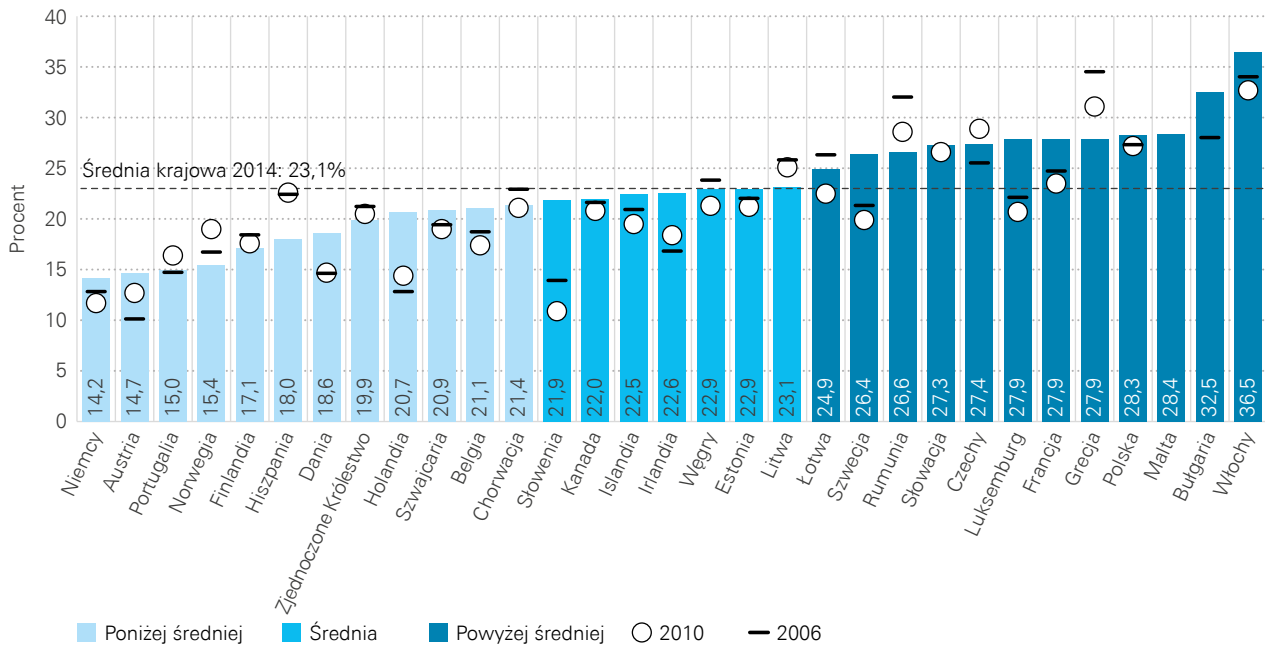
zaobserwować tendencję przeciwną, gdzie wskaźnik samobójstw wśród dziewcząt wzrósł, a zmalał wśród chłopców.

Zdrowie psychiczne nastolatków: rosące obawy

Większość zadań SDGs w zakresie zdrowia, mających znaczenie dla krajów o wysokich dochodach, dotyczy raczej starszych dzieci i młodzieży niż niemowląt i małych dzieci. Zdrowie psychiczne i dobrostan (Zadanie 3.4) są jednymi z nich. Obiektywne i porównywalne dane międzynarodowe dotyczące zdrowia psychicznego młodych ludzi nie są dostępne – rzetelny pomiar pełnego zakresu warunków neuropsychiatrycznych mających wpływ na nastolatków wymagałby znacznie bardziej złożonych badań międzynarodowych niż te obecnie istniejące.

Wykres 3.3 Coraz częściej młodzi ludzie odczuwają problemy związane ze zdrowiem psychicznym

Odsetek młodych ludzi deklarujących odczuwanie dwóch lub więcej symptomów złego samopoczucia (poczucie przygnębienia, irytacja, nerwowość, problemy ze snem) więcej niż raz w tygodniu

Uwaga: Szacunkowe wyliczenia dla Belgii i Zjednoczonego Królestwa opierają się na ważeniu populacji przy wykorzystaniu prób regionalnych (z wyłączeniem regionu Brukseli dla Belgii oraz Irlandii Północnej dla Zjednoczonego Królestwa). Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Australia, Chile, Cypr, Izrael, Japonia, Meksyk, Nowa Zelandia, Republika Korei, Turcja i Stany Zjednoczone.

Źródło: badanie HBSC, różne fale badania.

Jednakże badanie HBSC zapewnia nieklinikalny i samodzielnie zgłaszany miernik zdrowia psychicznego nastolatków. Co cztery lata dzieci w wieku szkolnym, tj. 11-15 lat, w badanych krajach są pytane, jak często doświadczają każdego z następujących czterech symptomów złego samopoczucia: przygnębienia, irytacji, nerwowości, problemów ze snem.

Wyniki dla 31 krajów o wysokich dochodach w roku 2014 zobrazowano na Wykresie 3.3.

Zawsze należy bardzo ostrożnie podchodzić do interpretacji statystyk opartych na samodzielnej deklaracji odczuwania problemów, jednakże średnio około jeden na czworo nastolatków (23 procent) deklaruje doświadczenie dwóch lub więcej symptomów złego samopoczucia więcej niż raz w tygodniu. Wyniki wahają się od najniższych

14 procent w Niemczech do najwyższych 36 procent we Włoszech. Podobnie jak we wcześniejszych badaniach, dziewczęta znacznie częściej zgłaszają symptomy związane ze złym samopoczuciem niż chłopcy, przy czym luka ta pogłębia się wraz z wiekiem.

Badanie potwierdziło, iż częstotliwość deklarowania odczuwania symptomów złego samopoczucia wzrasta w wielu krajach o wysokich dochodach: 15 z 31 badanych krajów odnotowało wzrost o więcej niż 2 punkty procentowe w zakresie samodzielnie deklarowanych symptomów pomiędzy rokiem 2010 a 2014, ze szczególnie dużym wzrostem w Luksemburgu, Holandii, Słowenii i Szwecji.

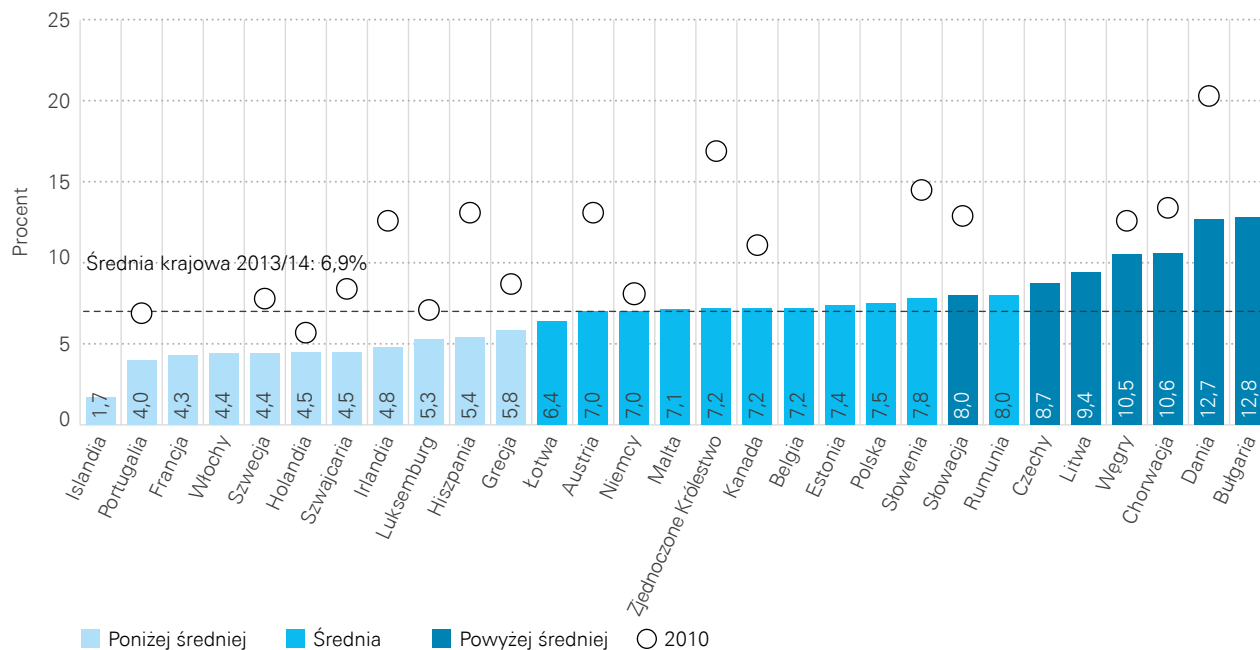
Jednocześnie kilka krajów odnotowało spadek w częstości samodzielnie deklarowanych przez

nastolatków symptomów złego samopoczucia. Pozytywne wyniki w Grecji, Rumunii i Hiszpanii są kontynuacją długofalowego trendu, który pomimo niedawnego kryzysu gospodarczego – pomiędzy rokiem 2006 a 2014, spowodował powszechny spadek samodzielnie deklarowanych symptomów we wskazanych krajach o odpowiednio 7, 6 i 5 procent.

Istnieje ogromne zapotrzebowanie na ustandaryzowane międzynarodowe dane dotyczące zdrowia psychicznego nastolatków w krajach o wysokich dochodach – a także na pozytywne inicjatywy, które mogą pomóc w opracowywaniu przyszłej wspólnej polityki.

Wykres 3.4 Odsetek przypadków upijania się wśród nastolatków znacząco obniżył się od 2010 roku
 Odsetek młodych ludzi w wieku 11-15 lat, którzy deklarują, iż upili się w poprzednim miesiącu

Uwaga: Dane za rok 2014 dla Finlandii, Izraela i Norwegii są wyłączone z powodu wysokiej liczby brakujących wartości. Dane za rok 2010 dla Czech, Estonii, Finlandii, Francji, Łotwy, Litwy, Polski, Rumunii i Turcji są wyłączone z powodu wysokiej liczby brakujących wartości. Szacunkowe wyliczenia dla Belgii i Zjednoczonego Królestwa opierają się na ważeniu populacji przy wykorzystaniu prób regionalnych (z wyłączeniem regionu Brukseli dla Belgii oraz Irlandii Północnej dla Zjednoczonego Królestwa). Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Australia, Chile, Cypr, Finlandia, Izrael, Japonia, Meksyk, Nowa Zelandia, Republika Korei, Turcja i Stany Zjednoczone.

Źródło: badanie HBSC, różne fale badania.

Pozostawione same sobie, zaburzenia zdrowia psychicznego powstałe przed osiągnięciem dorosłości będą skutkowały dziesięciokrotnie wyższym kosztem zdrowotnym niż te powstałe w późniejszym okresie życia.¹⁴

Przypadki upijania się nastolatków stają się coraz mniej powszechne

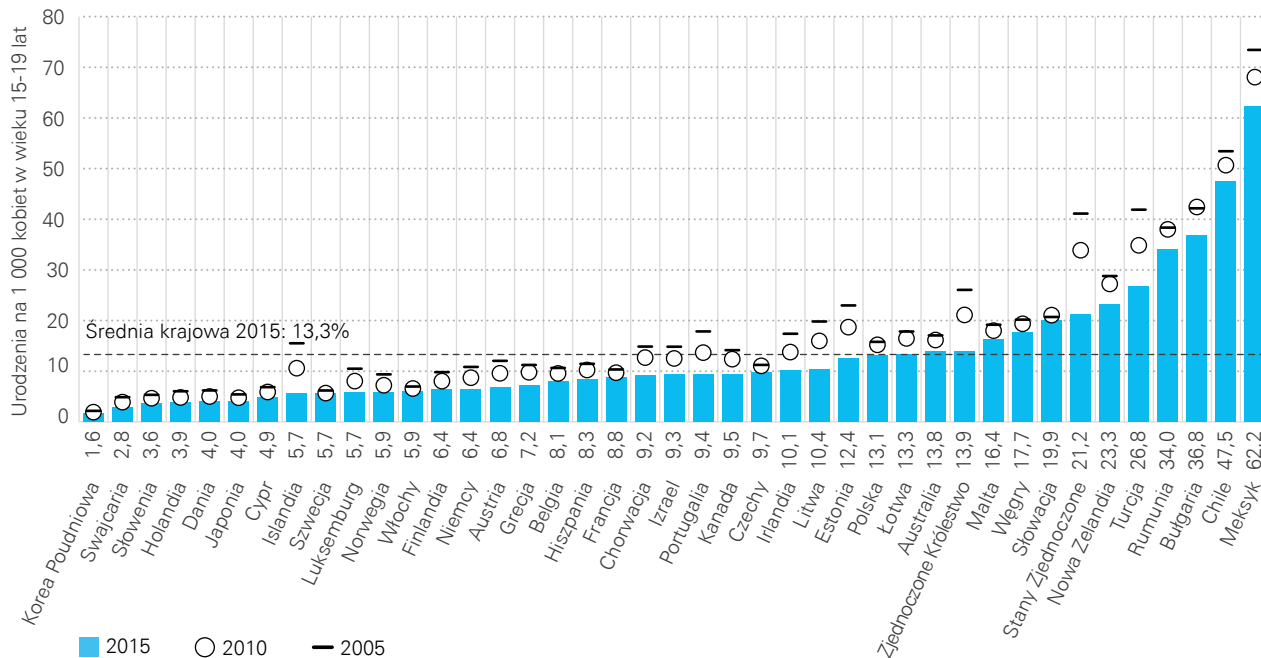
Zadanie 3.5 w ramach SDGs ma na celu „wzmocnienie zapobiegania i leczenia uzależnień od środków odurzających, w tym... szkodliwego spożycia alkoholu”. Pomimo, że oficjalny wskaźnik w tym zakresie koncentruje się na osobach dorosłych, spożywanie alkoholu przez dzieci jest problemem społecznym w wielu krajach o wysokich dochodach – upijanie się przez młodszych nastolatków może mieć „szkodliwy wpływ” nie

tylko z powodu medycznie leczonych uszczerbków na zdrowiu.¹⁵ Badanie HBSC dostarcza danych dla dużej grupy krajów zindustrializowanych.

Wykres 3.4 przedstawia odsetek uczniów w wieku 11-15 lat w każdym kraju, którzy deklarowali, iż upili się w ostatnich 30 dniach. Pomiędzy poszczególnymi krajami występują znaczące różnice. W Bułgarii i Danii w roku 2014, 13 procent dzieci upiło się w ostatnim miesiącu – jest to wynik siedmiokrotnie wyższy od najniższego, czyli osiągniętego przez Islandię. Można zauważyć, iż 9 na 11 krajów o najwyższym odsetku takich dzieci to kraje Europy Środkowej i Wschodniej. Dla kontrastu, kraje Europy Południowej, co do zasady, odnotowują wskaźniki na poziomie poniżej średniej.

Należy również podkreślić, że we wszystkich krajach, dla których dostępne są dane dla analizowanego okresu, liczba przypadków upijania się wśród nastolatków zmniejszyła się pomiędzy rokiem 2010 a 2014. W niektórych krajach poprawa była ogromna: w Irlandii, Hiszpanii i w Zjednoczonym Królestwie wskaźnik ten spadł o ponad połowę. Niezależnie od tego, nadal konieczne jest opracowanie i utrzymanie polityki zapobiegania szkodliwemu spożyciu alkoholu przez nastolatków.

Wykres 3.5 Odsetek urodzeń wśród nastolatków spada we wszystkich krajach o wysokich dochodach
Liczba urodzeń na 1 000 kobiet w wieku 15-19 lat

Uwaga: Średnia krajowa nie została zważona.

Źródło: baza danych OECD dotycząca rodzin, 2016 dla Rumunii i Słowenii, oraz World Development Indicators 2016 dla pozostałych krajów.

Wskaźnik urodzeń wśród nastolatków szybko spada

W ostatnich dekadach w wielu krajach o wysokich dochodach odnotowano szybki spadek wskaźnika urodzeń wśród nastolatków. Kwestia ta jednak nadal rodzi wiele obaw wynikających z indywidualnych i społecznych kosztów związanych z ciążami i urodzeniami wśród nastolatków. Bardzo młode matki narażone są na wyższe ryzyko śmierci oraz komplikacji okołoporodowych, ma to również niekorzystny wpływ na ich sytuację ekonomiczną. Zapobieganie wczesnym ciążom może więc przelożyć się na lepszą perspektywę życiową i zdrowotną dla dwóch pokoleń dzieci.

Wykres 3.5 przedstawia zmiany pomiędzy rokiem 2005 a 2015 w zakresie liczby urodzeń na 1 000 kobiet

w wieku 15-19 lat, mieszkających w 41 krajach o wysokich dochodach.

Najniższy wskaźnik nastoletnich ciąż odnotowano w Republice Korei, gdzie wynosi on 1,6 na 1 000 kobiet, zaś w pięciu innych krajach – Danii, Japonii, Holandii, Słowenii i Szwajcarii – wskaźnik wynosi poniżej czterech urodzeń na 1 000 kobiet. Najwyższy poziom wskaźnika odnotowano w krajach Ameryki Łacińskiej, tj. Chile i Meksyku. Jednocześnie różnice w tym zakresie pomiędzy krajami o wysokim poziomie dochodów są znaczące. Nawet pomijając w analizie kraje o najwyższych poziomach, wskaźnik urodzeń wśród nastolatków w Nowej Zelandii i Stanach Zjednoczonych jest ponad trzynastokrotnie wyższy niż w Republice Korei.

W latach 2005-2015 wszystkie kraje bez wyjątku odnotowały spadek wskaźnika urodzeń wśród nastolatków. Postęp ten był szczególnie widoczny w Islandii, gdzie odsetek nastoletnich ciąż w analizowanym okresie spadł o 63,5 procenta, przy czym dziesięć innych krajów zredukowało swoje wskaźniki o ponad 40 procent. Należą do nich: Austria, Estonia, Niemcy, Irlandia, Litwa, Luksemburg, Portugalia, Szwajcaria, Zjednoczone Królestwo i Stany Zjednoczone. Dla kontrastu, w Słowacji i Szwecji odnotowano minimalny postęp w ostatnim czasie, zaś bardzo powolny proces poprawy w tym zakresie w Bułgarii, Chile i Rumunii budzi poważne obawy ze względu na skalę zjawiska w tych krajach.

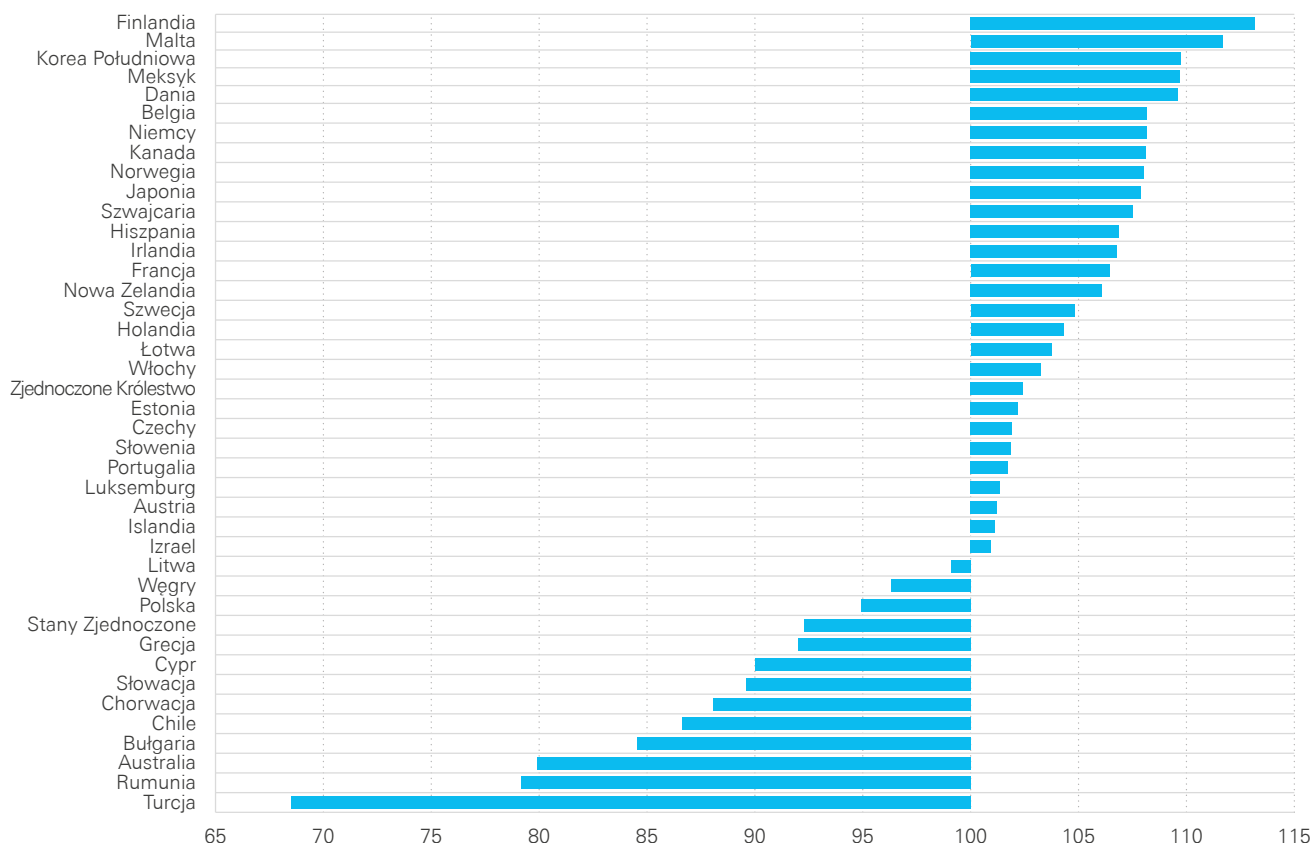
CEL 4

Zapewnić wszystkim inkluzyjną i sprawiedliwą edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie

- » Uzyskane wyniki w zakresie podstawowych umiejętności obejmujących czytanie, matematykę i nauki przyrodnicze wskazują, iż nawet w krajach osiągających najlepsze noty jeden 15-latek na pięciu nie osiąga podstawowego poziomu umiejętności.
- » Około 19 na 20 dzieci ma dostęp do przygotowania przedszkolnego na rok przed rozpoczęciem formalnej nauki w szkole podstawowej. Jednakże w poszczególnych krajach występują znaczące różnice zarówno pod względem ilości, jak i jakości usług skierowanych do dzieci powyżej 3. roku życia.

Wykres G4 – Edukacja inkluzyjna

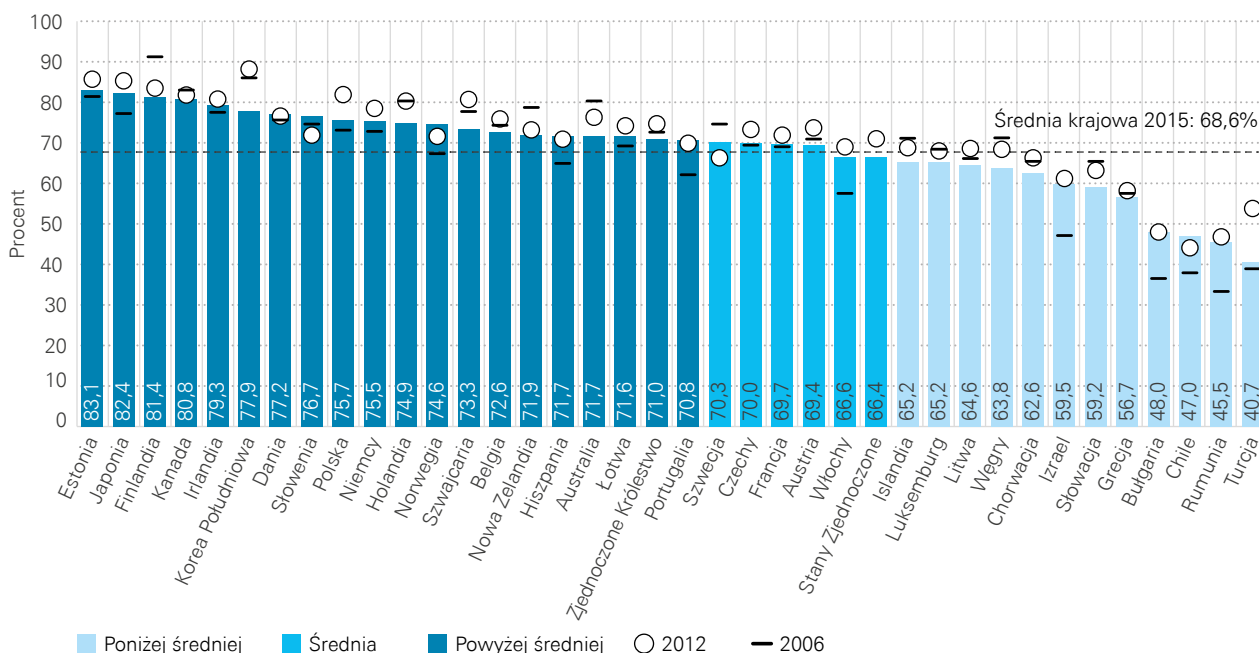
Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o dwa wskaźniki: odsetek dzieci osiągających podstawowe umiejętności (w wieku 15 lat) oraz wskaźnik uczestnictwa w edukacji przedszkolnej (3-6 lat)

Uwaga: Punkt danych dla Turcji (2013/14) w zakresie wskaźnika uczestnictwa w zorganizowanym procesie nauczania (rok przed obowiązkowym wiekiem rozpoczęcia edukacji szkolnej) odstaje od pozostałych, w związku z tym został on wyłączony z obliczeń wyników dla Celu 4. Włączenie tych danych nie skutkowałoby zmianą pozycji Turcji w zakresie Celu 4.

Wykres 4.1 Nawet w krajach osiągających najlepsze wyniki około jedno na pięć dzieci nie osiąga podstawowych kompetencji edukacyjnych

Odsetek 15-latków osiągających podstawową umiejętność w zakresie czytania, matematyki i nauk przyrodniczych

Uwaga: Dane za lata 2015 i 2012 są porównywane do roku 2006 ponieważ był to ostatni rok, w którym nauki przyrodnicze były jednym z podstawowych modułów testu PISA; Dane za rok 2009 są dostępne dla większości krajów; wyniki za rok 2006 dla Stanów Zjednoczonych nie zostały uwzględnione z powodu braku dostępności danych w zakresie czytania. Malta nie uczestniczyła w teście PISA w roku 2006 i 2012. Dane dla Meksyku zostały wyłączone z powodu niskich poziomów wskaźnika skolaryzacji. W momencie przeprowadzania testu PISA za rok 2015 więcej niż jeden na czterech meksykańskich uczniów w wieku 15-17 lat pozostawał poza systemem edukacji (26,7 procent); dzieci z gospodarstw domowych, których dochody plasują się na poziomie najniższego kwantyla stanowią prawie połowę (45 procent) uczniów będących poza systemem edukacji we wskazanej grupie wiekowej – patrz UNICEF (2016) *Ninos y ninas fuera de la Escuela en Mexico*, https://www.unicef.org/mexico/spanish/UNICEF_NFE_MEX.pdf. Około 35,9 procenta próby meksykańskiej osiągnęło podstawowe standardy edukacyjne w roku 2015. Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Cypr, Malta i Meksyk. **Źródło:** Badanie PISA OECD, różne fale badania.

Investowanie w edukację dzieci jest kluczowe dla osiągnięcia każdej wizji koncentrującej się na dzieciach w ramach Celów Zrównoważonego Rozwoju. Brak podstawowych umiejętności w zakresie najważniejszych kompetencji na każdym poziomie edukacji skutkuje wysokim kosztem zarówno dla dziecka, jak i społeczeństwa, ponieważ pociąga za sobą porzucenie szkoły, niższą produktywność i zarobki oraz wyższy poziom bezrobocia i bierności zawodowej. Osiągnięcie uniwersalnej biegłości w zakresie podstawowych umiejętności daje większe możliwości życiowe wszystkim dzieciom i młodym ludziom.

Brak podstawowych umiejętności na zakończenie szkoły średniej

Programme for International Student Assessment (PISA) jest

przeprowadzaniem co trzy lata badaniem, które ma na celu ocenę krajowych systemów edukacji poprzez sprawdzenie umiejętności i wiedzy 15-lletnich uczniów. *Wykres 4.1* porównuje 39 zindustrializowanych krajów pod względem odsetka dzieci osiągających przynajmniej minimalne umiejętności (poziom 2 lub wyższy) w czytaniu, matematyce i naukach przyrodniczych w roku 2015. Istotne jest, że żaden z krajów, niezależnie od swojej zamożności i okresu istnienia systemu edukacyjnego, nie był w stanie w pełni osiągnąć powszechnego poziomu umiejętności w zakresie czytania, matematyki i nauk przyrodniczych wśród 15-latków.

Największy odsetek – ponad 80 procent – osiągnęły Kanada, Estonia, Finlandia i Japonia. Pozostałymi

krajami, w których ponad 75 procent 15-nastolatków osiąga podstawowy poziom z trzech przedmiotów, są Dania, Niemcy, Irlandia, Polska, Republika Korei i Słowenia. Mimo iż jest to zróżnicowana grupa krajów, to ich lokalna polityka w zakresie edukacji jest ewidentnie bardziej skuteczna niż w pozostałych krajach, i zapewnia możliwość nabycia podstawowych umiejętności (poziom 2 lub wyższy). Kraje te jednak są nadal dalekie od osiągnięcia powszechności edukacyjnej.

Na drugim końcu skali jedynie mniej niż połowa 15-latków objętych badaniem w Bułgarii, Chile, Rumunii i Turcji osiągnęła wymagane minimalne umiejętności.

Ramka 4 Pomiar jakości edukacji i opieki wczesnoszkolnej

Zadanie 4.2 SDGs podkreśla znaczenie dostępu do wysokiej jakości edukacji i opieki wczesnoszkolnej (ECEC – *Early Childhood Education and Care*) jako sposobu na osiągnięcie równości i poprawy życia poprzez edukację. U źródła tego ambitnego zadania leży świadomość, że dostęp do samej ECEC jest niewystarczający w celu osiągnięcia pozytywnych wyników dla dzieci, i że ECEC musi mieć wysoką jakość. W konsekwencji, realizacja Zadania 4.2 oznacza opracowanie metod rzetelnego i dokładnego pomiaru oraz monitorowania standardów jakości ECEC.¹

Zakłada się, że mierniki jakości ECEC powinny obejmować co najmniej: (a) budowę i organizację systemu (struktury) świadczeń, w tym akredytacji, wskaźników personel-dziecko oraz przepisów w zakresie bhp; (b) praktyki w ramach procesów ECEC, w tym interakcje i relacje, pełnione role oraz integrację opieki i edukacji; oraz (c) wyniki osiągane przez dzieci, w tym umiejętności społeczne, emocjonalne, umysłowe i fizyczne dzieci oraz korzyści dla rodzin i społeczności.

W zakresie monitoringu międzynarodowego, kluczowe rozważania obejmują:

» **Monitorowanie jakości ECEC w różnych kontekstach.**

Świadczenia w ramach ECEC w krajach o wysokich dochodach różnią się znacząco w zakresie decentralizacji, programu nauczania oraz struktury finansowania. Oznacza to, że raczej niemożliwe jest stosowanie podejścia „jedno rozwiązanie odpowiednie dla wszystkich” do pomiaru jakości i monitorowania standardów.

» **Wzajemnie interakcje pomiędzy środowiskiem domowym a opieką formalną.**

Jakościowa ECEC powinna odpowiadać na dynamiczny charakter życia dziecka. Domowe środowisko uczenia się dziecka oraz jego interakcja z działaniami o charakterze formalnym ma wpływ na wyniki osiągane przez dziecko, a sposoby pomiaru powinny uwzględniać ten fakt.

» **Co oznacza „być gotowym na rozpoczęcie edukacji w szkole podstawowej” lub „być na odpowiednim poziomie rozwoju”.**

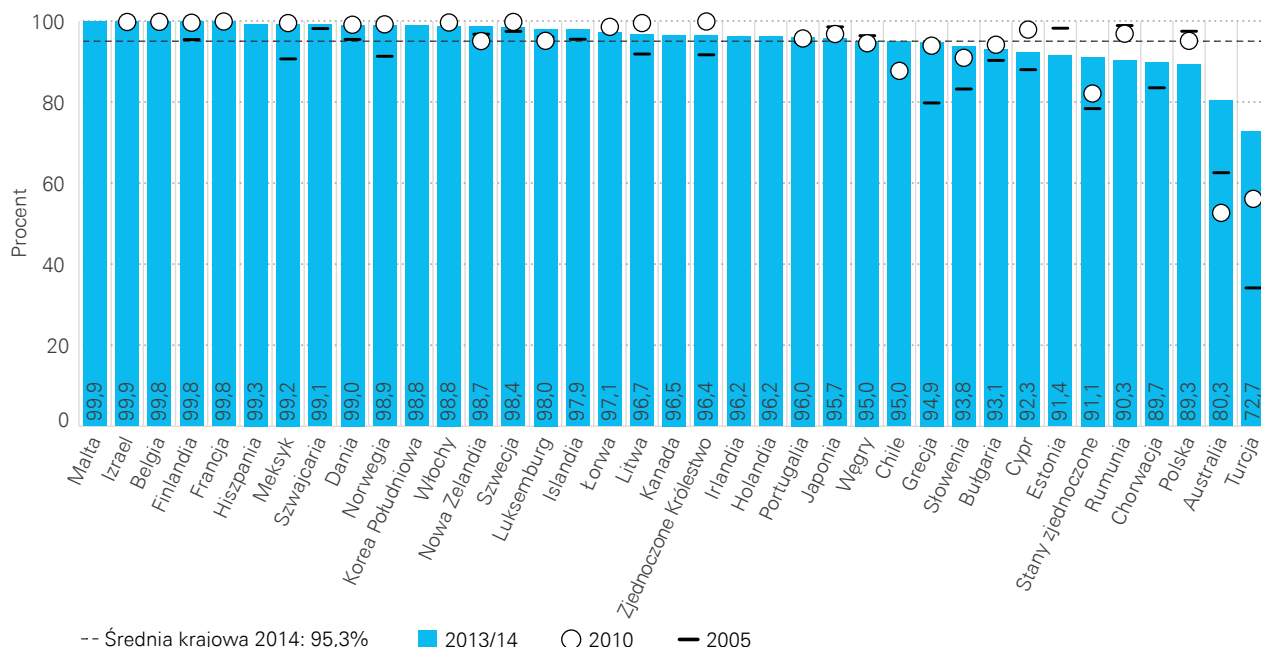
Jakościowe placówki ECEC koncentrują się na rozwoju dziecka i traktują dzieci jako aktywnych uczestników procesu nauczania i zdolnych odkrywców swojego otoczenia. Koncepcja „gotowości szkolnej” może być jednak problematyczna, jeżeli przenosi się nacisk zbyt daleko od zagadnienia, jak dzieci powinny uczyć się przez zabawę – kluczowego w rozwijaniu umiejętności miękkich (tzw. *soft skills*), takich jak samokontrola i uwaga – w kierunku bardziej „szkolnego” podejścia, koncentrującego się na rozwoju podstawowych umiejętności oraz wyników.

Każdy kraj ma możliwość umieszczenia pytania o jakość ECEC na wysokim miejscu agendy politycznej poprzez gromadzenie danych dotyczących dzieci, identyfikowanie zagrożeń i barier dla pozytywnego rozwoju dziecka oraz zapewnienie, iż system odpowiada na potrzeby zarówno dzieci, jak i rodzin. Działania takie pozwolą na powiązanie poprawy jakości ECEC z odpowiednimi rozwiązaniami politycznymi i zwiększenie równości w dostępie do niej.

¹Bruckauf, Z. and Hayes, N. (2017). 'Quality of Childcare and Pre-Primary Education: How do we measure it?' *Innocenti Research Brief 2017-13*, UNICEF Office of Research –Innocenti, Florencia.

Wykres 4.2a Więcej niż dziewięć na dziesięć dzieci uczestniczy w zorganizowanej edukacji przedszkolnej

Odsetek dzieci uczestniczących w zorganizowanej edukacji przedszkolnej (rok przed obowiązkowym wiekiem rozpoczęcia edukacji w szkole podstawowej)

Uwaga: Najnowsze dane dla Chorwacji, Estonii, Islandii i Szwajcarii pochodzą z roku 2010. Dane dla Kanady dotyczą skorygowanego wskaźnika skolaryzacji netto, rok przed obowiązkowym wiekiem rozpoczęcia edukacji szkolnej, dla obu płci (procent). Brakujące kraje: Austria, Czechy, Niemcy i Słowacja.
Źródło: SGD Indicators Global Database (UNESCO, OECD and EUROSTAT Surveys of Formal Education)

Za wyjątkiem Chile, kraje te to kraje o najniższym poziomie dochodu na osobę w ramach badanej próby. Jednakże oczywistym jest, że niektóre kraje lepiej niż inne wykorzystują dostępne środki: Estonia – kraj osiągający najlepsze wyniki w tym zakresie – ma niemal o połowę niższy krajowy dochód na osobę niż cztery inne kraje plasujące się w pierwszej piątce.

Niektóre z krajów mających najniższe wyniki znalazły się wśród państw, które osiągnęły największy postęp w zakresie tego wskaźnika od roku 2006: Bułgaria, Izrael i Rumunia. Wszystkie one odnotowały znaczącą poprawę o około 12 punktów procentowych, Chile również poprawiło swój wynik; natomiast praktycznie brak jest dowodów na pozytywną zmianę tego wskaźnika w Meksyku i Turcji.

Prawie wszystkie dzieci uczestniczą w jakiegoś rodzaju edukacji przedszkolnej

Zadanie 4.2 SDGs ma na celu „zapewnienie wszystkim dziewczętom i chłopcom możliwości wysokiej jakości rozwoju we wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej przygotowującej do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym”. Rozwój we wczesnym dzieciństwie jest siłą napędzającą zrównoważony rozwój we wszystkich społeczeństwach.¹⁶ Inwestycje publiczne w opiekę i edukację we wczesnym dzieciństwie pozwalają nie tylko na zapewnienie dobrego startu w życie milionom dzieci już dziś, ale także przynoszą wymierne korzyści ich społecznościom i społeczeństwom w przyszłości.

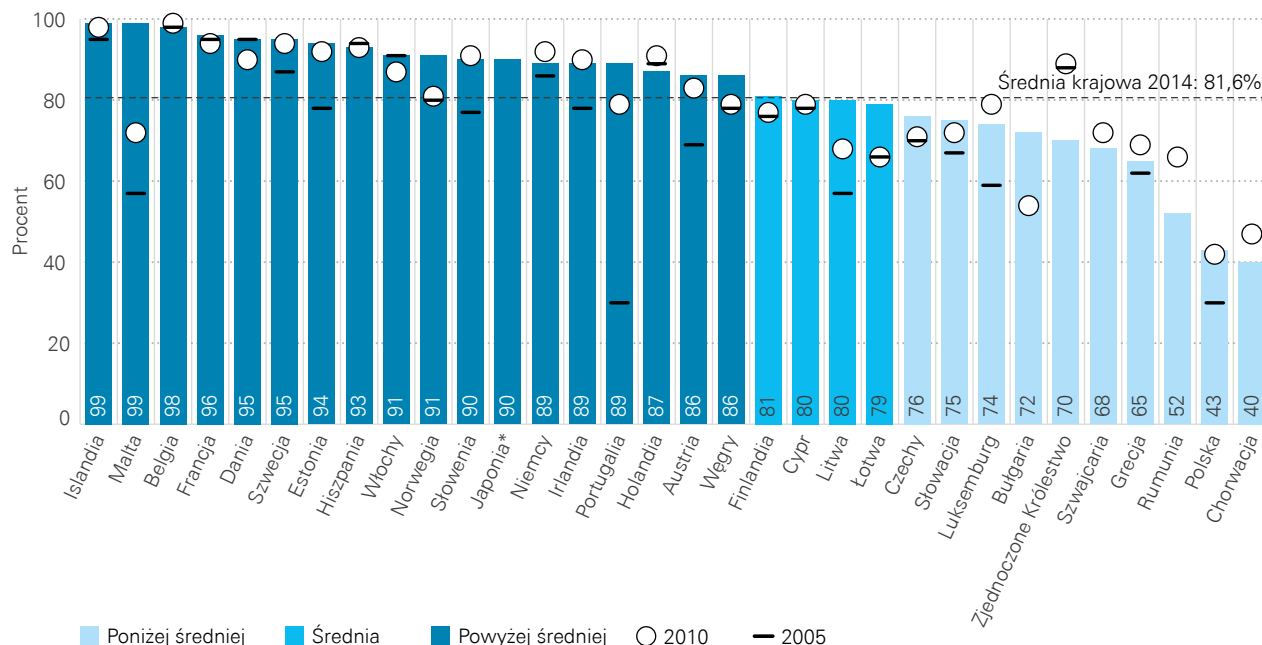
Istnieje coraz więcej dowodów na potwierdzenie długofalowych korzyści, jakie płyną z wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz opieki dla dzieci w wieku 3-5 lat, podkreślających pozytywne wyniki w zakresie edukacji, zdrowia, pracy i spadku liczby zachowań przestępczych. W szczególności, uczestnictwo w wychowaniu przedszkolnym zmniejsza prawdopodobieństwo słabych wyników w szkole w wieku 15 lat. Skutki te wydają się mieć szczególne znaczenie dla dzieci pochodzących ze środowisk defaworyzowanych.¹⁷

Wykres 4.2a wskazuje, że prawie wszystkie dzieci w krajach o wysokich dochodach korzystają z jakiegoś rodzaju zorganizowanego nauczania na rok przed podjęciem nauki w szkole podstawowej.

Wykres 4.2b W niektórych krajach uczestnictwo dzieci w wieku 3 i więcej lat w formalnej opiece przedszkolnej jest mniej rozpowszechnione

Odsetek dzieci między 3. rokiem życia a minimalnym wiekiem rozpoczęcia obowiązkowej edukacji szkolnej korzystających z placówek opieki przez przynajmniej jedną godzinę w tygodniu

Uwaga: Brakujące kraje: Australia, Kanada, Chile, Izrael, Meksyk, Nowa Zelandia, Republika Korei, Turcja, Stany Zjednoczone.

*Przedziały ufności dla Japonii nie są dostępne; kraj ten został zaliczony do krajów osiągających wysokie wyniki na podstawie przyporządkowania go do najbliższych krajów osiągających porównywalne wyniki.

Źródło: Eurostat (EU-SILC). Dane dla Japonii pochodzą z 2013 roku z badania Comprehensive Survey of Living Standards, Ministry of Health, Labour and Welfare.

Średnio 95 procent dzieci w tych krajach korzysta z formalnej edukacji przedszkolnej – przy czym wskaźnik ten nie uwzględnia liczby godzin lub jakości takiej edukacji (patrz Ramka 4: *Pomiar jakości edukacji i opieki wczesnoszkolnej*, str. 26). Pomimo wzrostu w ostatnich latach w obu krajach, wskaźniki dla Australii i Turcji pozostają na zasadniczo niskim poziomie: dwoje do trojga na każde dziesięcioro dzieci nie uczestniczy w edukacji przedszkolnej.

zróznicowania. W Belgii, Islandii i na Malcie prawie wszystkie dzieci powyżej 3. roku życia uczestniczą w zorganizowanym nauczaniu lub opiece przynajmniej godzinę tygodniowo. W Chorwacji i Polsce takich dzieci jest mniej niż połowa.

Jednakże powyższe dane dotyczą wyłącznie roku przed podjęciem formalnej edukacji w szkole podstawowej, która w niektórych krajach rozpoczyna się znacznie później niż w innych. Rozszerzenie badania na wszystkie dzieci od 3. roku życia prowadzi do znacznie większego

CEL 5

Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt

- » Około jedna na 16 kobiet w krajach o wysokich dochodach deklaruje, iż była seksualnie wykorzystywana przez dorosłego przed osiągnięciem 15. roku życia.
- » Założenia dotyczące ról związanych z płcią przekazywane w dzieciństwie mają znaczenie w odtwarzaniu nierówności płci w późniejszym życiu.
- » We wszystkich krajach, dla których dane były dostępne, więcej dziewcząt niż chłopców deklaruje, iż codziennie uczestniczy w pracach w gospodarstwie domowym.
- » Średnio 14 procent dorosłych w krajach objętych badaniem uważa, że wykształcenie wyższe ma większe znaczenie dla chłopców niż dla dziewcząt, przy czym opinie były zróżnicowane – od 3 procent osób wyrażających taki pogląd w Szwecji, do 32 procent w Turcji.

Niewiele z globalnie przyjętych wskaźników w ramach Celu 5 posiada odpowiedniki dotyczące dzieci, które odzwierciedlają nierówności ze względu na płeć w dzieciństwie. Dla innych wskaźników brak jest porównywalnych danych międzynarodowych. W konsekwencji, nie opracowano tabeli podsumowującej dla wskaźników objętych Celem 5.

Cel 5 Zrównoważonego Rozwoju koncentruje się na wyeliminowaniu dyskryminacji ze względu na płeć oraz przemocy wobec dziewcząt i kobiet. W wielu krajach o wysokich dochodach dokonano się znaczący postęp w zakresie zwalczania nierówności pod względem płci – niekiedy na drodze ustawodawczej, a kiedy indziej poprzez zmianę norm społecznych. W rzeczywistości, w przypadku wielu wskaźników dotyczących dzieci, takich jak wyniki w nauce, dziewczęta często radzą sobie lepiej niż chłopcy. Jednakże nie przekłada się to na równe szanse w późniejszym życiu.

Równość pod względem płci wymaga wyeliminowania przemocy wobec dziewcząt

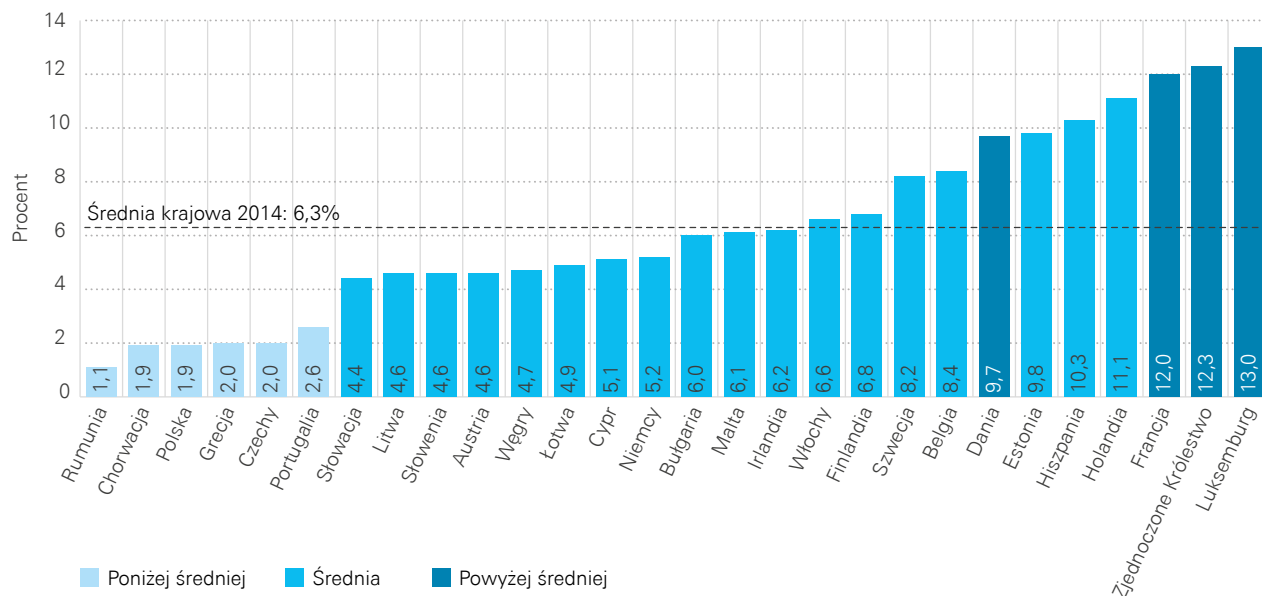
Doświadczanie jakiegokolwiek formy przemocy w dzieciństwie może negatywnie rzutować na resztę życia – zarówno u dziewcząt, jak i chłopców (zgodnie z Celem 16). Cel 5 koncentruje się w szczególności na równości płci, podkreślając konieczność wyeliminowania wszelkich form przemocy wobec kobiet i dziewcząt, w tym przemocy fizycznej, seksualnej lub psychicznej. Wykres 5.1 przedstawia dane pochodzące z badania przeprowadzonego w roku 2012 przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej. W ramach badania pytano kobiety w wieku 18-29 lat: czy kiedykolwiek doświadczyły przemocy seksualnej ze strony dorosłego przed ukończeniem 15. roku życia.

W przypadku badań odnoszących się do tak wrażliwych kwestii jak przemoc seksualna, należy mieć na uwadze możliwość pojawienia się pewnego poziomu niezgłoszonych przypadków. Niechęć

do deklarowania doświadczenia przemocy seksualnej może wynikać zarówno z traumy związanej z powracaniem do tej sytuacji, jak i obawy przed wstydem lub innym rodzajem napiętnowania związanego z przemocą tego rodzaju. Różnice w wynikach w poszczególnych krajach mogą więc częściowo odzwierciedlać klimat społeczny, który w mniejszym lub większym stopniu wpływa na otwartość kobiet w opowiadaniu o takich doświadczeniach. Niezależnie od tego we wszystkich krajach dziewczęta stanowią obiekt przemocy seksualnej i zjawisko to jest rozpowszechnione. Informowanie społeczeństwa o powszechnym występowaniu tego problemu jest, samo w sobie, krokiem w kierunku zwalczania tego zjawiska i wzmocnienia pozycji dziewcząt. Należy zwrócić uwagę, iż przemoc seksualna dotyczy także chłopców; jednakże do dnia dzisiejszego dostępne są jedynie ograniczone dane na temat przemocy wobec chłopców lub na temat różnych doświadczeń chłopców i dziewcząt.

Wykres 5.1 Przemoc seksualna ze strony dorosłych dotyka 6 procent europejskich dziewcząt poniżej 15. roku życia

Odsetek kobiet w wieku 18-29 lat, które deklarują, iż doświadczyły przemocy seksualnej przed osiągnięciem 15. roku życia

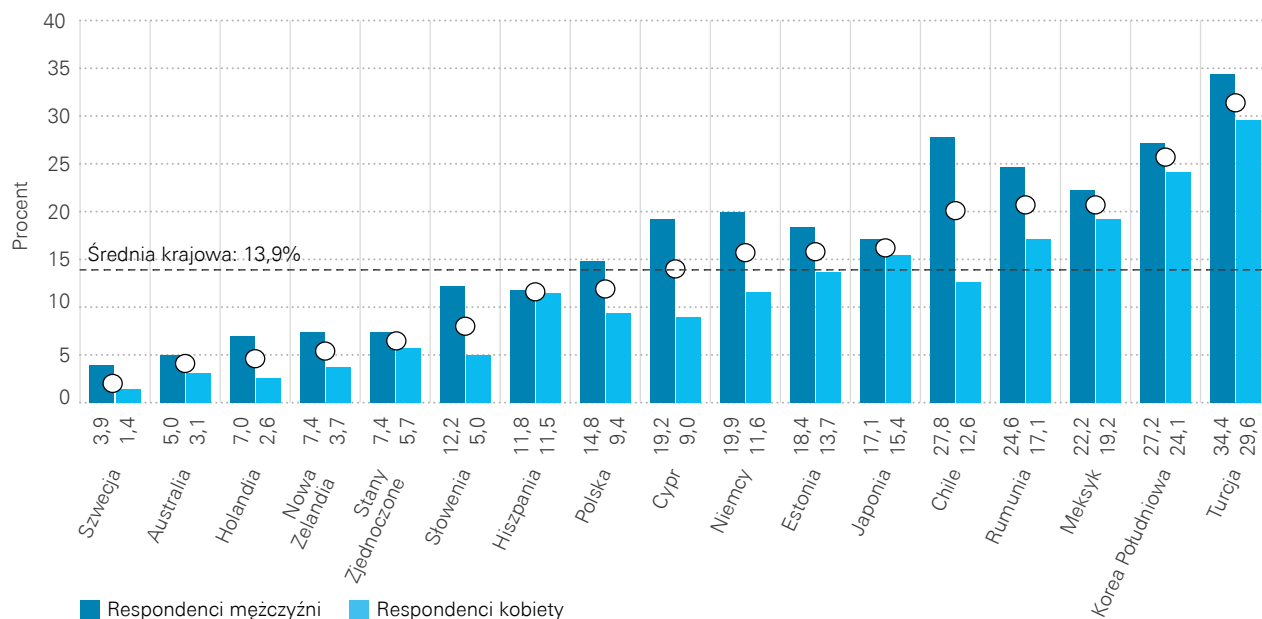

Uwaga: Przemoc seksualna została zdefiniowana jako: wymuszone współżycie seksualne; niepożądane dotykanie piersi lub narządów płciowych; zmuszanie do pozowania nago lub ekspozycja narządów płciowych przez dorosłego. Brakujące kraje: Australia, Kanada, Chile, Islandia, Izrael, Japonia, Meksyk, Nowa Zelandia, Norwegia, Republika Korei, Szwajcaria, Turcja i Stany Zjednoczone.

Źródło: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights, dane pochodzą z badania gender-based violence against woman survey dataset, 2012.

Wykres 5.2 Postawy, które wzmacniają istniejące nierówności pod względem płci odznaczają się wysokim poziomem zakorzenienia

Odsetek dorosłych respondentów popierających twierdzenie, iż „wyższe wykształcenie (uniwersyteckie) ma większe znaczenie w przypadku chłopców niż dziewcząt”, 2010-2014

Uwaga: Dane odnoszą się do aktualnej, oficjalnej wersji World Values Survey z dnia 1.01.2016r. Respondenci „zgadzają się” lub „zdecydowanie zgadzają się” z danym stwierdzeniem. Kółka na słupkach = średnia mężczyźni/kobiety.

Źródło: World Values Survey, 2010-2014.

Postawy społeczne przyczyniają się powstawania nierównych szans dla dziewcząt i chłopców

Zróżnicowanie pod względem płci nadal istnieje w wielu sferach życia zarówno w krajach bogatych, jak i biednych. W większości krajów bogate kobiety nadal plasują się za mężczyznami, jeśli chodzi o zarobki, zajmowanie ważnych stanowisk oraz reprezentację polityczną na poziomie lokalnym i krajowym. Na przykład w zakresie różnic w wynagrodzeniach, średnio w krajach OECD zarobki kobiet są o 15,5 procenta niższe niż mężczyzn.¹⁸ Ponadto zajmują one jedynie 27,9 procenta miejsc w parlamentach krajowych.¹⁹

Jeśli chodzi o osiągnięcia w edukacji szkolnej i wyższej w krajach o wysokich dochodach, dziewczęta i młode kobiety konsekwentnie

osiągają lepsze wyniki niż mężczyźni. W roku 2013, 55 procent wszystkich uczniów w krajach OECD, którzy ukończyli szkoły średnie stanowiły dziewczęta, a 58 procent osób, które ukończyły studia licencjackie stanowiły kobiety²⁰ – jednakże nadal nie przekłada się to na ich korzystniejszą pozycję na rynku pracy.

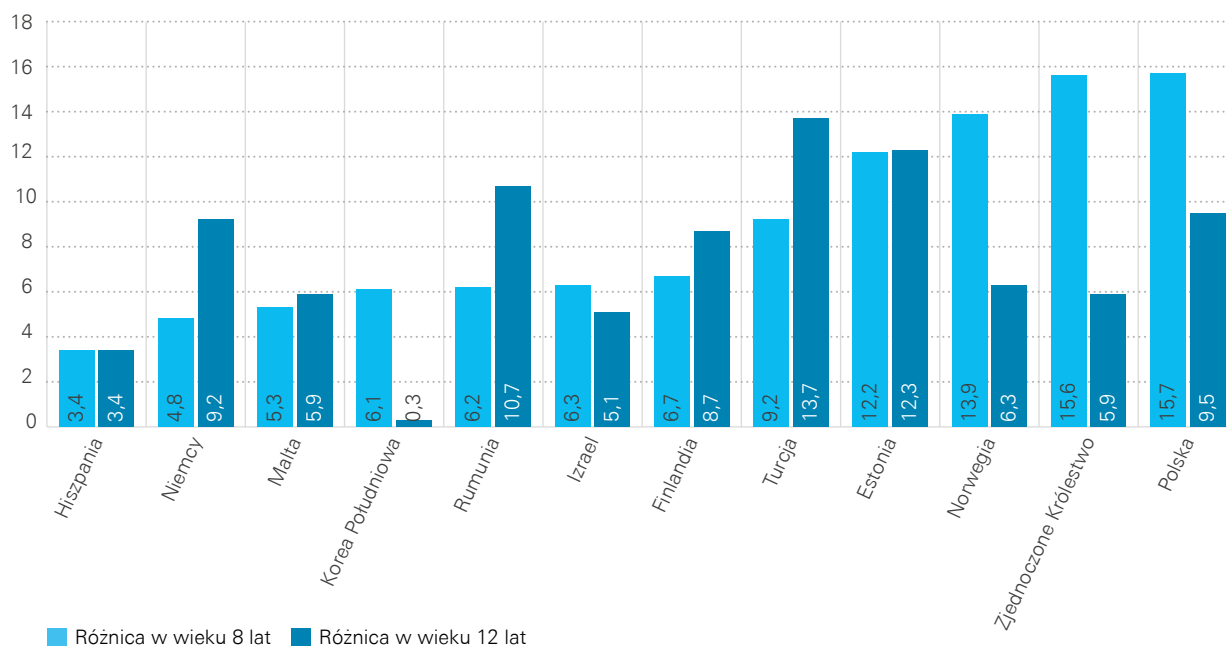
W związku z powyższym nierówności ze względu na płeć w dorosłym życiu nie są ściśle powiązane ze wskaźnikami dotyczącymi możliwości lub wyników osiąganym w dzieciństwie, to inne czynniki wpływają na niekorzystną sytuację kobiet w późniejszym życiu. Obejmują one zarówno normy, jak i role społeczne przypisywane danej płci w większości społeczeństw, mimo dokonanego w ostatnich dekadach znaczącego postępu w zakresie

eliminowania nierówności pod względem płci w krajach o wysokich dochodach. Na przykład, pogląd, iż wyższe wykształcenie ma większe znaczenie dla chłopców niż dziewcząt, jest nadal powszechny w wielu krajach zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn – zgodnie z ustaleniami badania przeprowadzonego w 17 krajach w ramach *World Values Survey (Wykres 5.2)*.

Równie duże różnice występują w zakresie społecznego postrzegania płci. Odsetek respondentów, którzy wyżej cenią edukację mężczyzn niż kobiet, wynosi aż jeden na pięciu w Chile, Rumunii i Meksyku, jeden na czterech w Republice Korei i prawie jeden na trzech w Turcji.

Wykres 5.3 Dziewczęta w wieku 8 i 12 lat wykonują więcej prac w gospodarstwie domowym niż chłopcy w tym wieku

Różnica w punktach procentowych pomiędzy udziałem dziewcząt i chłopców w codziennych pracach w gospodarstwie domowym według wieku, 2013/14

Uwaga: W niektórych krajach wyłącznie jeden region lub obszar administracyjny został objęty próbą, tj.: Polska – Wielkopolska; Hiszpania – Katalonia; Turcja – Istanbul; Zjednoczone Królestwo – Anglia.

Źródło: Children’s Worlds, the International Survey of Children’s Well-Being (ISCWeB).

Tego typu postawy często przekładają się na zróżnicowane możliwości edukacyjne i w konsekwencji prowadzą do nierówności między kobietami i mężczyznami w dorosłym życiu.

Dziewczeta wykonują więcej prac w gospodarstwach domowych

Kolejnym czynnikiem hamującym równość płci w dorosłym życiu jest nieproporcjonalne zaangażowanie kobiet w nieodpłatną opiekę i prace domowe. W większości kultur już we wczesnym dzieciństwie utrwała się przekonanie, iż prace w gospodarstwie domowym są wykonywane przede wszystkim przez kobiety. Poгляд ten jest utrwalany w dzieciach zarówno poprzez dawanie przykładu, jak i wyrażane oczekiwania w środowisku domowym i poza nim. Badanie *International Survey on Children's Well-Being* gromadzi dane w oparciu o subiektywne spostrzeżenia dzieci z ich własnego życia. Dzieci w wieku lat 8, 10 i 12 zapytano: „Jak często spędzają czas pomagając w domu, gdy nie są w szkole?”. Wyniki badania przedstawiono na *Wykresie 5.3*.

W objętym badaniem 12 krajach o wysokich dochodach około 52 procent dzieci w wieku 8 lat odpowiedziało, że codziennie pomagają

w pracach w domu, podczas gdy jedynie 11 procent z nich wskazało, że robią to rzadko lub wcale. We wszystkich krajach więcej dziewcząt niż chłopców deklaruje codzienny udział w pracach domowych, podczas gdy większość z tych dzieci, które zgłaszają, że pomagają rzadko lub nigdy to chłopcy. Zróżnicowanie pod względem płci istnieje konsekwentnie we wszystkich krajach i trzech badanych grupach wiekowych. Pomimo że Meksyk nie został uwzględniony w badaniu, krajowe dane za rok 2013 wskazują, iż w grupie wiekowej 10-13 lat 74 procent dziewcząt jest zaangażowanych w prace w domu, w porównaniu do 64 procent chłopców.²¹

Charakter prac domowych wykonywanych przez dzieci różni się w zależności od kontekstu społeczno-ekonomicznego oraz kulturowego, przy czym wkład dzieci w prace w gospodarstwie domowym nie jest w żadnym przypadku negatywnie postrzegany. Mimo to wyraźna różnica między dziewczętami i chłopcami w wieku 8 lat w zakresie ich uczestnictwa w pracach domowych wskazuje na przekazywanie w rodzinach stereotypu płciowego, który niestety może przyczyniać się do umocnienia nierówności w długim okresie czasu.

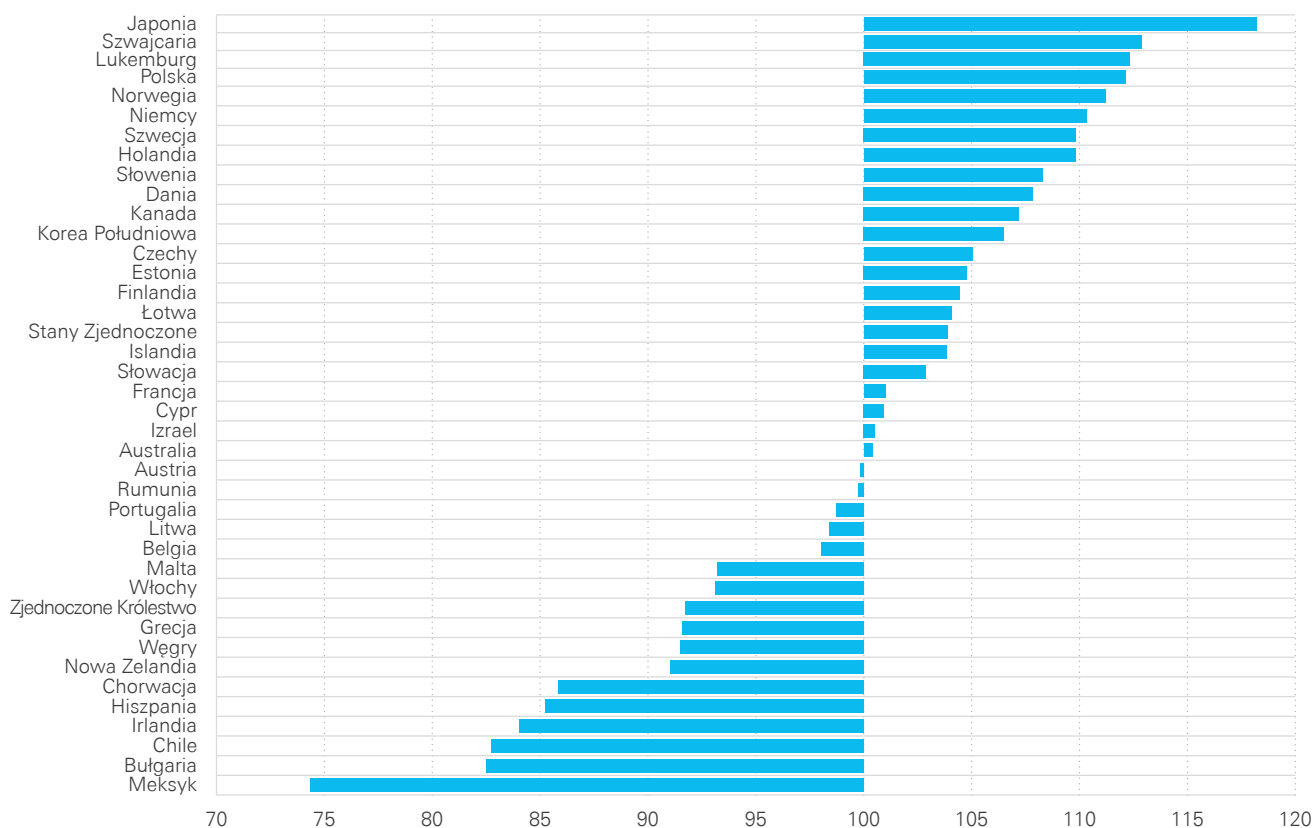
CEL 8

Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

- » Średnio jedna młoda osoba na 13 w krajach objętych badaniem nie pracuje, nie uczy się i nie doszkała się (NEET) – odsetek ten jest znacznie wyższy na południu Europy i w Ameryce Łacińskiej. Miejsca pracy dla młodych osób mogą przyczynić się do likwidacji tego braku możliwości i sprzyjać włączeniu społecznemu młodych ludzi.
- » Około jedno na dziesięć dzieci żyje w gospodarstwie domowym, w którym żaden z dorosłych nie pracuje; w Irlandii jest to aż jedno na pięćdziesiąt dzieci.

Wykres G8 – Inkluzywny wzrost gospodarczy

Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o dwa wskaźniki: wskaźnik NEET (15-19 lat) oraz dzieci żyjące w gospodarstwach domowych osób bezrobotnych (0-17 lat)

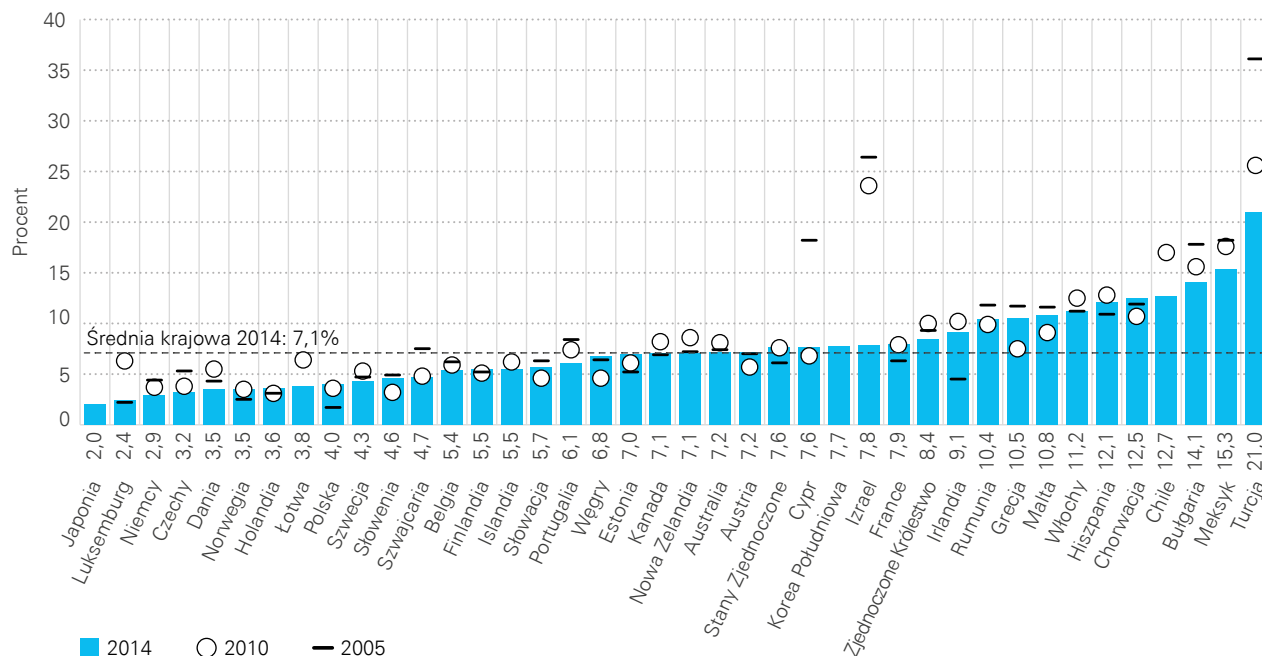

Uwaga: Punkt danych dla Turcji w zakresie odsetka młodych ludzi (w wieku 15-19 lat), którzy nie pracują i nie uczą się i nie doszkałają się odstaje od pozostałych; został on w związku z tym wyłączony z obliczeń wyników dla Celu 8. Włączenie tych danych skutkowałoby 41 miejscem Turcji w zakresie Celu 8.

Wykres 8.1 Wśród młodych ludzi w wieku 15-19 lat około jedna na 13 osób nie uczęszcza do szkoły ani nie pracuje

Odsetek młodych ludzi (w wieku 15-19 lat), którzy nie pracują, nie uczą się ani nie doszkalają się (wskaźnik NEET)

Uwaga: Zgodnie z definicją Międzynarodowej Organizacji Pracy, studenci objęci programami pracowniczo-edukacyjnymi są uważani za zarówno zatrudnionych jak i uczących się, niezależnie od ich statusu na rynku pracy. Dane zgłoszone w roku 2014 dla Republiki Korei i Chile dotyczą roku 2013; dane zgłoszone w roku 2010 dla Chile dotyczą roku 2009. Brakujące kraje: Litwa.

Źródło: Baza danych OECD dotycząca rodzin, 2016. Dane dla Japonii: Statistics Bureau, Labour Force Survey 2015.

Każda strategia ukierunkowana na zrównoważony rozwój gospodarczy powinna dawać młodym ludziom szanse na produktywne zatrudnienie, które zapewni im godne życie. Kluczowym wskaźnikiem sukcesu danego kraju w tym zakresie jest odsetek młodych ludzi, którzy nie pracują, nie uczą się i nie doszkalają się (NEET). Wysoki poziom wskaźnika NEET jest „niezdrowy” – nie tylko dla samych młodych ludzi, ale dla społeczeństwa jako całości. Młodzi ludzie, którzy nie pracują i nie uczą się w konsekwencji nie rozwijają swoich umiejętności i pewności siebie oraz są bardziej narażeni na izolację społeczną, uczestnictwo w ryzykownych zachowaniach oraz zaburzenia zdrowia psychicznego i fizycznego.²²

Oficjalny wskaźnik SDGs (8.6.1) przedstawia odsetek młodych ludzi w wieku 15-24 lat, którzy nie pracują, nie uczą się ani nie doszkalają się. Ponieważ niniejszy Raport koncentruje się na dzieciach, Wykres 8.1 odnosi się do sytuacji nastolatków w wieku 15-19 lat.

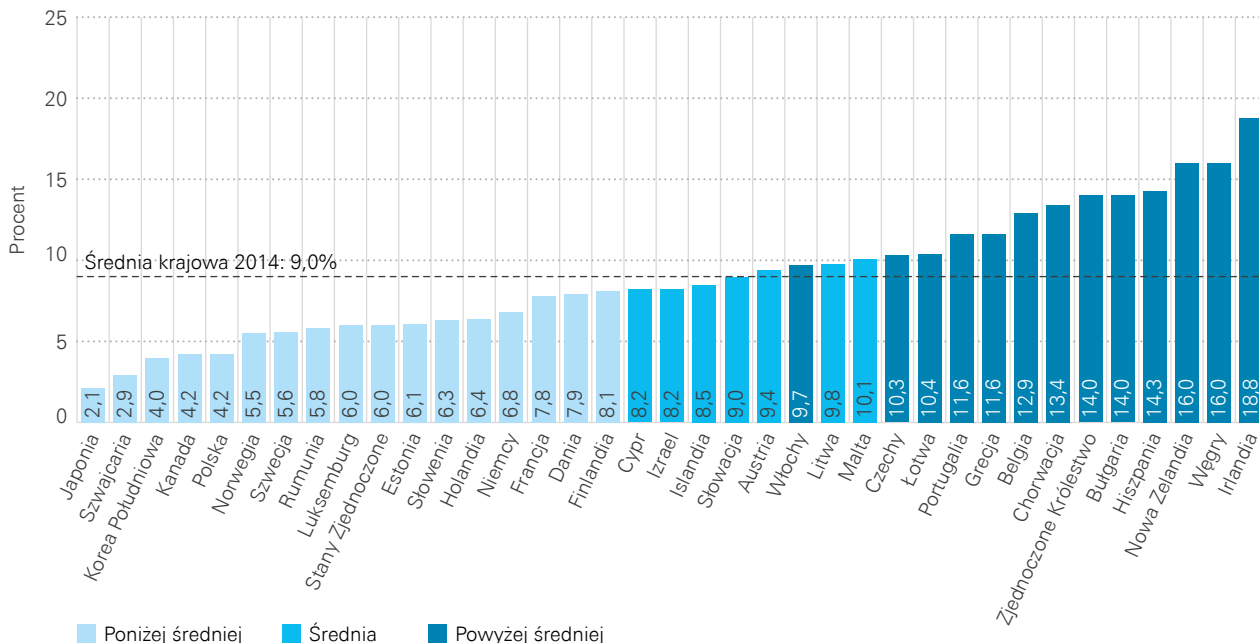
Około jedno na 13 nastolatków w tej grupie wiekowej w krajach o wysokich dochodach zostało zaliczone do kategorii NEET. Ogólnie, najwyższe poziomy NEET dotyczą południa Europy oraz Ameryki Łacińskiej, a najniższe Europy Północnej i Środkowej. Najgorsza sytuacja jest w Turcji, gdzie jedno na pięć nastolatków plasuje się w tej grupie. W ostatniej dekadzie wartości wskaźnika NEET spadły w większości krajów.

W niektórych poprawa była spektakularna: Izrael zredukował poziom NEET w swoim kraju o ponad dwie trzecie pomiędzy rokiem 2005 a 2014, do poziomu średniej międzynarodowej. Cypr zmniejszył swój wskaźnik o ponad połowę. Redukcja miała miejsce także w Turcji, choć nadal odnotowuje ona najwyższy poziom wskaźnika NEET wśród wszystkich krajów OECD.

Jednakże w niektórych krajach nastąpiło znaczące pogorszenie sytuacji, tj. poziom NEET wzrósł dwukrotnie pomiędzy rokiem 2005 a 2014 – dotyczy to Irlandii i Polski. Estonia, Francja i Stany Zjednoczone także odnotowały wzrost wskaźnika NEET, ale na bardziej umiarkowanym poziomie.

Wykres 8.2 Około jedno na dziesięcioro dzieci mieszka w gospodarstwie domowym, w którym żadna z osób nie pracuje zarobkowo

Odsetek dzieci poniżej 18. roku życia w gospodarstwach domowych osób bezrobotnych (w oparciu o samodzielnie określany status ekonomiczny dorosłych)

Uwaga: Zgłoszone dane za rok 2014 dla Republiki Korei i Nowej Zelandii dotyczą roku 2015; dla Stanów Zjednoczonych dotyczą roku 2013; a dla Izraela i Japonii – 2012. Dane dla Meksyku zostały wyłączone z powodu wysokiego odsetka osób zatrudnionych „na czarno” na rynku pracy. Brakujące kraje: Australia, Chile i Turcja.

Źródło: patrz Wykres 1.1.

Innym kluczowym wskaźnikiem związanym z Celem 8 jest bezrobocie dorosłych. Dorastanie w gospodarstwie domowym, w którym żadna z osób nie pracuje wiąże się ze zwiększonym ryzykiem ubóstwa dochodowego,²³ niższą jakością życia dzieci w obszarach takich jak edukacja, narażeniem na bullying czy też przynależnością do grupy młodych osób nie uczących się, nie pracujących i nie doszkalających się (NEET). Wykres 8.2. przedstawia odsetek dzieci żyjących w gospodarstwach domowych, w których nikt z dorosłych nie wykonuje odpłatnej pracy.

w gospodarstwach domowych osób bezrobotnych w Bułgarii, na Węgrzech, w Nowej Zelandii, Hiszpanii i w Zjednoczonym Królestwie.

Wyniki wahają się od 2 procent dzieci w Japonii do 19 procent w Irlandii. Około jedno na siedmioro dzieci żyje

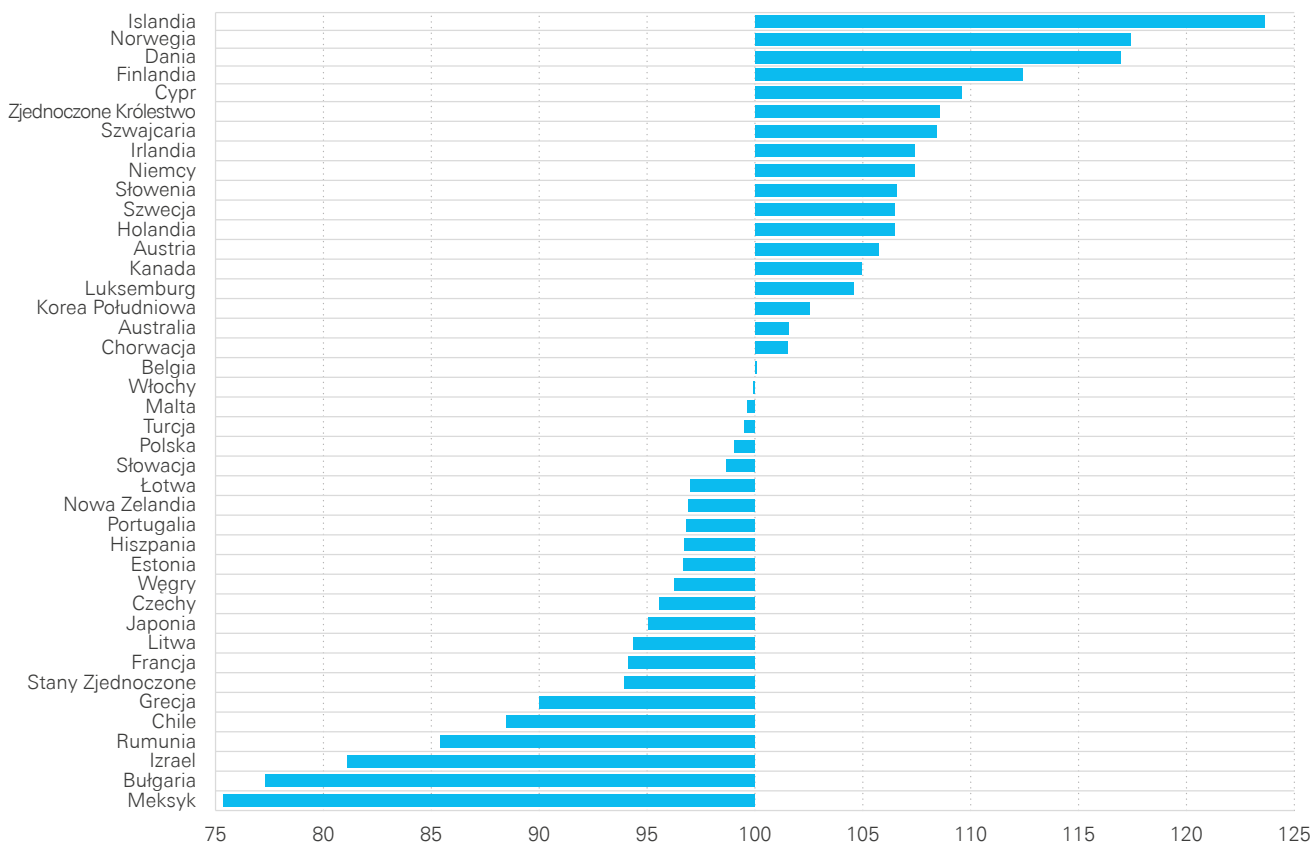
CEL 10

Zmniejszyć nierówności w krajach i między nimi

- » W krajach o wysokich dochodach nadal istnieją znaczące nierówności. W dwóch trzecich krajów całe 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych z dziećmi dysponuje znacznie mniejszym dochodem niż 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych.
- » Od roku 2008 w większości krajów dochody najuboższych 10 procent populacji spadły zdecydowanie poniżej dochodów na poziomie mediany.
- » Nierówności te są najostrzejsze w Bułgarii i Meksyku, a najmniej dotkliwe w Islandii i Norwegii.
- » Niekorzystna sytuacja ekonomiczna uniemożliwia zapewnienie równych szans: w każdym z badanych krajów, 15-latkowie z rodzin lepiej sytuowanych osiągają znacznie lepsze wyniki w nauce niż ich gorzej sytuowani rówieśnicy.

Wykres G10 – Mniej nierówności

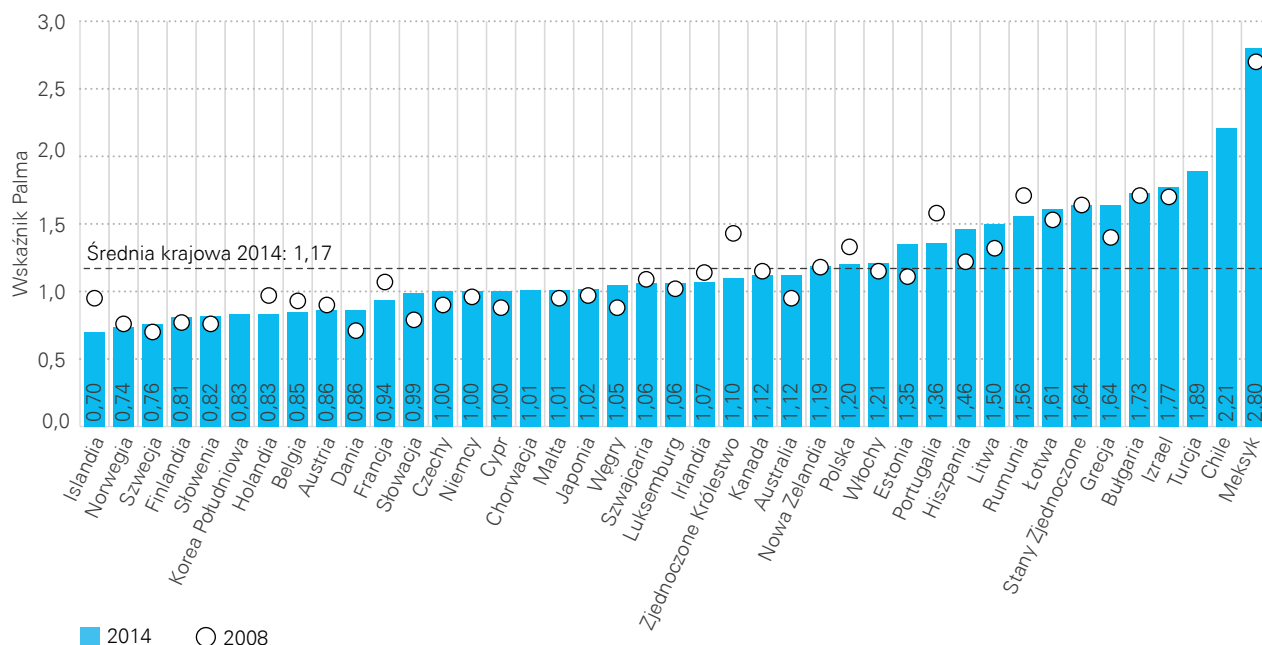
Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o trzy wskaźniki: wskaźnik Palma (0-17 lat), nierówności w dolnej części rozkładu (0-17 lat) i wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na wyniki w nauce (15 lat)

Uwaga: Punkt danych dla Meksyku odstaje od reszty i został wyłączony z obliczeń wyników dla Celu 10 (2014 r, wskaźnik Palma w oparciu o gospodarstwa domowe z dziećmi). Włączenie tego wskaźnika nie skutkowało by zmianą pozycji rankingowej Meksyku.

Wykres 10.1 W większości krajów udział w dochodzie 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych przekracza udział 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych

Wskaźnik Palma uwzględniający gospodarstwa domowe z dziećmi, rok 2014 i 2008

Uwaga: Wskaźnik Palma opiera się na porównaniu dochodu 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych i dochodu 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych. Wartość 1,0 wskazuje, że dochód 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych jest taki sam jak dochód 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych. Wartości powyżej 1,0 wskazują, iż udział 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych jest większy, a wartości poniżej 1,0 wskazują, że jest mniejszy. W związku z powyższym wartości poniżej 1,0 sugerują niższe poziomy nierówności.

Źródło: patrz Wykres 1.1.

Nierówności dochodowe wpływają na dzieci na wiele sposobów. Najnowsze dowody sugerują, iż dzieci dorastające w krajach większych nierówności osiągają zazwyczaj gorsze wyniki w zakresie edukacji, zdrowia i zadowolenia z życia.²⁵ Ponadto, w krajach, w których występują wyższe poziomy nierówności dochodowych, dochód rodziny dziecka odgrywa większą rolę w determinowaniu jego dostępu do możliwości i zasobów edukacyjnych.

Jednym z kluczowych wskaźników SDGs w zakresie nierówności jest wskaźnik Palma, który mierzy udział dochodu 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych w stosunku do dochodu 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych. Wykres 10.1 obrazuje tę relację dla gospodarstw domowych z dziećmi w 41 krajach o wysokich dochodach.

Jest to adaptacja wskaźnika Palma do potrzeb dzieci, gdzie wartość 1,0 wskazuje, że udział dochodu 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych jest taki sam jak 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych. Wartość niższa niż 1,0 wskazuje, że 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych ma większy udział dochodu niż 10 procent populacji najbogatszych gospodarstw domowych; natomiast wartość powyżej 1,0 wskazuje, że 40 procent populacji najuboższych gospodarstw domowych uzyskuje mniejszy udział.

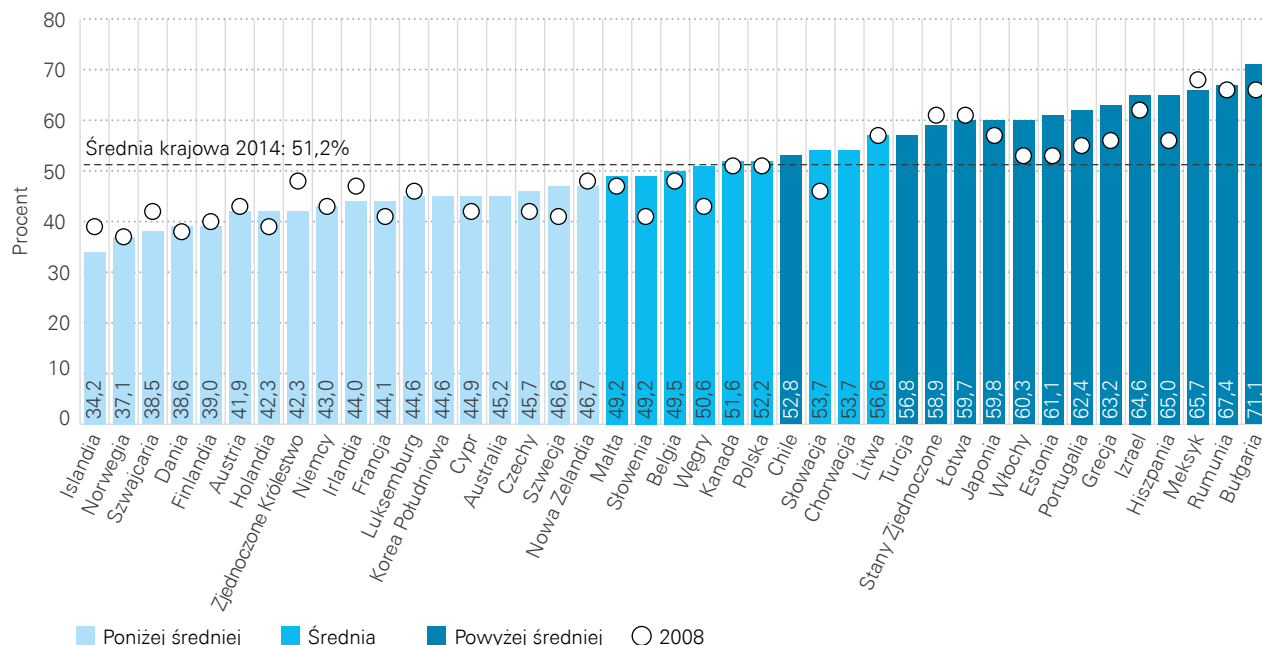
Najniższy poziom wskaźnika odnotowano w Islandii, gdzie zaobserwowano zauważalne zmniejszanie się luki pomiędzy 10 procentami populacji najbogatszych gospodarstw domowych a 40 procentami populacji najuboższych gospodarstw domowych z dziećmi od czasu

kryzysu finansowego w roku 2008. Związany z tym spadek dochodów najbogatszej grupy sprawił, iż wskaźnik Palma w Islandii spadł nawet poniżej poziomu odnotowywanego dla pozostałych krajów nordyckich, tj. Finlandii, Norwegii czy Szwecji. Inne kraje, w których luka pomiędzy najbogatszymi a najuboższymi segmentami populacji zmniejszyła się to Holandia, Portugalia, Rumunia i Zjednoczone Królestwo. Jednakże zwiększyła się ona znacząco w Australii, Estonii, Grecji, na Węgrzech, w Słowacji i Hiszpanii.

Najwyższe poziomy nierówności na podstawie tego wskaźnika odnotowuje się w Ameryce Łacińskiej, Chile i Meksyku. Nierówności na poziomie zdecydowanie wyższym niż średnia międzynarodowa obserwuje się również w Bułgarii, Grecji, Izraelu, na Łotwie, w Turcji i Stanach Zjednoczonych.

Wykres 10.2 W większości krajów od roku 2008 najbiedniejsze 10 procent gospodarstw domowych z dziećmi spadło poniżej mediany dochodu

Względna luka dochodowa pomiędzy ogólną medianą dochodu a medianą dochodu najbiedniejszych 10 procent populacji gospodarstw domowych z dziećmi, 2014 i 2008

Uwaga: Względna luka dochodowa (nierówności w dolnej części rozkładu) jest mierzona jako luka pomiędzy dochodem gospodarstwa domowego dziecka plasującym go na 50tym percentylu (mediana) a dochodem gospodarstwa domowego dziecka odpowiadającemu poziomowi 10tego percentyla, obliczanego jako procent mediany. Dane dla Chile dotyczą roku 2015.

Źródło: patrz Wykres 1.1.

Najuboższe 10 procent

W kontekście SDGs, których celem jest wyeliminowanie zjawiska pozostawiania kogokolwiek z tyłu, niniejszy Raport analizuje dodatkowy wskaźnik, który koncentruje się na najuboższych dzieciach. W *Report Cards 9 i 13*, UNICEF badał, jak dalece poniżej mediany dochodu pozostaje 10 procent gospodarstw domowych z dziećmi z dolnej części rozkładu. Wykres 10.2 pokazuje sytuację gospodarstw w 2014 roku i zmiany, jakie zaszły od 2008 roku. Podobnie jak w przypadku poprzedniego wskaźnika, miejsce lidera zajmuje ponownie Islandia. Dziecko żyjące w rodzinie mającej dochody na poziomie 10tego percentyla w Islandii jest bliżej krajowej mediany niż dziecko znajdujące się w podobnej sytuacji w jakimkolwiek innym kraju.

Znacząca poprawa w ich sytuacji względnej od roku 2008 nie jest jednak spowodowana wzrostem dochodów najuboższych 10 procent gospodarstw domowych (w rzeczywistości dochody te zmniejszyły się); jest to spowodowane raczej jeszcze większym spadkiem mediany dochodów.²⁶

W 23 krajach, dla których dane są dostępne, najuboższe dzieci pozostały jeszcze bardziej z tyłu poniżej mediany dochodów w roku 2014 niż miało to miejsce w roku 2008. Szczególne obawy budzą Estonia, Grecja, Węgry, Włochy, Portugalia, Słowacja, Słowenia i Hiszpania, gdzie najuboższe 10 procent dzieci znajduje się w znacząco gorszej sytuacji. W Portugalii dzieje się tak niezależnie od faktu, że wskaźnik Palma dla tego

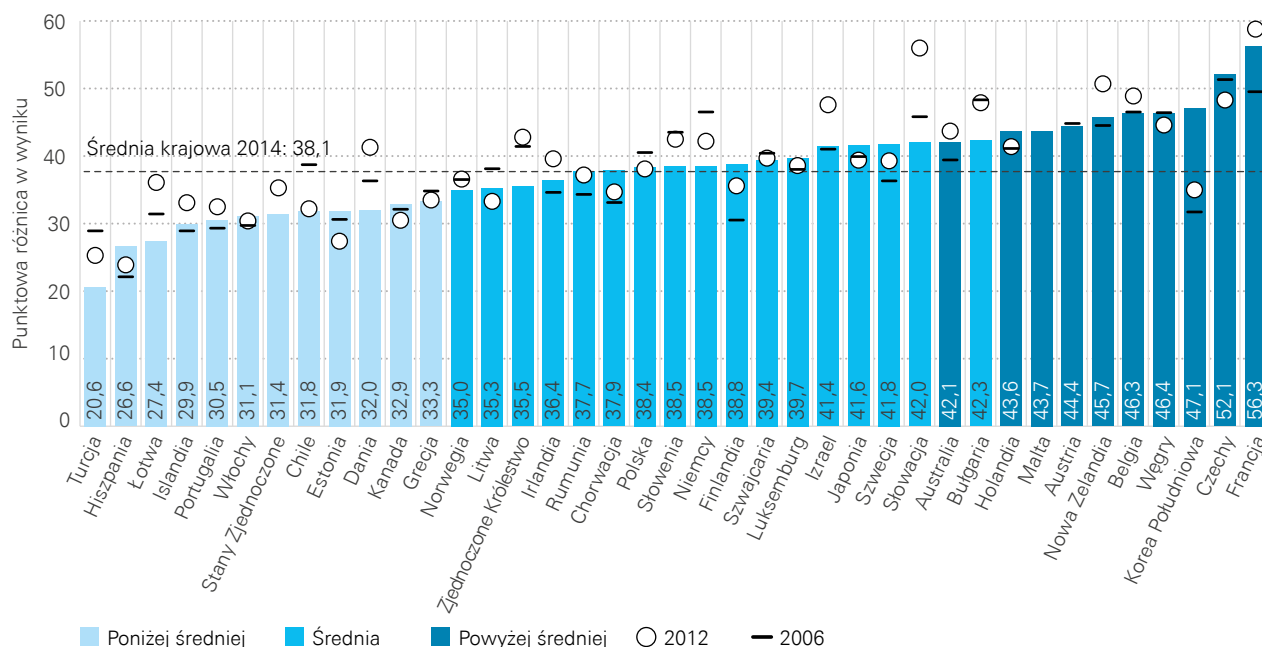
kraju poprawił się pomiędzy 2008 a 2014 rokiem. Wskazuje to na wagę i znaczenie monitorowania sytuacji najbardziej ubogich 10 procent dzieci, oprócz koncentrowania się na 40 procentach populacji najuboższych gospodarstw domowych z dziećmi.

Zaplecze społeczno-ekonomiczne ma wpływ na osiągnięcia

Odczuwanie niekorzystnego wpływu nierówności może mieć miejsce przez całe życie. Jednym z przykładów jest wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na osiągnięcia uczniów w nauce. Dowody sugerują, iż środowisko rodzinne dziecka powoduje zróżnicowanie ścieżek rozwoju już we wczesnym dzieciństwie, nawet jeszcze przed rozpoczęciem nauki szkolnej.²⁷

Wykres 10.3 Dobra sytuacja społeczno-ekonomiczna miała wpływ na lepsze wyniki w nauce we wszystkich 39 badanych krajach

Punktowa różnica w osiągnięciach w zakresie czytania, matematyki i nauk przyrodniczych związana z jednostkowym wzrostem indeksu ESCS

Uwaga: Wszystkie wartości są statystycznie ważne. Dane za rok 2006 dla Stanów Zjednoczonych nie są dostępne, ponieważ brak jest danych dotyczących czytania. Dane dla Meksyku zostały wyłączone z powodu niskich wskaźników skolaryzacji. W momencie przeprowadzania badania PISA za rok 2015 więcej niż jeden na czterech uczniów w Meksyku w wieku 15-17 lat pozostawał poza systemem edukacji (26,7 procent); dzieci z gospodarstw domowych, których dochody plasują się na poziomie najniższego kwantyla stanowią prawie połowę (45 procent) uczniów będących poza systemem edukacji we wskazanej grupie wiekowej, patrz UNICEF (2016). Ninos y ninas fuera de la Escuela en Mexico, https://www.unicef.org/mexico/spanish/UNICEF_NFE_MEX.pdf Dobra sytuacja społeczno-ekonomiczna spowodowała 19,8 punktową różnicę w wyniku dla Meksyku w roku 2015. Brak danych dotyczących indeksu ESCS dla Australii w rundzie w roku 2012. Brakujące kraje: Cypr i Meksyk.
Źródło: Badanie PISA OECD, różne fale badania.

Programme for International Student Assessment (PISA) opracował szeroki zakres pomiaru zaplecza społeczno-ekonomicznego – tj. indeksu statusu ekonomicznego, społecznego i kulturowego (ESCS). Powstaje on w oparciu o pięć wskaźników: wykształcenie rodziców, status zawodowy rodziców, zamożność rodziny, posiadanie zaplecza kulturowego (dzieła sztuki, literatura klasyczna) oraz zasoby edukacyjne. Wykres 10.3 przedstawia powiązanie pomiędzy jednostkowym wzrostem indeksu ESCS a wynikami osiąganymi przez ucznia z trzech przedmiotów, tj. czytania, matematyki i nauk przyrodniczych. Wyższa wartość miary wskazuje, iż zaplecze społeczno-ekonomiczne ma większy wpływ na osiągnięcia uczniów. Wyniki są zarówno znaczące, jak

i spójne. Uczniowie w wieku lat 15 ze środowisk uprzywilejowanych w kontekście społeczno-ekonomicznym osiągnęli w 2015 roku lepsze wyniki z trzech podstawowych przedmiotów niż ich mniej uprzywilejowani rówieśnicy we wszystkich 39 zindustrializowanych krajach objętych badaniem. Średnio w krajach OECD różnica w wynikach związana z jednostkowym wzrostem wskaźnika ESCS PISA odpowiada ponad jednemu roku nauki. Największy wpływ odnotowuje się we Francji, gdzie jednostkowy wzrost wskaźnika ESCS jest związany ze średnią poprawą w wynikach z trzech przedmiotów o 56 punktów procentowych, co jest równe prawie 2 latom nauki szkolnej.

Na drugim końcu skali znajduje się Turcja, gdzie zaplecze społeczno-ekonomiczne miało najmniejszy wpływ na wyniki osiągane w szkole – częściowo może to wynikać z mniejszych różnic w osiąganych wynikach. Wpływ statusu społeczno-ekonomicznego na wyniki uczniów jest stały w czasie. Jednakże pomiędzy rokiem 2006 a 2015, w Chile, Niemczech i Turcji wystąpiła ogromna poprawa w zakresie równości, podczas gdy Francja, Finlandia, a w szczególności Republika Korei, przesunęły się znacząco w kierunku nierówności.

Ramka 5 Z perspektywy migracji: włączenie społeczne każdego dziecka

W ramach Celu 10 dotyczącego zmniejszenia nierówności, Zadanie 10.7 ma na celu „ułatwienie przemyślanej, bezpiecznej, regularnej i odpowiedzialnej migracji oraz przepływu ludzi, szczególnie poprzez implementację zaplanowanych i właściwie zarządzanych polityk migracyjnych”.

Okolo 50 milionów dzieci na świecie zostało zmuszonych do opuszczenia swoich domów i przemieszczenia się zarówno poza granice, jak i w ramach swojego kraju. Jeden na dwóch uchodźców to dziecko. W Europie jeden na cztery wnioski o udzielenie azylu to wniosek pochodzący od osoby nieletniej. Dzieci te mogą być migrantami, uchodźcami, uchodźcami wewnętrznymi lub osobami bez przynależności państwowej. Jednakże, po pierwsze i przede wszystkim, są to dzieci – bez względu na to, skąd pochodzą i kim są. Wszystkie kraje ponoszą wspólną odpowiedzialność i obowiązek prawny chronienia tych dzieci. Zakres, w jakim dzieci przesiedlone są chronione przed wykorzystaniem i deprivacją, zależy od sposobu zarządzania migracją, stopnia integracji dzieci w społeczeństwie oraz ich dostępu do podstawowych świadczeń.

W kontekście europejskim, działania poszczególnych krajów podejmowane w odpowiedzi na niedawny napływ dzieci poszukujących schronienia w Europie były pospieszne, z wykorzystaniem wszelkich dostępnych w danym momencie środków. Podczas, gdy dzieci przemieszczające się otaczano szczególną uwagą, liczba oraz skala napływu dzieci spowodowała ogromną presję na europejskie systemy społeczno-polityczne i ekonomiczne. Pomimo ratyfikacji odpowiednich międzynarodowych umów i porozumień oraz wielu przykładów dobrych praktyk w poszczególnych krajach, nadal występują chroniczne braki w zakresie struktur, systemów i usług migracyjnych, azylowych i dotyczących praw dzieci w krajach Unii Europejskiej. Oczywiście braki te często utrudniają zapewnienie wsparcia i świadczeń potrzebującym dzieciom. Dostęp do świadczeń różni się w zależności od statusu azylowego dziecka i/lub jego miejsca w procesie migracji, a niektóre grupy – jak np. dzieci bez opieki dorosłych – są często priorytetyzowane.

Badanie UNICEF pt. „*Children on the Move*” (2016) przedstawia analizę polityki i praktyk, które mają wpływ na dzieci-uchodźców i dzieci-migrantów w całej Europie. Analiza obejmuje prawa przysługujące różnym kategoriom dzieci przemieszczających się: występującym o azyl, dzieciom bez opieki dorosłych, migrantom bez dokumentów, uchodźcom lub tym podlegającym procedurze przymusowego odesłania do kraju. Dostęp do edukacji, świadczeń medycznych czy socjalnych są podstawowymi prawami, które

należy zapewnić wszystkim przemieszczającym się dzieciom, niezależnie od ich statusu prawnego. Podstawowa edukacja jest fundamentalnym prawem gwarantowanym wszystkim dzieciom. Niezależnie od powyższego, „*Children on the Move*” wskazuje, że jakość, rodzaj i wymiar edukacji różni się w zależności od statusu prawnego dziecka, a nie w zależności od jego faktycznych potrzeb edukacyjnych. Podobnie, zgodnie z prawem międzynarodowym oraz zapisami Konwencji o prawach dziecka, dzieci migrujące winny mieć dostęp do odpowiedniej opieki zdrowotnej; niestety w praktyce, prawo do powszechnych świadczeń zdrowotnych jest mocno ograniczone. Dostęp do opieki społecznej dla dzieci-migrantów jest także ograniczony ponieważ wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej żądają ważnego zezwolenia na pobyt przed dokonaniem jakichkolwiek wypłat zasiłków. Taka polityka automatycznie stawia w niekorzystnym położeniu osoby bez dokumentów i uregulowanej sytuacji migracyjnej.

Tabela poniżej obrazuje niektóre z najpoważniejszych przypadków pozbawienia dzieci-migrantów i dzieci-uchodźców w krajach europejskich należnych im praw. Praktyczne przeszkody, w połączeniu z ograniczonymi środkami wsparcia, oznaczają, iż dzieci te są często stawiane w niekorzystnej sytuacji, a tym samym narażane na ryzyko ubóstwa.

Dzieci-migranci bez dokumentów pozbawiane możliwości nauki

Bułgaria, Finlandia, Węgry, Łotwa i Litwa

Brak świadczeń macierzyńskich dla migrantów

Bułgaria, Cypr, Finlandia, Litwa, Luksemburg, Polska i Słowacja

Dzieci-migranci bez dokumentów mają dostęp wyłącznie do opieki medycznej w nagłych wypadkach

Bułgaria, Cypr, Finlandia, Litwa, Luksemburg i Słowacja

Źródło: UNICEF CEE/CIS (2016). 'Children on the Move' is an ongoing study of legal entitlements for migrant children. Developed from data provided in Byrne, K. (2016, on file with authors) 'Law, Policy and Practice Affecting Refugee and Migrant Children in Europe'.

Aby zrealizować Zadanie 10.7 SDGs, które gwarantuje bezpieczną, regularną i odpowiedzialną migrację każdego dziecka, konieczne jest zlikwidowanie powiązania pomiędzy prawami a statusem prawnym dzieci przemieszczających się oraz zapewnianie świadczeń na podstawie ich potrzeb i praw. Ochrona granic europejskich i ochrona dzieci wzajemnie się nie wykluczają.

Źródło dla powyższej Ramki: Toczydłowska, E. and D'Costa, B. (2017). 'Migration and Inequality: Making policies inclusive for every child', *Innocenti Research Brief* 2017-14, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florence; UNICEF CEE/CIS (2016). 'Children on the Move', an ongoing study of legal entitlements for migrant children. Developed from data provided in Byrne, K. (2016, on file with authors) 'Law, Policy and Practice Affecting Refugee and Migrant Children in Europe'.

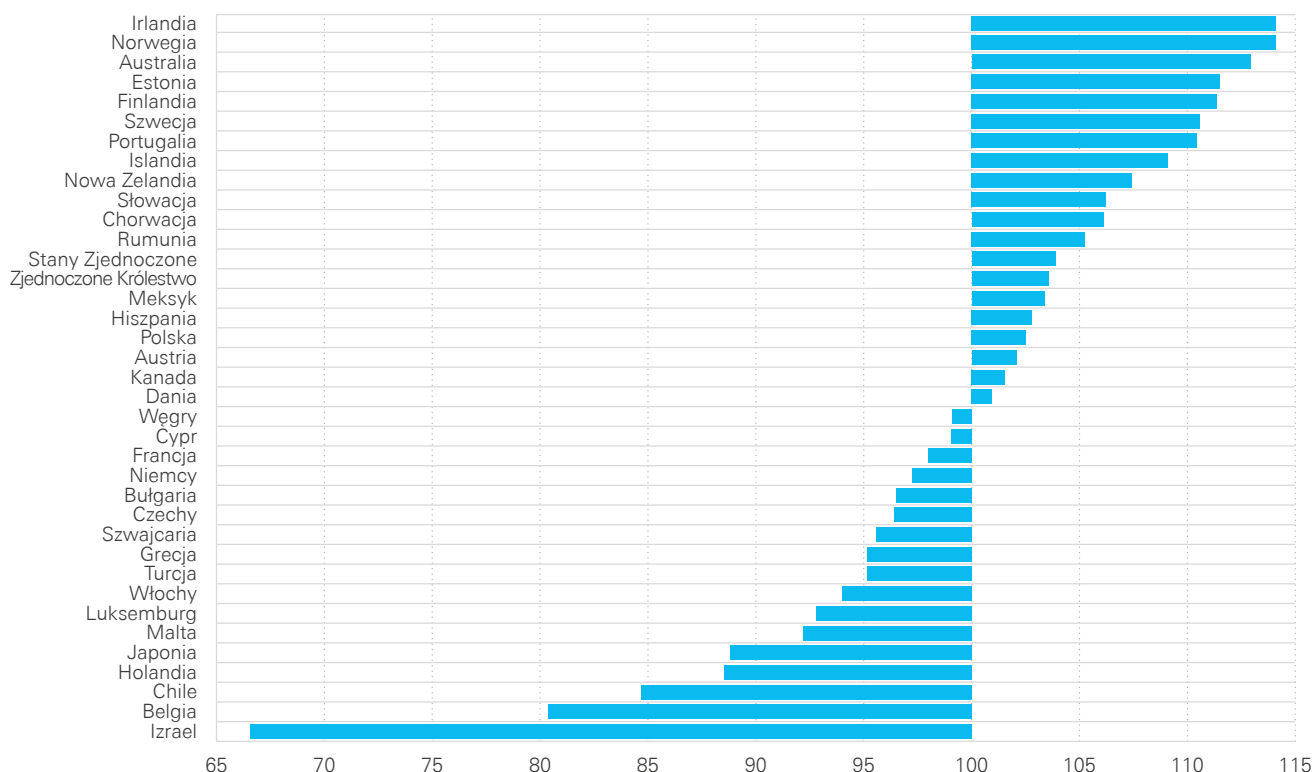
CEL 11

Uczynić miasta i osiedla bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

- » Połowa objętych badaniem krajów o wysokich dochodach nie spełnia ustanowionych przez Światową Organizację Zdrowia (WHO) standardów bezpieczeństwa w zakresie jakości powietrza w miastach; dzieci są szczególnie narażone na skutki takiego zanieczyszczenia.
- » Średni poziom koncentracji zanieczyszczenia powietrza w miastach dla grupy krajów objętych badaniem przekracza próg bezpieczeństwa.

Wykres G11 – Bezpieczne miasta

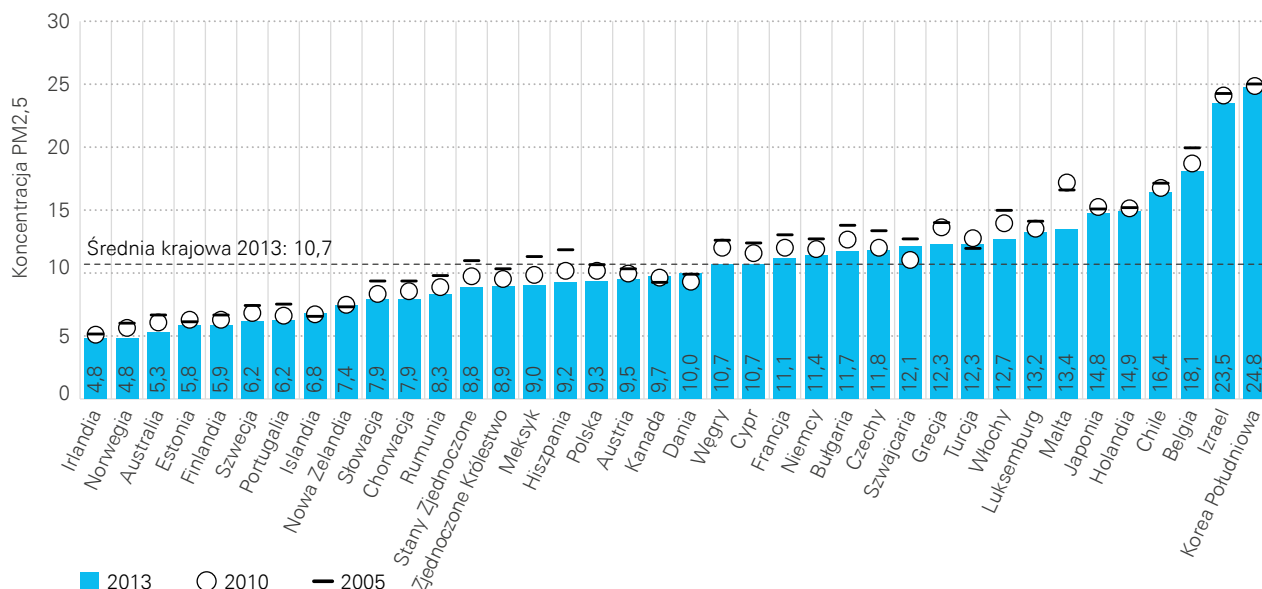
Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o jeden wskaźnik: roczna średnia koncentracji zapylenia (zanieczyszczenia drobnym pyłem) (PM_{2,5}) w obszarach miejskich, ważona odsetkiem populacji dzieci żyjących na obszarach miejskich (0-19 lat)

Uwaga: Brakujące kraje: Łotwa, Litwa, Republika Korei i Słowenia. Punkt danych (2013) dla Korei dla rocznej średniej PM_{2.5} koncentracji na obszarach miejskich, ważonej dla populacji dzieci, odstaje od pozostałych i został wyłączone z obliczeń wyników dla Celu 11. Włączenie tego wyniku skutkowałoby umieszczeniem Republiki Korei na miejscu 38 w odniesieniu do Celu 11.

Wykres 11.1 Zdrowie dzieci jest zagrożone wysokimi poziomami zanieczyszczenia powietrza

Roczna średnia PM2,5μ koncentracja na metr sześcienny w latach 2013, 2010 i 2005 na obszarach miejskich, ważona odsetkiem populacji dzieci (w wieku 0-19 lat) żyjących na obszarach miejskich

Uwaga: Dane zostały zważone w celu uwzględnienia populacji dzieci (w wieku 0-19 lat) mieszkających na obszarach miejskich, zgodnie z najnowszymi danymi pochodzącymi z United Nations Development Programme (UNDP), wielkość populacji za rok 2013 jest średnią danych za lata 2010 i 2015 (dane zbierane co pięć lat). Średnie wskaźniki urbanizacji dla poszczególnych krajów wynosiły 73,9 procent w 2005 roku, 74,9 procent w 2010 roku i 75,4 w roku 2013. Dane dla Łotwy za rok 2010 wynosiły 7,9 a za rok 2005 – 8,0. Dla Litwy było to 9,1 w 2010 roku i 9,5 w roku 2005. Brakuje danych za rok 2013 zarówno dla Litwy jak i Łotwy. Brakujące kraje: Łotwa, Litwa i Słowenia.

Źródło: Brauer et al. (2016). 'Ambient Air Pollution Exposure Estimation for the Global Burden of Disease 2013', *Environmental Science and Technology*, tom 50, nr 1, str. 79–88; UNDP (2017). 'Urban and Rural Population by Age and Sex, 1980–2015'. Dostępny: nin.tl/UNDP2017.

Uczynienie miast zrównoważonymi i bezpiecznymi dla ludzi będzie obejmowało konieczność zredukowania poziomów zanieczyszczeń powietrza, które obecnie doskwierają mieszkańcom wielu obszarów miejskich.

Dzieci są szczególnie wrażliwe na zanieczyszczenie powietrza, ponieważ wdychają więcej powietrza na jednostkę masy ciała niż dorośli. Ich płuca są szczególnie narażone na uszkodzenie z powodu takiego zanieczyszczenia, zarówno w okresie rozwoju płodowego, jak i w pierwszych latach życia. Badania wskazują, iż cząsteczki pyłów drobnych mogą spowodować trwałe uszkodzenie tkanki mózgowej dziecka.²⁸ Ponadto prawie 600 000 dzieci poniżej 5. roku życia umiera każdego roku z powodu chorób, które występują wskutek globalnego zanieczyszczenia powietrza.²⁹ Zabawy na powietrzu oraz ćwiczenia w wysoko

zanieczyszczonym środowisku mogą przynieść więcej szkód niż pożytku. Oficjalny wskaźnik SDGs mający na celu monitorowanie zanieczyszczenia powietrza 11.6.2 mierzy roczne średnie poziomy zanieczyszczenie drobnopylekowe w miastach. Wykres 11.1 obrazuje roczne średnie poziomy zanieczyszczenia powietrza w 38 krajach OECD i UE, mierzone jako koncentracja PM2,5μ. Są to drobne cząsteczki pyłu o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrona – tak drobne, że są w stanie nie tylko wnikać do płuc człowieka, ale także do jego krwiobiegu, powodując w ten sposób różnorodne problemy zdrowotne.³⁰ Dane zostały zważone w celu uwzględnienia odsetka dzieci mieszkających na obszarach miejskich w każdym kraju.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) określiła bezpieczny poziom jakości powietrza wynoszący poniżej 10 mikrogramów PM2,5 na metr

sześcienny. Z 38 krajów objętych próbą, prawie połowa nie spełnia tego standardu, zaś średnia międzynarodowa osiąga wartość nieznacznie powyżej bezpiecznego poziomu. Zanieczyszczenie powietrza przekroczyło ponad dwukrotnie bezpieczny poziom na obszarach miejskich w Izraelu i Republice Korei. Dzieci w miastach belgijskich są narażone na najwyższe poziomy zanieczyszczenia powietrza w Europie.

Pozytywnym sygnałem jest fakt, iż jakość powietrza uległa poprawie w okresie od 2005 do 2013 roku w prawie wszystkich badanych krajach. Jedynymi wyjątkami były Dania, Islandia i Nowa Zelandia, gdzie nie odnotowano żadnej poprawy, oraz Kanada i Turcja, gdzie wystąpiło wręcz pogorszenie sytuacji. Największą poprawę w powyższym okresie odnotowano na Malcie, w Meksyku i Hiszpanii. Znaczący postęp osiągnęły też Stany Zjednoczone.

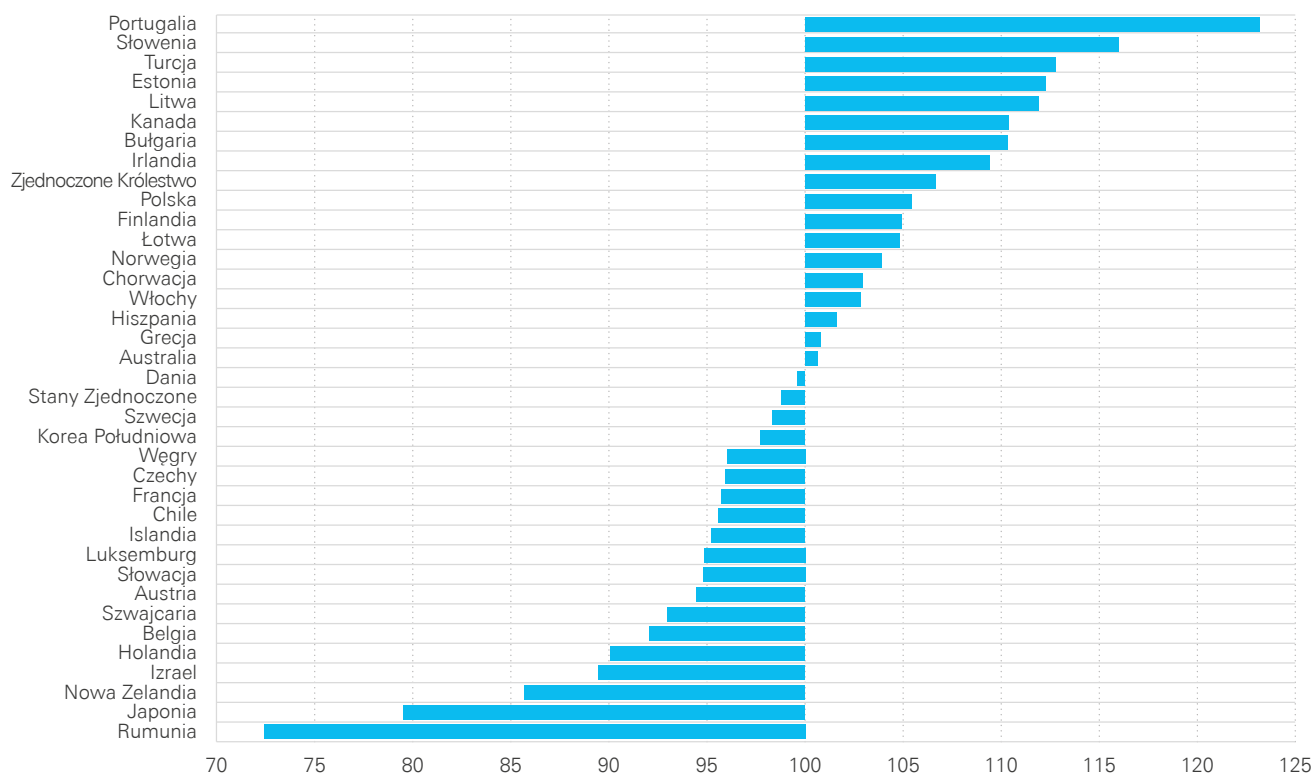
CEL 12

Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

- » Młodzi ludzie w krajach o wysokich dochodach są w dużej części świadomi wyzwań środowiskowych dzisiejszego świata: średnio 62 procent 15-latków ma wiedzę na temat przynajmniej pięciu z siedmiu kluczowych zagadnień dotyczących środowiska.
- » Młodzi ludzie są najbardziej świadomi zagadnień dotyczących zanieczyszczenia powietrza oraz wyginięcia roślin i zwierząt, a najmniej wiedzą o genetycznie zmodyfikowanych organizmach oraz odpadach atomowych.

Wykres G12 – Zapewnienie zrównoważonej konsumpcji

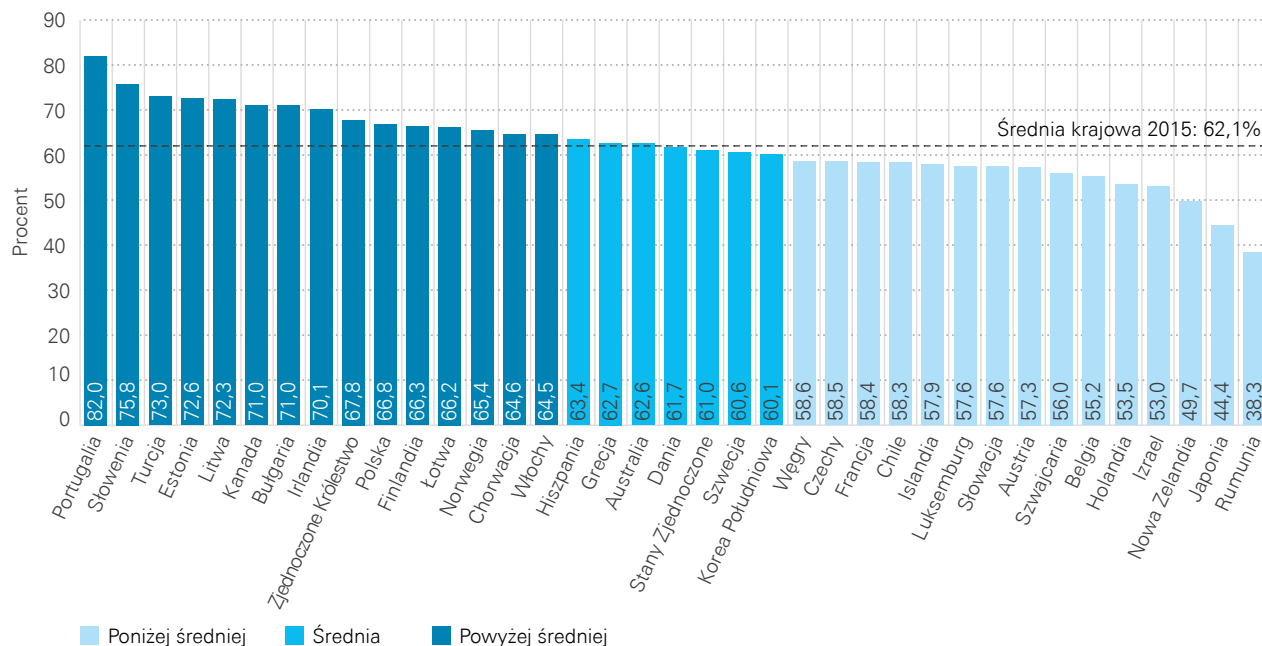
Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o jeden wskaźnik: uczniowie mający wiedzę na temat pięciu lub więcej kwestii związanych ze środowiskiem (w wieku 15 lat)

Uwaga: Brakujące kraje: Cypr, Niemcy, Malta i Meksyk.

Wykres 12.1 Większość 15-latków w krajach OECD posiada wiedzę na temat przynajmniej pięciu kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym

Odsetek 15-letnich uczniów, którzy mają świadomość lub jakąkolwiek wiedzę o pięciu lub więcej kwestiach środowiskowych

Uwaga: Niemcy zostały wyłączone z powodu znaczącej ilości brakujących danych. Dane dla Meksyku zostały wyłączone z powodu niskich wskaźników skolaryzacji w szkołach wyższych i średnich w momencie przeprowadzania testów PSIA w roku 2015 (65 procent) – patrz UNICEF (2016). Ninos y ninas fuera de la Escuela en Mexico’, str. 29 https://www.unicef.org/mexico/spanish/UNICEF_NFE_MEX.pdf. Jednakże w roku 2015 w Meksyku 60 procent piętnastoletnich uczniów miało świadomość lub wiedzę na temat pięciu lub więcej kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym. Brakujące kraje: Cypr, Niemcy, Malta i Meksyk.

Źródło: PISA OECD 2015.

Dla Celu 12, wskaźnik 12.8.8 jest najbardziej trafnym w odniesieniu do dzieci i młodych ludzi, ponieważ mierzy on poziom świadomości środowiskowej wśród 15-letnich uczniów. Przekonującym jest założenie, że im więcej młodzi ludzie wiedzą na temat problemów związanych ze środowiskiem naturalnym i oddziaływaniem człowieka na środowisko, tym lepiej będą w stanie przyczynić się do realizacji globalnego celu, jakim jest dążenie do zrównoważonego środowiska.

W badaniu PISA 2015 zapytano uczniów, czy znają lub czy mogą wyjaśnić każdy z następujących siedmiu kluczowych problemów związanych ze środowiskiem naturalnym:

- » wzrost ilości gazów cieplarnianych w atmosferze

- » stosowanie organizmów genetycznie zmodyfikowanych (GMO)
- » odpady atomowe
- » konsekwencje wycinki lasów i wykorzystania gruntu na inne cele
- » zanieczyszczenie powietrza
- » wyginięcie roślin i zwierząt
- » niedobory wody.

Wykres 12.1 porównuje wyniki dla 37 krajów.

Średnio 62 procent uczniów ma świadomość przynajmniej pięciu lub więcej problemów związanych ze środowiskiem naturalnym. Krajem wyróżniającym się jest Portugalia, ze świadomością na poziomie 82 procent. W dalszych siedmiu krajach, więcej niż siedmiu uczniów na dziesięciu posiada taki poziom wiedzy. Należą do nich: Bułgaria,

Kanada, Estonia, Irlandia, Litwa, Słowenia i Turcja. Na drugim końcu skali znalazły się Japonia, Nowa Zelandia i Rumunia, gdzie mniej niż 50 procent uczniów jest świadomych problemów związanych ze środowiskiem naturalnym.

Niektóre zagadnienia są bardziej znane niż inne. Na pierwszym miejscu jest zanieczyszczenie powietrza – około 83 procent uczniów ma wiedzę na ten temat; następnie jest wyginięcie roślin i zwierząt (79 procent). Najmniej rozpoznawalnymi zagadnieniami są stosowanie GMO (42 procent) i odpady atomowe (55 procent). Świadomość w zakresie gazów cieplarnianych plasuje się na średnim poziomie – 65 procent uczniów jest w stanie wyjaśnić ten problem.

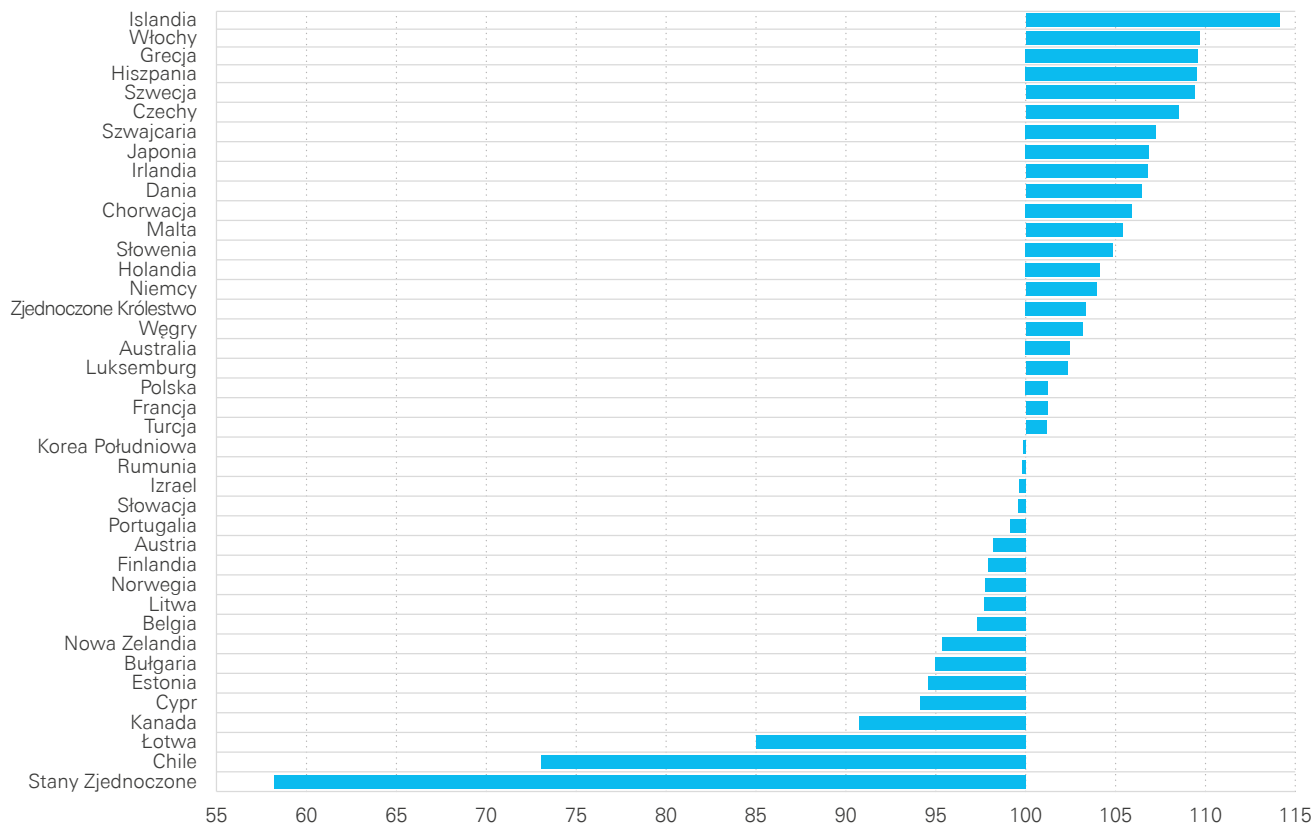
CEL 16

Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa dla zrównoważonego rozwoju, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

- » Wszystkie kraje o wysokich dochodach dążące do budowania pokojowych i inkluzywnych społeczeństw muszą w pierwszej kolejności przeciwdziałać wysokim wskaźnikom przemocy wobec dzieci.
- » Odsetek zabójstw dzieci jest znacznie wyższy w obu Amerykach niż w Europie – w Meksyku poziom ten jest dziewięć razy wyższy niż średnia dla badanych krajów, zaś w Stanach Zjednoczonych przekracza on czterokrotnie wartość średniej.
- » Przynajmniej jedno na dziesięć dzieci w badanych krajach regularnie doświadcza *bullyingu*, przy czym poziom występowania tego zjawiska jest szczególnie wysoki w krajach bałtyckich.
- » Średnio jedna na pięć kobiet zgłasza, iż doświadczyła przemocy fizycznej ze strony dorosłych przed osiągnięciem 15. roku życia.

Wykres G16 – Promowanie pokoju i sprawiedliwości

Średni wynik dla poszczególnych krajów w oparciu o dwa wskaźniki: wskaźnik zabójstw (0-19 lat) oraz wskaźnik doświadczenia *bullyingu* (11-15 lat)

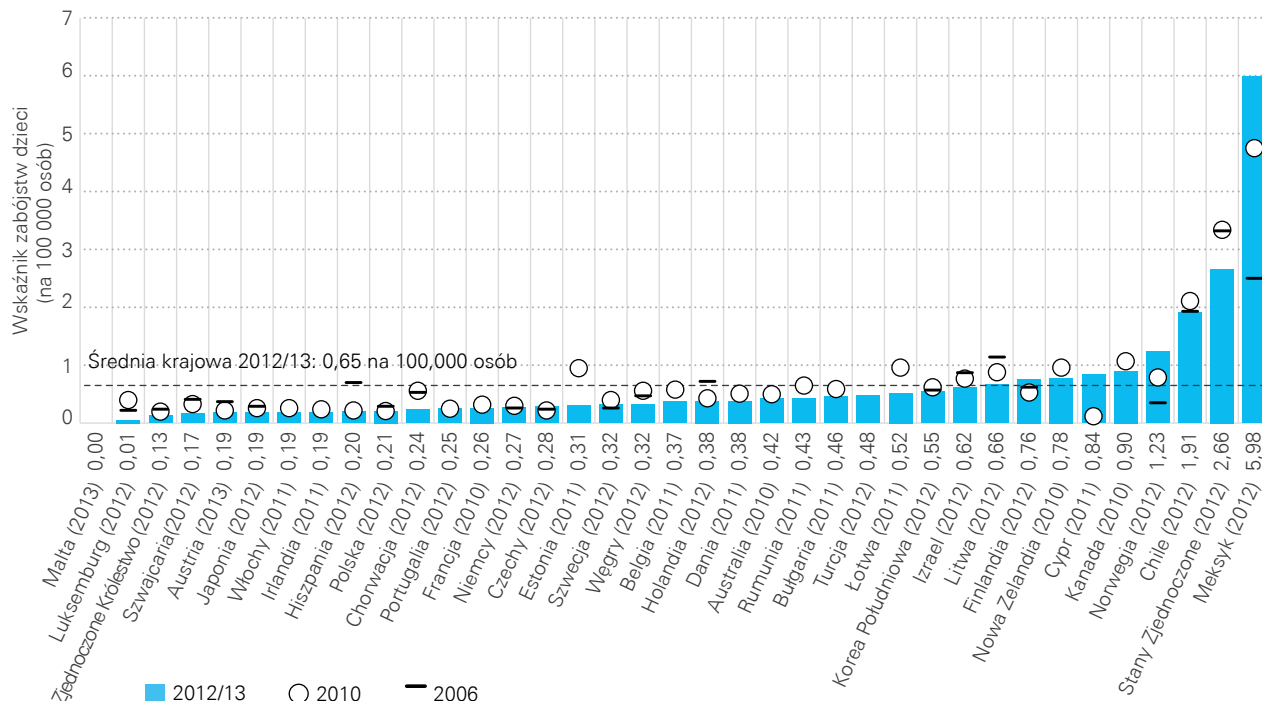

Uwaga: Brakujące kraje: Meksyk. Punkt danych (2016) dla Litwy został wyłączony (dzieci w wieku 11-15 lat, które doświadczyły *bullyingu* przynajmniej dwukrotnie w ostatnim miesiącu); punkt danych dla Meksyku (2012/13) został wyłączony (wskaźnik zabójstw wśród dzieci: zgony dzieci w wieku 0-19 lat wskutek zabójstwa na 100 000 osób). Są to wyniki odbiegające od pozostałych, a ich włączenie do obliczeń dla Celu 16 spowodowałoby umiejscowienie Litwy na 39. miejscu, a Meksyku na 41. miejscu w rankingu.

Wykres 16.1 Amerykanie odnotowują wysoki wskaźnik zabójstw dzieci

Wskaźnik zabójstw dzieci (zgoni dzieci w wieku 0-19 lat wskutek zabójstwa na 100 000 osób)

Uwaga: Meksyk został wyłączony z tabeli rankingowej, ponieważ jego wynik odstaje od pozostałych – wskaźnik zabójstw dzieci jest wyższy niż średnia krajowa o wartość trzech odchyłeń standardowych wskazanych w niniejszym raporcie. Dane liczbowe stanowią średnią dla wybranych trzech lat oscylujących wokół okresu wskazanego w nawiasie. Wcześniejsze szacunki są średnimi za trzy wcześniejsze lata. Średnia krajowa nie została zważona. Brakujące kraje: Grecja, Islandia, Słowenia i Słowacja.

Źródło: baza danych WHO dotycząca umieralności, 2016.

Pierwszym oficjalnym wskaźnikiem SGDs w ramach Celu 16 jest wskaźnik 16.1.1, który pokazuje odsetek zabójstw na 100 000 osób. Wykres 16.1 jest adaptacją tego wskaźnika przedstawiającą liczbę zabójstw dzieci w 37 krajach o wysokich dochodach.

Mimo iż średnia międzynarodowa dla krajów objętych badaniem wynosi 0,65 przypadków zabójstw dla populacji 100 000 osób, to jednak za tym wynikiem kryje się nadzwyczajna różnorodność. Oczywiście, morderstwo nawet jednego dziecka jest rzeczą niedopuszczalną, ale wskaźnik ten ma bardzo niski poziom w większości krajów europejskich, a średnia międzynarodowa byłaby znacznie niższa, gdyby nie zdecydowanie wyższe poziomy wskaźnika zabójstw dzieci w trzech krajach

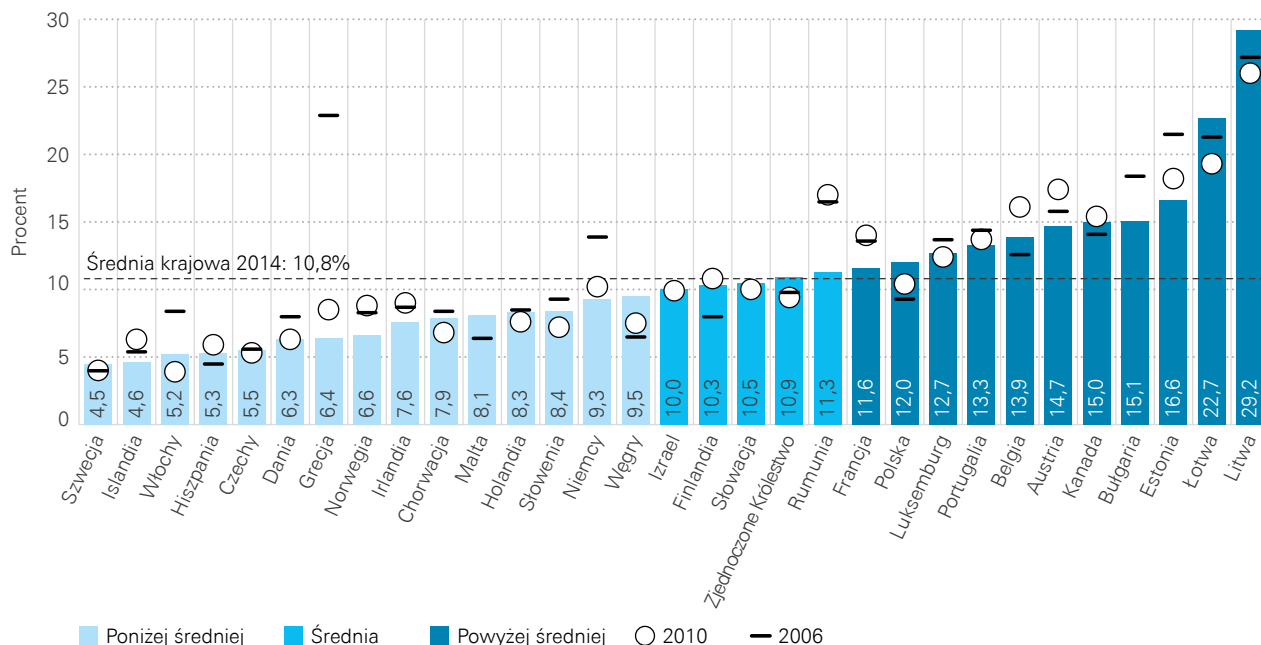
obu Ameryk, tj. w Chile, Stanach Zjednoczonych i Meksyku. W Chile i Stanach Zjednoczonych wskaźniki zabójstw dzieci są, odpowiednio, trzy i cztery razy wyższe niż średnia dla krajów o wysokich dochodach. Jednocześnie poziom ten uległ niewielkiemu zmniejszeniu od roku 2009. W Meksyku, dla kontrastu, odnotowano wzrost z mniej niż 3 przypadków na 100 000 osób w roku 2006 do prawie 5 przypadków w roku 2009 i 6 w latach 2012/13 – tendencję tą można przypisać rosnącej skali przemocy wynikającej z działalności nielegalnych gangów narkotykowych w tym okresie.

Najwyższy wskaźnik zabójstw dzieci w Europie odnotowuje Norwegia, gdzie widoczny, pomiędzy rokiem 2006 a ostatnim rokiem, za który dane są dostępne, wzrost winien

dawać podstawę do obaw. Pomińmo, że dramatyczne wydarzenia na wyspie Utoya z 22 lipca 2011 roku wpłynęły na wynik za rok 2012, to jednak widoczna tendencja miała charakter rosnący już pomiędzy rokiem 2006 a 2009.

Bullying: przemoc codzienna
Większość dzieci w krajach o wysokich dochodach znacznie częściej doświadcza codziennej przemocy w formie *bullyingu*. Zjawisko *bullyingu* stało się ostatnio przedmiotem uchwały Walnego Zgromadzenia ONZ i raportu Biura Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ONZ ds. Przemocy wobec Dzieci.

Wykres 16.2 Więcej niż jedno na dziesięcioro dzieci w krajach bogatych doświadcza chronicznego bullingingu
 Odsetek dzieci w wieku 11-15 lat, które doświadczyły zjawiska bullingingu przynajmniej dwukrotnie w ostatnim miesiącu

Uwaga: Chroniczny bullingingu dotyczy przypadków, gdy dzieci doświadczyły zjawiska bullingingu dwa lub więcej razy w ostatnim miesiącu. Dane dla Szwajcarii za rok 2014 są niedostępne. Kraje brakujące w badaniu HBSC 2014 obejmują Turcję i Stany Zjednoczone. Szacunkowe wyliczenia dla Belgii i Zjednoczonego Królestwa opierają się na ważeniu populacji przy wykorzystaniu prób regionalnych (z wyłączeniem regionu Brukseli dla Belgii oraz Irlandii Północnej dla Zjednoczonego Królestwa). Dane dla Japonii, która odnotowuje 14,3 procenta 10-12 latków i 13-15 latków, którzy deklarują, iż „zostali lekko uderzeni lub kopnięci w trakcie udawanej zabawy (więcej niż 2-3 razy w miesiącu)” pochodzą z badania Japanese National Center for Research on Education ‘2013–15 Bullying Follow-up Survey’, jednakże nie zostały uwzględnione w powyższym porównaniu. Brakujące kraje: Australia, Chile, Cypr, Japonia, Republika Korei, Meksyk, Nowa Zelandia, Szwajcaria, Turcja i Stany Zjednoczone.

Źródło: badanie HBSC, różne fale badania.

Raport jasno stwierdza, iż *bullying* obejmuje zarówno przemoc emocjonalną, psychiczną, jak i fizyczną. Jednocześnie przedstawia on związek pomiędzy doświadczaniem *bullyingu* a gorszym stanem zdrowia, niskim poczuciem własnej wartości, słabszymi wynikami w nauce, depresją i myślami samobójczymi.³¹ Wykres 16.2 ukazuje skalę problemu przedstawiając odsetek dzieci w wieku 11-15 lat, które deklarują, iż doświadczyły *bullyingu* dwa lub więcej razy w miesiącu.

Średnio około jedno na dziesięcioro dzieci doświadcza *bullyingu* regularnie lub w sposób powtarzalny. Jednakże ta całościowa średnia kryje w sobie znaczące różnice pomiędzy poszczególnymi krajami. Podczas gdy w Szwecji i Islandii chroniczny *bullying* dotyczy zaledwie 5 procent

dzieci, Litwa odnotowuje zatrważający poziom 29,2 procent, a jej sąsiedzi, Estonia i Łotwa, plasują się w rankingu tuż za nią. W Estonii wskaźnik *bullyingu* spadł od roku 2006, ale największą poprawę w tym okresie odnotowała Grecja, w której występowanie chronicznego *bullyingu* obniżyło się z 22,9 procent w roku 2006 do 6,4 procent w roku 2014.

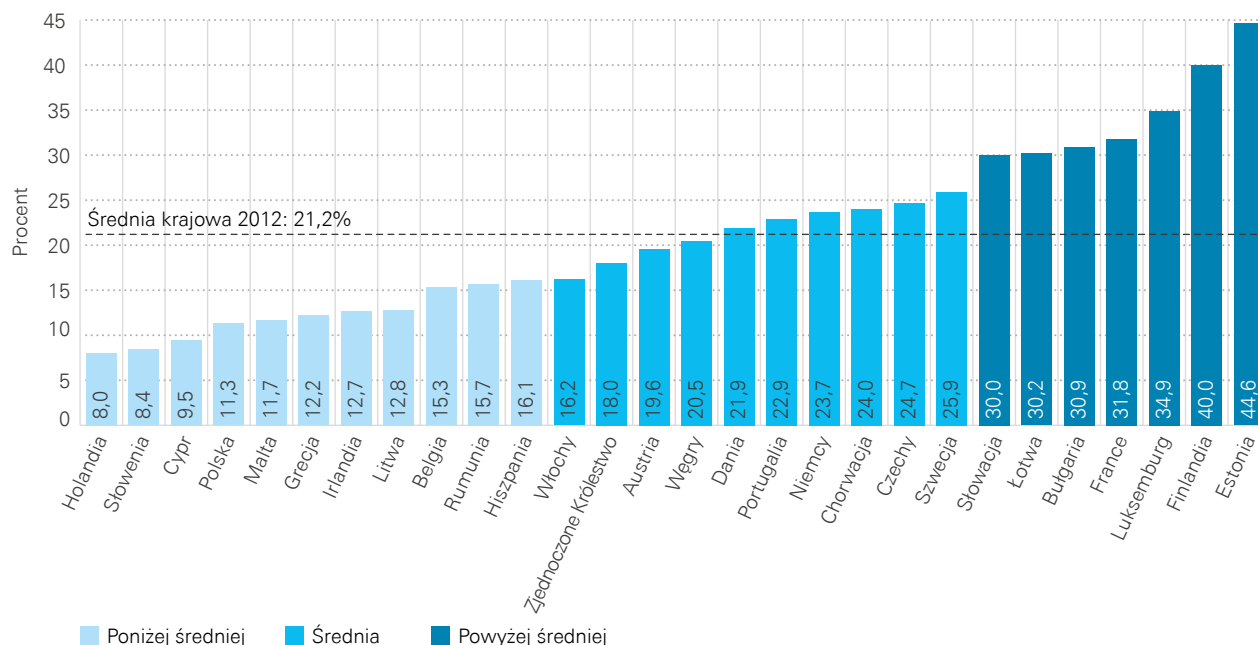
Wylimowanie przemocy dorosłych wobec dzieci

Zadanie 16.2 zakłada wylimowanie nadużyć, wykorzystywania i handlu ludźmi oraz wszelkich form przemocy i tortur wobec dzieci. Wszystkie te przejawy przemocy wobec dzieci istnieją w krajach o wysokich dochodach, gdyż niestety zbyt często stają się one miejscem przeznaczenia dla dzieci, ofiar handlu

ludźmi dla celów prostytucji lub innego rodzaju wykorzystania. Z braku bardziej szczegółowych danych porównawczych, Wykres 16.3 obrazuje wyniki badania przeprowadzonego przez Agencję Praw Podstawowych Unii Europejskiej dotyczącego fizycznego znęcania się przez dorosłych nad dziewczętami w wieku poniżej 15 lat.

Wykres 16.3 Jedna na pięć dziewcząt w wieku poniżej 15 lat doświadcza przemocy fizycznej ze strony dorosłych

Odsetek kobiet w wieku 18-29 lat, które deklarują, iż doświadczały przemocy fizycznej przed 15. rokiem życia

Uwaga: Przemoc fizyczna została zdefiniowana jako ciągnięcie za włosy, klapsy, uderzanie, kopanie, bicie lub dżganie. Brakujące kraje: Australia, Kanada, Chile, Islandia, Izrael, Japonia, Republika Korei, Meksyk, Nowa Zelandia, Norwegia, Szwajcaria, Turcja i Stany Zjednoczone. Przyczyną wyłączenia jest niewystarczający obszar kraju objęty badaniem umożliwiającym uwzględnienie danych w obliczeniach dla Celu 16.

Źródło: FRA – European Union Agency for Fundamental Rights (Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej), dane pochodzą z badania gender-based violence against woman survey, 2012.

Kobiety w wieku 18-29 lat zostały zapytane, czy przed osiągnięciem 15. roku życia, doświadczyły ze strony dorosłego przemocy takiej jak ciągnięcie za włosy, klapsy, uderzanie, kopanie, bicie lub klucie. Z podobnego pytania korzystano dla celów Wykresu 5.1 dotyczącego doświadczania przemocy seksualnej.

Wskaźnik występowania takiej przemocy jest najniższy w Holandii i Słowenii, gdzie 8 procent kobiet deklarowało, iż doświadczyło przemocy w dzieciństwie. Najwyższe wskaźniki odnotowano w Estonii (45 procent) i Finlandii (40 procent). Charakter tego badania odzwierciedla krajowe doświadczenia w długim przedziale czasowym – przynajmniej dwóch dekad. Jednakże warto podkreślić, iż Finlandia, która odnotowała

wysoki poziom wskaźnika przemocy fizycznej, była jednym z pierwszych krajów europejskich, które zakazały kar cielesnych (w roku 1983), podczas gdy kraj o najniższym poziomie wskaźnika, tj. Słowenia, dopiero niedawno (w październiku roku 2016) przyjął taką ustawę.³²

Objęcie badaniem wyłącznie dziewcząt wynika raczej z faktu istnienia ograniczeń w zakresie dostępności danych niż z tego, że przemoc fizyczna lub kary cielesne dotyczą bardziej dziewcząt niż chłopców. Dostępne dane międzynarodowe sugerują jedynie, iż chłopcy odrobinę częściej doświadczają kar cielesnych.³³ Doświadczanie takiej przemocy stanowi nie tylko pogwałcenie praw dziecka, ale także może mieć niezwykle szkodliwe konsekwencje związane ze

zwiększeniem prawdopodobieństwa wystąpienia przemocy domowej w późniejszym życiu.³⁴

Ramka 6 Jak średnie krajowe „skrywają” tych najbardziej narażonych: przykład dzieci autochtonicznych

Wartości takie jak wolność od dyskryminacji i włączenie społeczne leżą u podstaw Agendy dla Zrównoważonego Rozwoju i zostały odzwierciedlone w jej głównym przesłaniu „niepozostawiania nikogo w tyle”. Jednakże ograniczenia średnich krajowych powodują, że niektóre szczególnie wrażliwe społecznie zjawiska stają się niedostrzegalne czyniąc dzieci będące w trudnej sytuacji i wykluczone niewidzialnymi wśród ogółu. Sytuacja taka może dotyczyć dzieci-autochtonów, Romów, migrantów bez dokumentów, dzieci z niepełnosprawnościami i dzieci pozbawionych opieki rodziny. W niniejszym tekście koncentrujemy się na jednej z tych grup, przedstawiając wybrane statystyki dotyczące dzieci-autochtonów w czterech geograficznie odległych krajach (Australia, Kanada, Meksyk i Norwegia).

Cel 1: Wylimowanie ubóstwa

W przypadku dzieci autochtonicznych odnotowuje się wyższe stopy ubóstwa niż średnie krajowe. W roku 2010, 38 procent dzieci autochtonów (rdzenni mieszkańcy, Eskimosi i Metysi) w Kanadzie żyło w ubóstwie dochodowym, w porównaniu do 17 procent dzieci niebędących autochtonami. Dalsze rozbieżności pod względem tożsamości wskazuje, że połowa dzieci o statusie rdzennych mieszkańców w Kanadzie żyła w ubóstwie. W Meksyku 78,6 procent dzieci i nastolatków w autochtonicznych gospodarstwach domowych i 90,8 procent osób mówiących językiem autochtonicznym żyło w ubóstwie w roku 2014, w porównaniu z 50,7 procenta dzieci i nastolatków z rodzin nieautochtonicznych.

Cel 3: Zdrowie i dobrobyt

Dzieci autochtoniczne osiągają słabe wyniki w zakresie wskaźników zdrowia oraz warunków i jakości życia. W roku 2011, 11 procent dzieci aborygeńskich i mieszkańców wysp Cieśniny Torresa w Australii urodziło się z niską masą urodzeniową – to ponad dwa razy więcej niż w przypadku dzieci nieautochtonicznych. Dane zebrane w roku 2014 wskazują, że odsetek urodzeń wśród nastolatków w społeczności Sami w Norwegii był dwukrotnie wyższy niż średnia dla tego kraju. Dzieci autochtonów w Kanadzie są dotknięte wyższymi poziomami wskaźników dotyczących urazów, samobójstw, otyłości, umieralności noworodków i kondycji zdrowotnej, np. zachorowań na gruźlicę.

Cel 4: Dobra jakość edukacji

Pomimo postępu osiągniętego w wielu krajach, zlikwidowanie luki edukacyjnej pomiędzy dziećmi autochtonicznymi i dziećmi nieautochtonicznymi stanowi nadal poważne wyzwanie. Zgodnie z raportem rządu australijskiego z roku 2015, dzieci aborygeńskie i mieszkańców wysp Cieśniny Torresa nadal pozostają w tyle za swoimi rówieśnikami z rodzin nieautochtonicznych w zakresie czytania i liczenia, przy czym jednym z kluczowych czynników wpływających na ten stan rzeczy jest niski poziom frekwencji. Jednocześnie czynnikiem wpływającym na niską frekwencję jest język, przy czym to przede wszystkim programy edukacji przedszkolnej odgrywają ważną rolę w zakresie wspierania nauki w rodzinnym języku. Na przykład, w roku 2015, około połowa dzieci ze społeczności Sami korzystająca z edukacji przedszkolnej w Norwegii uczęszczała do placówek z językiem Sami. Jednak oficjalne statystyki dotyczące języka dzieci kończących przedszkola nie obejmują języka Sami.

Agenda SDGs stanowi szansę na dokonanie ogromnej zmiany w życiu nie tylko dzieci i młodzieży autochtonicznej, ale też wszystkich dzieci wykluczonych. W ramach działań podejmowanych na rzecz poprawy jakości procesu zbierania danych należy zwrócić szczególną uwagę na istniejące zapotrzebowanie na dane dotyczące tych grup, uwzględniając przy tym ich szczególny kontekst językowy i kulturowy oraz zapewniając poszanowanie ich praw. Dane takie oraz stosowny monitoring mogą stanowić wsparcie dla krajowej polityki w zakresie odpowiedzi na kwestie związane z włączeniem społecznym i równością.

Źródło: Richardson, D., Bruckauf, Z., Toczydłowska, E. and Chzhen, Y. (2017). 'Comparing Child-Focused SDGs in High-Income Countries: Indicator development and overview', *Innocenti Working Paper 2017-08*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

W trosce o przyszłe pokolenia

Podsumowanie

W roku 2015 wszystkie kraje połączyły się w działaniach mających na celu opracowanie „mapy drogowej” dla budowania bardziej równego, sprzyjającego włączeniu społecznemu i zdrowego świata do roku 2030. Niniejszy *Report Card* zawiera skoncentrowaną na dzieciach ocenę stanu, w jakim poszczególne kraje o wysokich dochodach znajdują się na początku swojej drogi ku zrównoważonemu rozwojowi. Raport porównuje wyniki osiągane przez 41 krajów OECD i UE w zakresie 25 wskaźników, skupiając się na celach i zadaniach, które są najważniejsze dla dzieci w krajach o wysokich dochodach, dostosowując oficjalne globalne wskaźniki w zależności od dostępności danych międzynarodowych.

Na stronach niniejszego Raportu znalazło się wiele dobrych wiadomości. Większość krajów o wysokich dochodach odnotowała spadek poziomów umieralności noworodków, samobójstw nastolatków, nieletnich cięż i przypadków upijania się dzieci. Prawie wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym uczęszczają do placówek nauczania przedszkolnego rok przed rozpoczęciem obowiązkowej nauki w szkole podstawowej. W prawie wszystkich krajach młodzi ludzie wykazują wysoki poziom świadomości w zakresie kwestii związanych ze środowiskiem naturalnym. Odsetek zabójstw dzieci jest prawie wszędzie na niskim poziomie.

Niestety, kraje o wysokich dochodach są nadal jeszcze dalekie od zapewnienia dzieciom w nich mieszkającym warunków i jakości życia, jakie przewidują SDGs. Nierówności dochodowe rosną, zdrowie psychiczne nastolatków

pogarsza się, a wskaźnik otyłości wśród dzieci wzrasta. Żaden kraj nie osiąga dobrych wyników w zakresie wszystkich wskaźników ani też nie wykazuje pozytywnych tendencji we wszystkich obszarach.

Pomimo że kraje zgodnie dokonały postępu w odniesieniu do niektórych wskaźników, nadal istnieją duże różnice pomiędzy nimi w innych obszarach. Kraje różnią się najbardziej w zakresie stóp ubóstwa dzieci oraz bezpieczeństwa żywnościowego. Spore różnice istnieją również w zakresie poziomów samobójstw nastolatków oraz chronicznego bullingu. Krajowe poziomy dochodów nie zawsze są wytłumaczeniem dla tych różnic: na przykład, Słowenia znacznie wyprzedza o wiele zamożniejsze kraje w zakresie wielu wskaźników. Fakt ten wskazuje na znaczenie polityki rządu oraz wyboru priorytetów w sprawach dotyczących dzieci i zrównoważonego postępu w tym zakresie. Kraje plasujące się na czele tabeli rankingowej w zakresie redukcji nierówności również radzą sobie dobrze w zakresie eliminowania ubóstwa, zapewnienia zdrowia, dostępu do dobrej jakości edukacji i budowaniu inkluzywnej gospodarki.

W oparciu o dowody zebrane w niniejszym *Report Card*, UNICEF wzywa kraje o wysokich dochodach do podjęcia działań w pięciu kluczowych obszarach.

» Umieścić dzieci w samym centrum zrównoważonego i sprawiedliwego postępu

Poprawa warunków i jakości życia wszystkich dzieci jest w dzisiejszych czasach kluczowa dla osiągnięcia zarówno równości, jak

i zrównoważonego rozwoju. Działania w zakresie każdego z dotyczących dzieci wskaźników ujętych w niniejszym *Report Card* winny wzmacniać postępy w innych obszarach. Dzisiejsza polityka mająca na celu zmniejszenie luk w zakresie dobrobytu materialnego oraz zdrowia i edukacji wśród dzieci przełoży się na zmniejszenie nierówności w ich dorosłym życiu i przyczyni się do dobrostanu przyszłych pokoleń dzieci. Jednocześnie młodsze pokolenie stanie się liderem zmiany w obszarze norm społecznych, które są kluczowe dla osiągnięcia celów w zakresie równości płci, pokojowych społeczeństw i zrównoważonego środowiska naturalnego. Najpewniejszą drogą dla krajów do zrealizowania planów i założeń leżących u podstaw Agendy dla Zrównoważonego Rozwoju jest umieszczenie dzieci na czele priorytetów objętych stosowną polityką.

» Nie pozostawiać żadnego dziecka w tyle

Średnie krajowe często „skrywają” ekstremalne nierówności i trudne położenie grup znajdujących się u dołu skali. Niektóre dzieci są pozostawiane tak dalece z tyłu, że mogą zostać nieuwzględnione w dostępnych danych: są to, między innymi, dzieci bez dokumentów, dzieci pozostające poza systemem edukacji szkolnej lub dzieci objęte pieczęcią instytucjonalną. Działania w zakresie zbierania danych winny być tak bardzo inkluzywne, jak jest to możliwe oraz powinny za każdym razem dążyć do uwzględnienia dzieci, które są regularnie pomijane lub niewidoczne dla oficjalnych statystyk. Dostępne dane powinny również umożliwiać prezentację informacji pod względem

kluczowych cech indywidualnych. Pierwszym krokiem w kierunku przyszłej równości i zrównoważonego rozwoju jest zidentyfikowanie dzieci najbardziej zagrożonych pozostaniem w tyle.

» Ulepszyć proces zbierania danych porównawczych, w tym dotyczących przemocy wobec dzieci, wczesnego rozwoju, migracji i równości płci

Niniejszy *Report Card* wskazuje, iż międzynarodowo porównywalne statystyki dotyczące krajów o wysokich dochodach są niekompletne w czterech kluczowych obszarach: przemoc wobec dzieci, wczesny rozwój, migracje oraz równość płci. W pierwszych dwóch obszarach, kraje bogate pozostają w tyle za krajami o niższych dochodach, które zbierają dane w badaniach ankietowych umożliwiającym porównywanie gospodarstw domowych na poziomie międzynarodowym.

Część z najpilniejszych przypadków pogwałcenia praw dzieci w krajach o wysokich dochodach dotyczy migracji – SDGs wzywają wszystkie kraje do poszanowania praw wszystkich dzieci, niezależnie od ich statusu migracyjnego. Niestety brak jest odpowiednich wskaźników umożliwiających pomiar w tym obszarze. Na koniec, mając na uwadze fakt, że dziewczęta radzą sobie lepiej niż chłopcy w zakresie wielu wskaźników dotyczących okresu dzieciństwa, brak jest wystarczających danych odzwierciedlających procesy, które prowadzą do mniej korzystnej sytuacji kobiet na rynku pracy oraz ich niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym.

» Wykorzystać niniejsze rankingi w celu dostosowania polityki do kontekstów krajowych

Niniejszy *Report Card* wskazuje, iż żaden z krajów nie osiąga dobrych wyników w zakresie wszystkich objętych badaniem wskaźników dotyczących warunków i jakości życia dzieci. Jednocześnie wszystkie kraje borykają się z wyzwaniami obejmującymi realizację wyznaczonych w ramach SDGs celów i odpowiadających im zadań skoncentrowanych na dzieciach. Tabela rankingowa przedstawiona w niniejszym raporcie wskazuje, które kraje najbardziej zbliżają się do realizacji zadań dotyczących dzieci w ramach każdego z celów, i ma umożliwić innym krajom dostosowanie odpowiedniej polityki do własnego kontekstu. Rankingi te należy odczytywać jako zaproszenie do krajowych dyskusji na temat kształtu i treści takiej polityki.

» Poszanowanie zaangażowania na rzecz światowego zrównoważonego rozwoju

Szeroki zakres SDGs wymaga zaangażowania wszystkich krajów w ogólnoświatowe działania. Kraje o wysokich dochodach są odpowiedzialne nie tylko za swoje własne działania skierowane na osiągnięcie tych celów, ale także za zaangażowanie w pomoc na rzecz globalnego zrównoważonego środowiska i rozwoju – od których bezsprzecznie zależy obecny i przyszły dobrostan dzieci na całym świecie.

Referencje

1. Analiza wykorzystująca model standaryzowania –z wymaga ustalenia różnic pomiędzy wartością zgłoszoną a średnią, a następnie podzielenie jej przez wartość odchylenia standardowego. Przed uśrednieniem wskaźniki podlegające standaryzacji –z są tak przedstawiane aby wyższe wartości reprezentowały pozytywne wyniki. Wartości odstające są wyłączone z analizy przed procedurą standaryzacji –z; informacja o nich znajduje się jednak odpowiednio pod każdym wykresem.
2. Patrz na przykład: UNICEF (2004). *The State of the World's Children 2005: Childhood under threat*, UNICEF, New York, str. 17; Hackman, D.A. and Farah, M.J. (2009). 'Socioeconomic Status and the Developing Brain', *Trends in Cognitive Sciences*, tom 13, nr 2, str. 65–73
3. Heckman, J.J., Pinto, R. and Savelyev, P. (2013). 'Understanding the Mechanisms through which an Influential Early Childhood Program Boosted Adult Outcomes', *American Economic Review*, tom 103, nr 6, str. 2052–2086.
4. W celu uzyskania spójności z innymi wskaźnikami oraz krajami objętymi niniejszym Raportem, wskaźniki związane z pomiarem dochodów w ramach Celu 1 i Celu 10 dla Stanów Zjednoczonych zostały obliczone z wykorzystaniem najnowszych dostępnych w momencie badania mikrodanych (CPS/ASES 2014 w Luxembourg Income Study). Szacunkowe wyliczenia względnego ubóstwa dochodowego dzieci w roku 2014 w Stanach Zjednoczonych z wykorzystaniem najnowszego CPS/ASES 2015 wskazują na spadek stopy ubóstwa o 2,7% w porównaniu do szacunków wskazanych w Wykresie 1.1 – do poziomu 26,7% (Wimer and Smeeding (2017) 'USA Child Poverty: The Impact of the Great Recession' in Cantillon et al. (eds.) *Children of Austerity: Impact of the Great Recession on Child Poverty in Rich Countries*, Oxford: Oxford University Press). Jednocześnie przeprowadzone testy wrażliwości wskazują, iż uwzględnienie nowego szacunku poziomu ubóstwa nie zmieniłoby miejsca Stanów Zjednoczonych na Wykresie 1.1, G1, ani w tabeli rankingowej przedstawionej w niniejszym Raporcie.
5. UNICEF-CONEVAL (2015). *Pobreza y derechos sociales de niñas, niños y adolescentes en México, 2014*, UNICEF México. https://www.unicef.org/mexico/spanish/MX_Pobreza_derechos.pdf
6. Chzhen, Y., Bruckauf, Z. and Toczydlowska, E. (2017). 'Sustainable Development Goal 1.2: Multidimensional child poverty in the European Union', *Innocenti Working Paper 2017-07*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencia.
7. The data were gathered for the EU Statistics on Income and Living Conditions survey (EU-SILC).
8. Chzhen, Y., Bruckauf, Z. and Toczydlowska, E. (2017). 'Sustainable Development Goal 1.2: Multidimensional child poverty in the European Union', *Innocenti Working Paper 2017-07*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencia
9. OECD (2011). *Health at a Glance 2011: OECD Indicators*, OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/health_glance-2011-en
10. National Institute of Public Health (Instituto Nacional de Salud Pública) (2016). Encuesta Nacional de Salud y Nutrición (ENSANUT), México.
11. Joseph, K.S., Liu, S., Rouleau, J., et al. (2012). 'Influence of Definition Based versus Pragmatic Birth Registration on International Comparisons of Perinatal and Infant Mortality: Population-based retrospective study', *BMJ*, 344, str. e746.
12. OECD Family Database 2016. https://www.oecd.org/els/family/CO_1_3_Low_birth_weight.pdf
13. Beautrais, A.L. (2003). 'Suicide and Serious Suicide Attempts in Youth: A multiple-group comparison study', *American Journal of Psychiatry*, vol. 160, no. 6, pp. 1093–1099; Bridge, Jeffrey A. et al. (2006). 'Adolescent Suicide and Suicidal Behavior', *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, tom 47, nr 3/4, str. 372–394.
14. Lee, F.S. et al. (2009). 'Adolescent Mental Health – Opportunity and Obligation: Emerging neuroscience offers hope for treatments', *Science*, tom 346, nr 6209, str. 547–549.
15. Pickett, W. et al. (2005). 'Cross National Study of Injury and Social Determinants in Adolescents', *Injury Prevention*, vol. 11, no. 4, pp. 213–218; De Looze, M.E. et al. (2012). 'Early Risk Behaviors and Adolescent Injury in 25 European and North American Countries: A cross-national consistent relationship', *Journal of Early Adolescence*, tom 32, nr 1, str. 101–122.
16. Britto, P. R., Yoshikawa, H., and Boller, K. (2011). 'Quality of Early Childhood Development Programs in Global Contexts: Rationale for investment, conceptual framework and implications for equity', *Social Policy Report*, tom 25, nr 2.
17. Sylva, K., Melhuish, E., Sammons, P., et al. (2011). 'Pre-School Quality and Educational Outcomes at Age 11: Low quality has little benefit', *Journal of Early Childhood Research*, vol. 9, no. 2, p. 109; Bennett, J. (ed.) (2012). 'Early Childhood Education and Care (ECEC) for Children from Disadvantaged Backgrounds: Findings from a European literature review and two case studies', Study commissioned by the Directorate general for Education and Culture. Brussels, European Commission.
18. OECD Gender Data Portal. <https://www.oecd.org/gender/data/genderwagegap.htm>
19. OECD (2015). 'Women in Politics', in *Government at a Glance 2015*, OECD Publishing, Paris. <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/4215081ec024.pdf?expires=1481047228&id=id&accname=guest&checksum=CA5E2150EEDEA8EC1DBCEE74CD02BBB6>
20. OECD (2016) 'Is the Gender Gap in Higher Education Widening?' <http://oecdeducationtoday.blogspot.co.uk/2016/01/is-gender-gap-in-higher-education.html>
21. National Institute for Geography and Statistics (2014). *Encuesta Nacional de Ocupación y Empleo, Modulo de Trabajo Infantil 2013*, Mexico. <http://www.beta.inegi.org.mx/proyectos/enchogares/regulares/enoe/>

22. European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions (2012). 'Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, costs and policy responses in Europe', Dublin; Bell, D. and Blanchflower, D. (2011). 'Young People and the Great Recession', *Oxford Review of Economic Policy*, tom 27, nr 2, str. 241–267.
23. OECD (2011). *Doing Better for Families*, OECD Publishing, Paris.
24. Schoon, I. et al (2012). 'Intergenerational Transmission of Worklessness: Evidence from the Millennium Cohort and the Longitudinal Study of Young People in England', *United Kingdom Department for Education Research Report DFE-RR234*. <http://natcen.ac.uk/media/134300/intergenerational-transmission.pdf>
25. UNICEF Office of Research (2016). 'Fairness for Children: A league table of inequality in child well-being in rich countries', *Innocenti Report Card 13*, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencia.
26. *ibid.*
27. See: Bradbury, B., Corak, M., Waldfogel, J., et al. (2015). *Too Many Children Left Behind: The US achievement gap in comparative perspective*, Russell Sage Foundation, New York; Blanden, J. and Machin, S. (2010). 'Intergenerational Inequality in Early Years Assessments', in: Hansen, K., Joshi, H., and Dex, S. (eds), *Children of the 21st Century: The first five years*, Policy Press, Bristol; Brooks-Gunn, J. and Duncan, G.J. (1997). 'The Effects of Poverty on Children', *The Future of Children: Children and Poverty*, tom 7, nr 2, str. 55–71; Waldfogel, J. (2013). 'Socio-Economic Inequality in Childhood and Beyond: An overview of challenges and findings from comparative analyses of cohort studies', *Longitudinal and Life Course Studies*, tom 4, nr 3, str. 268–275.
28. UNICEF (2016). *Clear the Air for Children: The impact of air pollution on children*, UNICEF, New York, str. 6.
29. *ibid.*
30. World Health Organization (2016). *Ambient Air Pollution: A global assessment of exposure and burden of disease*, WHO, Geneva. <http://who.int/phe/publications/air-pollution-global-assessment/en/>
31. UN Special Representative of the Secretary-General on Violence against Children (2016). *Ending the Torment: Tackling bullying from the schoolyard to cyberspace*, New York. <http://srsg.violenceagainstchildren.org/sites/default/files/2016/End%20bullying/bullyingreport.pdf>
32. Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children (2016). 'Country Report for Slovenia'. <http://www.endcorporalpunishment.org/progress/country-reports/slovenia.html>
33. Lansford, J.E., Peña Alampay, L., Al-Hassan, S., et al. (2010). 'Corporal Punishment of Children in Nine Countries as a Function of Child Gender and Parent Gender', *International Journal of Pediatrics*, 672780. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2952896/>
34. FRA – European Union Agency for Fundamental Rights (2014). *Violence against Women: An EU-wide survey*, p. 132. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

Źródła danych – dokumenty bazowe

Badania źródłowe stanowiące podstawę opracowania niniejszego Raportu, w tym dalsze wyjaśnienia metodologiczne, zostały ujęte w wymienionych poniżej *Innocenti Working Papers* oraz *Innocenti Research Briefs*, i są dostępne pod adresem www.unicef-irc.org.

Bruckauf, Z. (2017). Adolescents' Mental Health: Out of the shadows. Evidence on psychological well-being of 11–15-year-olds from 31 industrialized countries, *Innocenti Research Brief* 2017-12, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Bruckauf, Z. and Chzhen, Y. (2017). Is University Education More Important for a Boy than for a Girl? Social approval of unequal educational opportunity across 21 countries, *Innocenti Research Brief* 2017-11, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Bruckauf, Z. and Cook, S. (2017). Child-centred Approach to the Sustainable Development Goals (SDGs) in High-income Countries: Conceptual issues and monitoring approaches, *Innocenti Working Paper* 2017-06, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Bruckauf, Z. and Hayes, N. (2017). Quality of Childcare and Pre-primary Education. How do we measure it? *Innocenti Research Brief* 2017-13, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Bruckauf, Z. and Rees, G. (2017). Children's Involvement in Housework: Is there a case of gender stereotyping? Evidence from International Survey of Children's Well-Being (ISCWeb), *Innocenti Research Brief* 2017-17, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Chzhen, Y., Bruckauf, Z. and Toczydłowska, E. (2017). Sustainable Development Goal 1.2: Multidimensional child poverty in the European Union, *Innocenti Working Paper* 2017-07, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

D'Costa, B. and Toczydłowska, E. (2017). "Not Refugee Children, Not Migrant Children, But Children First": Lack of a systematic and integrated approach, *Innocenti Research Brief* 2017-15, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Richardson, D., Bruckauf, Z., Toczydłowska, E. and Chzhen, Y. (2017). Comparing Child-focused SDGs in High-income Countries: Indicator development and overview, *Innocenti Working Paper* 2017-08, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Toczydłowska, E. and D'Costa, B. (2017). Migration and Inequality: Making policies inclusive for every child, *Innocenti Research Brief* 2017-14, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Toczydłowska, E. and Bruckauf, Z. (2017). Growing Inequality and Unequal Opportunities in Rich Countries, *Innocenti Research Brief* 2017-16, UNICEF Office of Research – Innocenti, Florencja.

Skróty międzynarodowe

Skróty międzynarodowe (ISO) dla krajów objętych niniejszym *Report Card*

AT	Austria
AU	Australia
BE	Belgia
BG	Bułgaria
CA	Kanada
CH	Szwajcaria
CL	Chile
CY	Cypr
CZ	Czechy
DE	Niemcy
DK	Dania
EE	Estonia
ES	Hiszpania
FI	Finlandia
FR	Francja
GR	Grecja
HR	Chorwacja
HU	Węgry
IE	Irlandia
IL	Izrael
IS	Islandia
IT	Włochy
JP	Japonia
KR	Republika Korei
LT	Litwa
LU	Luksemburg
LV	Łotwa
MT	Malta
MX	Meksyk
NL	Holandia
NO	Norwegia
NZ	Nowa Zelandia
PL	Polska
PT	Portugalia
RO	Rumunia
SE	Szwecja
SI	Słowenia
SK	Słowacja
TR	Turcja
UK	Zjednoczone Królestwo
US	Stany Zjednoczone

Skróty i akronimy

CASEN	La Encuesta de Caracterización Socioeconómica Nacional (Chile) – Ogólnokrajowe badanie uwarunkowań/ warunków socjoekonomicznych (Chile)
CIS	Canadian Income Survey – Badanie dochodów gospodarstw domowych w Kanadzie
CRC	Convention on the Rights of the Child – Konwencja o prawach dziecka
ECEC	early childhood education and care – edukacja i opieka wczesnoszkolna
ESCS	economic, social and cultural status – status ekonomiczny, materialny i kulturalny
EU	European Union – Unia Europejska
EU-SILC	European Union Statistics on Income and Living Conditions – Europejskie badanie dochodów i warunków życia
FIES	Food Insecurity Experience Scale – Skala oceny bezpieczeństwa żywnościowego
GMO	genetically modified organism – Organizm zmodyfikowany genetycznie
HBSC	Health Behaviour in School-aged Children – Zdrowie i zachowania zdrowotne młodzieży szkolnej
HILDA	Household, Income and Labour Dynamics (Australia) – Badanie dynamiki gospodarstw domowych, dochodów i rynku pracy (Australia)
ISCWeB	International Survey of Children’s Well-Being – Międzynarodowe badanie warunków i jakości życia dzieci
MCS-ENIGH	El Modulo de Condiciones Socioeconomicas de la Encuesta Nacional de Ingresos y Gastos de los Hogares (Mexico) – Moduł warunków socjoekonomicznych w ramach ogólnokrajowego badania dochodów i wydatków gospodarstw domowych
MDG	Millennium Development Goal – Milenijne Cele Rozwoju
MICS	Multiple Indicator Cluster Survey – Wielowymiarowe badanie grup wskaźników
MODA	Multiple Overlapping Deprivation Analysis – Analiza wielowymiarowej deprivacji dzieci
NEET	not in employment, education or training – Wskaźnik prezentujący % młodych ludzi w wieku 15-19 lat, którzy nie pracują, nie uczą się i doszkalają się
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
PISA	Programme for International Student Assessment – Program Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów
SDG	Sustainable Development Goal – Cele Zrównoważonego Rozwoju
UNDP	United Nations Development Programme – Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju
WHO	World Health Organization – Światowa Organizacja Zdrowia

Podziękowania

Projekt *Innocenti Report Card 14* był koordynowany przez UNICEF Office of Research Innocenti, we współpracy z grupą doradców i recenzentów. Badanie zostało zakończone w marcu 2017 roku. Autorem niniejszego Raportu jest Chris Brazier.

Pełny tekst oraz dokumenty bazowe dotyczące niniejszego raportu można znaleźć na stronie internetowej UNICEF Office of Research www.unicef-irc.org.

Badanie i analiza danych

Zlata Bruckauf (Konsultant ds. Polityki Społeczno-Ekonomicznej, UNICEF Office of Research)

Yekaterina Chzhen (Specjalista ds. Polityki Społeczno-Ekonomicznej, UNICEF Office of Research)

Jose Cuesta (Kierownik Departamentu Polityki Społeczno-Ekonomicznej, UNICEF Office of Research)

Dominic Richardson (Starszy specjalista ds. Edukacji, UNICEF Office of Research)

Emilia Toczyłowska (Konsultant ds. Polityki Społeczno-Ekonomicznej, UNICEF Office of Research)

Doradcy zewnętrzni

Romina Boarini (Zarząd Statystyki OECD)

Dorothy Currie (St Andrews University, sieć badań HBSC)

Dave Gordon (University of Bristol)

Bergsteinn Jónsson (Dyrektor Generalny, UNICEF Islandia)

Eric Marlier (Luxembourg Institute of Socio-Economic Research)

Susan Nicolai (Development Progress Project, Overseas Development Institute)

Kate Pickett (University of York)

Tom Slaymaker (Starszy specjalista ds. statystyk i monitoringu, Statystyki i Analizy, UNICEF Nowy Jork)

Jan Vandemoortele (doradca niezależny)

Doradcy UNICEF

Prerna Banati (Kierownik, Programy i Planowanie, UNICEF Office of Research)

Sarah Cook (Dyrektor, UNICEF Office of Research)

Bina D'Costa (Specjalista ds. migracji, UNICEF Office of Research)

Sudhanshu Handa (Były Dyrektor, Departament Polityki Społeczno-Ekonomicznej, UNICEF Office of Research)

Goran Holmqvist (Zastępca Dyrektora, UNICEF Office of Research)

Dale Rutstein (Kierownik, Departament Komunikacji, UNICEF Office of Research)

Pomoc i wsparcie administracyjne w UNICEF Office of Research – Innocenti: *Cinzia Jusco Bruschi* i *Laura Meucci*. Produkcję nadzorowała Eve Leckey.

Poprzednie wydania z tej serii:

Innocenti Report Card 1

A league table of child poverty in rich nations

Innocenti Report Card 2

A league table of child deaths by injury in rich nations

Innocenti Report Card 3

A league table of teenage births in rich nations

Innocenti Report Card 4

A league table of educational disadvantage in rich nations

Innocenti Report Card 5

A league table of child maltreatment deaths in rich nations

Innocenti Report Card 6

Child poverty in rich countries 2005

Innocenti Report Card 7

Child poverty in perspective: An overview of child well-being in rich countries

Innocenti Report Card 8

The child care transition: A league table of early childhood education and care in economically advanced countries

Innocenti Report Card 9

The children left behind: A league table of inequality in child well-being in the world's rich countries

Innocenti Report Card 10

Measuring child poverty: New league tables of child poverty in the world's rich countries

Innocenti Report Card 11

Child well-being in rich countries: A comparative overview

Innocenti Report Card 12

Children of the recession: The impact of the economic crisis on child well-being in rich countries

Innocenti Report Card 13

Fairness for children: A league table of inequality in child well-being in rich countries

Graphics: MCC, UK (mccdesign.com)

Skład i druk: Taka Paka Project and Design Group – Halina Ostaszewska

www.takapaka.com

Innocenti Report Card 14, 2017

**W trosce o przyszłe pokolenia
Dzieci w krajach bogatych w kontekście
Celów Zrównoważonego Rozwoju**

UNICEF Office of Research – Innocenti

Piazza SS. Annunziata, 12

50122 Florencja, Włochy

Tel.: +39 055 2033 0

Fax: +39 055 2033 220

florence@unicef.org

www.unicef-irc.org

@UNICEFInnocenti

facebook.com/UnicefOfficeofResearchInnocenti

ISBN: 978-83-928110-3-9

© Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF)

Czerwiec 2017